

ISSN 2229-0710 (Print)
ISSN 2774-1141 (Online)

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
THE FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, NAKHON SI THAMMARAT RAJABHAT UNIVERSITY

ISSN 2229-0710 (Print)

ISSN 2774-1141 (Online)

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities And Social Sciences Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2566 Vol.12 No.2 July - December 2023

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities And Social Sciences Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2566 Vol.12 No.2 July – December 2023

- นโยบาย**
1. สนับสนุนผลงานบทความวิชาการ (Academic Article) และบทความวิจัย (Research Article) ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
 2. กำหนดออกปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม
- ขอบเขตงาน**
- เป็นวารสารวิชาการที่ครอบคลุมสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
- วัตถุประสงค์**
1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษาและผู้สนใจได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
- เจ้าของ**
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บรรณาธิการที่ปรึกษา

ดร.สมปอง รักษาธรรม

ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะหมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการภายนอกสถานศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิท พวงงาม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สีบพงศ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ บุญกำเนิด

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตพร แซ่แงสายจันทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ดร.ไมตรี อินทรีย์

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ดร.จารุโส สุดศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ดร.จิราพร ไชยเซนทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

พ.ต.ต.หญิง ดร.จิรสุตา ปลายยอด

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 8

กองบรรณาธิการภายในสถานศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

รองศาสตราจารย์ พิชราภรณ์ เอื้อจิตร์เมศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ สังขปัญโญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

อาจารย์บุญยิ่ง ประทุม

ดร.วิเชียร มั่นแหล่

ดร.เดโช แชน้ำแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณาพร แก้วแกมจันทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระพงศ์ สุจริตพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะหมด

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

ดร.อุมาพร กาญจนคลอด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิมล รอดเจริญ

อาจารย์บุญยิ่ง ประทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะหมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

นายอนุสรณ์ นิลโพธิ์

นายสุเมธ อัจฉิ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รองคณบดี

รองคณบดี

รองคณบดี

ผู้ช่วยคณบดี

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ฯ

นักวิชาการศึกษา

นักวิชาการคอมพิวเตอร์

ออกแบบปก นายธรรมรัตน์ รัตนพันธ์

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่ 1 ม.4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80280

โทรศัพท์ 075-809842 โทรสาร 075-377442

Website : <http://human.nstru.ac.th>

E-mail : human.nstru@gmail.com

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์การ์สันตี เลขที่ 1610 ถนนราชดำเนิน ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

1. บทความที่ลงตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจแนะนำทางวิชาการโดยผู้ประเมินอิสระหรือพิชญพิจารย์ (Peer Review) ในสาขานั้นๆ ไม่น้อยกว่า 3 คน
2. ข้อคิดเห็นใดๆ ของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ของผู้เขียน คณะผู้จัดทำวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
3. กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

ISSN 2229-0710 (Print)

ISSN 2774-1141 (Online)

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2566 เป็นวารสารทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ เปิดโอกาสให้นักวิจัยและนักวิชาการได้นำเสนอ บทความอันเป็นผลมาจากการวิจัยและบทความวิชาการ ในกรอบวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งบทความทุกบทความ จะผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านนั้นๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน และกระบวนการส่งบทความ การพิจารณาบทความ เป็นไปตามขั้นตอน ตามเกณฑ์ที่กำหนดท้ายเล่ม

กองบรรณาธิการเปิดรับบทความ โดยส่งผ่านระบบ ThaiJo และดำเนินการตามระบบตามมาตรฐาน TCI เพื่อให้ทุกบทความมีคุณค่า เกิดประโยชน์ทางวิชาการและสังคม ตามเป้าหมายหลักของวารสารวิชาการ.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดค้าปลีกสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค

Modern Retail Marketing Mix Strategies that Affect Consumer Purchasing Behavior

สมภารณ์ นवलสุทธิ, สุจินดา พรหมขำ, วิกานดา คชาทอง และพลอยชมพู สุขทร..... 1

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น กรณีศึกษา :

องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Factors affecting the decision to elect local leaders and Member of the local council, Case study : Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Nakhon Si Thammarat Province

สุนา ผาด่านแก้ว.....25

คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Quality of Service at Tid Dao Subdistrict Health Promoting Hospital, Banbangnao, Pakphanang at Nakhon Si Thammarat

ชินดนัย ทองจินดา, สหสวรรณ พูลแก้ว, กัณฑ์จรี แสงวงการ และปราณี จุลภักดี.....47

วิถีพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน

Ways of Life and Behavioral Beliefs of Nabon Community

กฤตพร แซ่แง่ สายจันทร์, ราตรี เขียวรอด, ตรีนันท์ เนื่องอุทัย และภัชญาภา ทองใส64

การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสงฆ์ในเขตอำเภอท่าช้าง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Management of Public Assistance of Ecclesiastics in Thachang district, Surat
Thani province

พระศราวุฒิ พันธุ์คำ (พุทธสิริ)82

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย

Potential Buddhist Tourism Development Strategy in Chiang Rai Province

ทัศนีย์ ดอนเนตร, วิกรม บุญนุ่น, เลห์ล้ำ ตรีเอกานุกูล และโกมินทร์ วังอ่อน99

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น

ตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

Members' Satisfaction towards the Management of Community Welfare Fund Ban
Dai Sub-district, Mae Sai District, Chiang rai

สุนิสา รัตนประยูร, บุษปรัชต์ บุญธรรม, เปมิกา เทพวงศ์ และวิกรม บุญนุ่น113

ผู้นำกับกระบวนการถ่ายทอดความรู้ สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ กรณีบ้านคั่งวังวัว

ตำบลควนกลาง อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

Leaders and knowledge transfer to the learning community Case Ban Khung Wang
Wua, Khuan Klang Sub-district, Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province

จรุ ถิ่นพระบาท, เหม ทองชัย และลัญจกร นิลกาญจน์.....124

กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดค้าปลีกสมัยใหม่
ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค
Modern Retail Marketing Mix Strategies that
Affect Consumer Purchasing Behavior

สมภารณ์ นवलสุทธิ*, สุจินดา พรหมขำ, วิกานดา คชาทอง และพลอยชมพู สุขทร
Samapon Nualsut*, Sujinda Promkum, Wikanda Kachatong
and Ploychompoo Sookkhathon

Received: 19 January 2023, Revised: 4 October 2023, Accepted: 11 October 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดค้าปลีกสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค จากการที่การค้าปลีกไทยมีมูลค่ามากกว่า 3 ล้านล้านบาท โดยเฉพาะกลุ่มร้านค้าปลีกสมัยใหม่ที่ยังมีโอกาสขยายตัวได้อีกเพราะผู้บริโภคให้ความนิยมเป็นอย่างสูง และการเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้กิจการร้านค้าปลีกมีกระบวนการทำงานที่สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น กลยุทธ์การตลาดจะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในการมีสินค้าให้เลือกมากมายหลายประเภทและเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ต้องมาทำงานที่บ้านมากขึ้นผู้บริโภคจะมองหาเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเครื่องทุ่นแรงที่ทำให้ไม่ต้องมีการเดินทางหรือลดการเดินทางไปเลือกซื้อสินค้า ซึ่งเทคโนโลยีจะสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ที่จะเชื่อมระหว่างร้านค้าปลีกและลูกค้าเข้าด้วยกัน และปรับตัวได้ทันในโลกของ New Normal และจะสร้างความจงรักภักดีให้กับร้านค้าปลีกในโลกหลัง Covid-19 ที่สามารถสร้างการรับรู้ให้กับลูกค้า จนทำให้ต้องกลับมาซื้อสินค้าในร้านค้าอย่างต่อเนื่อง หรือก่อให้เกิดการซื้อซ้ำอยู่เป็นประจำ ซึ่งจะสร้างความเจริญเติบโตและมั่นคงต่อไป

คำสำคัญ : กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด, การตลาดค้าปลีกสมัยใหม่, พฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค

Abstract

This academic paper aims to present the strategies of modern retail marketing mix that affect the purchasing behavior of consumers. Due to the fact that Thai retail is worth more than 3 trillion baht, especially modern retail stores that have the opportunity to expand further because of the high popularity of consumers. And the advent of digital technology has made retail operations more convenient and efficient. The marketing strategy will meet the consumer's need for a wide variety of products and gain a competitive advantage. consistent with the behavior Most of the people will have to work from home more and more consumers will look for new technologies. or a labor-saving device that eliminates the need to travel or reduce travel to shop which technology will create new experiences to connect retailers and customers together And adaptation to the world of New Normal and will build loyalty to retailers in the post-Covid-19 world that can create awareness for customers. causing the need to come back to buy products in the stores continuously or causing repeat purchases on a regular basis which will create further growth and stability.

Keywords : Marketing Mix Strategy, Modern Retail Marketing, Consumer Purchasing Behavior

บทนำ

การค้าปลีกไทยในปี 2564 จะมีมูลค่ามากกว่า 3 ล้านล้านบาท โดยเฉพาะกลุ่มร้านค้าปลีกสมัยใหม่ (Convenience Store) ยังมีโอกาสขยายตัวได้อีกเพราะผู้บริโภคให้ความนิยม จากการสำรวจร้านค้าปลีกสมัยใหม่ที่กระจายตัวอยู่ตามชุมชนต่างๆ ที่กำลังมีบทบาทสำคัญกับผู้บริโภค โดยเฉพาะในเขตชุมชนเมืองที่เปิดกิจการเป็นจำนวนมาก ผู้บริโภคนิยมซื้อสินค้ามากขึ้น เพราะร้านค้าที่เปิดใหม่เหล่านั้นมีความหลากหลายในด้านสินค้าและสินค้าที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นหากเกิดความเสียหายในตัวสินค้า ผู้บริโภคสามารถเปลี่ยนสินค้าได้ ซึ่งมีความสะดวกสบายและร้านค้าเหล่านั้นยังมีบริการที่ครบทุกด้าน รวมทั้งให้บริการ 24 ชั่วโมง สามารถไปซื้อสินค้าเวลาไหนก็ได้

มีกิจกรรมส่งเสริมการตลาดอยู่เสมอ มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้รับทราบได้ตลอดเวลา ด้วยเหตุผลดังกล่าว ร้านค้าปลีกสมัยใหม่จึงเป็นร้านค้าปลีกที่ประชาชนให้การยอมรับและใช้บริการมากขึ้นเป็นลำดับ มีบริษัทด้านการค้าปลีกทั้งในและต่างประเทศเข้ามาลงทุนอย่างต่อเนื่อง บางแห่งมีสาขากว่า 8,000 แห่ง เมื่อเข้ามาดำเนินการตามหัวเมืองต่าง ๆ ก่อให้เกิดความขัดแย้งกัน ระหว่างการค้าสมัยใหม่กับการค้าดั้งเดิม (คุณานนต์ บุญพุ่มพวง, 2564; บจม.ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน), 2565)

การค้าปลีกได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้คนในสังคมต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงการดำเนินชีวิตที่ต้องเร่งรีบแข่งขันกับเวลาที่ถูกกดดันจากสภาพแวดล้อมต่างๆ อีกทั้งวัตถุนิยมได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีต่างๆ นั้น ทำให้มีธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) เช่น โลตัสเอ็กเพรส มินิบิ๊กซี ที่กระจายอยู่ในแหล่งชุมชน ซึ่งส่งผลให้ร้านค้าปลีกต่าง ๆ ในชุมชนต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เป็นร้านสะดวกซื้อ เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่ถูกปรับเปลี่ยน ในการปรับตัวทางธุรกิจมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากความต้องการผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป การเข้ามาของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ส่งผลเกิดกลุ่มผู้บริโภคที่เรียกว่า ตลาดคนขี้เกียจหรือ Lazy Consumer คือ พฤติกรรมผู้บริโภคที่รักความสบายและหันมาพึ่งเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้นซึ่งเป็นโอกาสในการทำธุรกิจจากพฤติกรรมนี้ เช่น กิจกรรมร้านค้าปลีกมีแนวโน้มเติบโตสูงมาก โดยที่ผ่านมามีการขยายตัวต่อเนื่องเฉลี่ยมากกว่าปีละ 10 % เนื่องจากผู้บริโภคไม่ต้องการเสียเวลาเดินทางไปซื้อทำให้ตอบโต้กับผู้บริโภคยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก (พฤษภา ตันท์เจริญรัตน์, 2564; Raji, 2018)

นอกจากนั้นการเข้ามาของเทคโนโลยีทำให้กิจการร้านค้าปลีกมีกระบวนการทำงานที่สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากนำระบบบริหารจัดการเข้ามาควบคุมจะทำให้ทุกอย่างง่ายขึ้น เช่น ระบบการสั่งซื้อ การจัดส่งและการชำระเงินค่าสินค้าประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากรบุคคล ดังนั้นบทความวิชาการฉบับนี้จะนำเสนอกลยุทธ์ส่วนประสมทางการที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การซื้อสินค้าของผู้บริโภคในปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลทำให้กิจการค้าปลีกสมัยใหม่สามารถแข่งขันกับธุรกิจประเภทเดียวกันที่เปิดกิจการอย่างมากมายและนอกจากนั้นยังสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพธุรกิจให้เป็นไปตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ในอนาคต (ทวิศักดิ์ เทพพิทักษ์, 2564; Sanaz & Xu, 2015)

ธุรกิจค้าปลีกแบบสมัยใหม่ (Modern Trade)

การค้าปลีกสมัยใหม่ คือรูปแบบการค้าปลีกที่มีกระบวนการจัดจำหน่ายที่มุ่งเน้นในการนำเสนอสินค้าที่มีความหลากหลาย มีระบบการจัดการและมีมาตรฐานโดยอาศัยความรู้ ความชำนาญ เทคโนโลยีที่ทันสมัยและการลงทุนสูงมาช่วยในการตอบสนองความต้องการของลูกค้านำไปสู่ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่าง ผู้ผลิต ผู้ค้าปลีกและลูกค้า การค้าปลีกสมัยใหม่จึงเป็นระบบการค้าที่มีประสิทธิภาพสูงและมีต้นทุนต่ำ ถือเป็นนวัตกรรมจากการปฏิวัติการค้าปลีกโลก ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบกิจกรรมทางธุรกิจมากมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค ประเทศไทยได้รับกระแสจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวประกอบกับการที่เป็นประเทศที่มีเสรีทางการค้ามากที่สุดประเทศหนึ่งและด้วยพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ในสังคมเมืองที่เปิดรับวัฒนธรรมตะวันตก จึงเป็นผลให้ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก (วิศณุกร ผุยมูลตรี, 2562; Sanjay & Nishant, 2014)

ลักษณะของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ประกอบด้วย (พูลสุข นิลกิจศรานนท์ และปิยะนุช สถาพงศ์ภักดี, 2560; ศุภชัย เศรษฐกิจธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก, 2565)

1. ตั้งอยู่ในทำเลที่การเดินทางไปมาสะดวก มีการบริการต่าง ๆ ที่ให้เกิดความสะดวกและประหยัดเวลาในการใช้จ่ายได้ มีการตกแต่งร้านที่สวยงาม สะอาดตา มีเครื่องปรับอากาศเย็นสบาย จัดเรียงสินค้าที่ หลากหลายอย่างเป็นระเบียบเพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อได้เองตามความพึงพอใจหรือที่รู้จักกันว่าบริการตนเอง

2. มีการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ดำเนินการความรวดเร็วในการให้บริการ ในการบริหารจัดการจะมีความรู้ ความชำนาญอย่างมืออาชีพ

3. ความหลากหลายของสินค้า แบ่งเป็นกลุ่มสินค้าบริโภคและอุปโภค การจัดรายการส่งเสริมการขายที่จูงใจและมีการใช้ระบบการสื่อสารการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดประสิทธิผลการทำงานที่ดี

ดังนั้น ธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ถือเป็นแนวโน้มที่สำคัญของสังคมทั่วโลก เพราะเป็นระบบการค้าที่มีประสิทธิภาพสูง สะดวกสบายและมีต้นทุนต่ำ ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นแต่ละแบบมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่เงินลงทุน หลักการแนวคิด โครงสร้าง รวมไปถึงการตกแต่ง พื้นที่ใช้สอยหรือตั้งวางสินค้า ทำเลที่ตั้ง มีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ต่างกัน มีสินค้าที่หลากหลายประเภทที่จัดให้มีภายในร้านค้าปลีกและมีทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติด้วยพฤติกรรม

ของคนรุ่นใหม่ในสังคมที่เปิดรับวัฒนธรรมจากทั่วโลก จึงส่งผลให้ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยมี 9 ประเภท ได้แก่ (คานิต สุตา, 2564; สมศรี พุทธธรรมวงศ์, 2565)

1. ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ (Convenience Store) ที่จำหน่ายสินค้าจำเป็นในชีวิตประจำวัน รวมทั้งอาหารและเครื่องดื่ม เป็นร้านค้าขนาดเล็กเน้นการอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า ทั้งด้านสถานที่และเวลา ทำให้ที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชนและเปิดบริการ 24 ชั่วโมง นอกจากนี้ยัง มีการตั้งร้านในสถานีบริการน้ำมัน (G-Store) ที่ได้ขยายสาขาจำนวนมาก โดยเฉลี่ยปีละ 500 สาขา โดยในปี 2564 มีจำนวนร้านค้าปลีกสมัยใหม่ประมาณกว่า 15,000 ร้านค้า แต่เมื่อประเมินเทียบกับความหนาแน่นของประชากรแล้วยังไม่ถึงจุดอิ่มตัว หากเปรียบเทียบจำนวนสาขา Grocery Store ประเภทต่าง ๆ ของไทยกับประเทศพัฒนาแล้วเช่น ญี่ปุ่น ฮังการี เกาหลีและสิงคโปร์ที่ตลาดใกล้จะอิ่มตัวแล้ว

2. มินิซูเปอร์มาร์เก็ต (Mini Supermarket) เป็นรูปแบบที่มีการปรับลด ขนาดลงของธุรกิจไฮเปอร์มาร์เก็ต โดยเน้นการเปิดในย่านใกล้ชุมชน สถานีบริการน้ำมันเพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้มากขึ้น เช่น โลตัส เอ็กซ์เพรส มินิบิ๊กซี จำหน่ายสินค้าแบบเดียวกันกับร้าน สะดวกซื้อ แต่มีความแตกต่างและหลากหลายกว่าเพราะมีสินค้า อาหารสดจำหน่าย

3. ซูเปอร์มาร์เก็ต (Supermarket) เป็นร้านค้าปลีกที่เน้นการจำหน่ายสินค้า อุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน โดยให้ความสำคัญต่อความสดใหม่และความหลากหลายของอาหาร โดยทั่วไปซูเปอร์มาร์เก็ตจะแบ่งสินค้า เป็นหมวดหมู่ คือ ผัก และผลไม้ (Fruit and Vegetable) เนื้อ (Meat) อาหารทะเล (Seafood) อาหารพร้อมปรุง (Prepared food) อาหารปรุงสำเร็จ (Deli canteen) อาหารแห้ง (Grocery) เครื่องใช้ในครัวเรือน (Household) และเครื่องดื่ม (Beverage) พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนมาจับจ่ายซื้อสินค้าอาหารสดในซูเปอร์มาร์เก็ตแทนตลาดสดและตั้งอยู่ภายในศูนย์การค้าบริเวณชั้นล่างเพื่อต้องการให้ลูกค้าซื้อสินค้าได้ครบภายในสถานที่เดียว (One Stop Shopping) โดยใช้ซูเปอร์มาร์เก็ตเป็นตัวสร้างการสัญจรของลูกค้า (Traffic Builder)

4. ไฮเปอร์มาร์เก็ต (Hypermarket) หรือไฮเปอร์มาร์ (Hypersmart) หรือซูเปอร์เซ็นเตอร์ (Supercenter) เป็นธุรกิจที่ขายสินค้าทั่วไปและสินค้าประเภทอาหารขนาดใหญ่ เน้นขายสินค้าอุปโภค บริโภคและสินค้าทั่วไป บริหารแบบต้นทุนต่ำสุด เพื่อให้สามารถตั้งราคาขายที่ถูกลง โดยกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นกลุ่มคนระดับกลางลงมา สินค้าในร้านจะเป็นสินค้าที่ใช้ตราของร้านค้า หรือแฮนด์แบรนด์ (House Brand) จุดขายของไฮเปอร์มาร์เก็ตหรือซูเปอร์เซ็นเตอร์ คือการขาย

สินค้าราคาถูก ภายใต้สโลแกน “Every Day Low Price” หรือ EDLP มีการลดต้นทุนในส่วนที่ไม่จำเป็นออก เช่น การตกแต่งสถานที่ การมุ่งเน้นให้ลูกค้าบริการตนเองและลดพนักงานที่คอยบริการลง การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ ส่งผลให้ลูกค้านิยมซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกประเภทนี้ค่อนข้างมาก

5. ศูนย์การค้าชุมชน (Community Mall) ขนาดเล็กครอบคลุม ประชากรในชุมชนประมาณ 3,000-40,000 คน ในรัศมี 4-5 กม. จาก ศูนย์การค้าหรือใช้เวลาขับรถ ไม่เกิน 10 นาที การขยายตัวของชุมชนที่อยู่นอกเมือง ช่วยให้ลูกค้าไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไป ร้านค้าปลีกสรรพสินค้าที่อยู่ในเมืองและยากต่อการหาที่จอดรถ นับว่าเป็นรูปแบบของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ที่มีการปรับตัว เพื่อให้เข้ากับไลฟ์ สไตล์ (Life Style) ของลูกค้ายุคใหม่ที่มีพฤติกรรมนิยม จับจ่ายใช้สอยในร้านค้าปลีกสมัยใหม่มากขึ้น

6. ร้านค้าปลีกสรรพสินค้า (Department Store) เป็นร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ที่มีสินค้าให้บริการแก่ลูกค้าจำนวนมากในทุกระดับแบบครบวงจร จำหน่ายสินค้าและบริการที่หลากหลาย แบ่งพื้นที่เป็นตัวร้านค้าปลีกและพื้นที่ร้านค้าเช่าจำหน่ายสินค้าแบรนด์เนม ซึ่งเป็นที่นิยมและรู้จักของลูกค้า ส่วนใหญ่มีการจัดวางสินค้าเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน สะดวกต่อการเลือกซื้อของลูกค้า เน้นการบริการที่สร้าง ความประทับใจ

7. ร้านขายสินค้าเฉพาะอย่าง (Specialty Store) เป็นร้านค้าปลีกที่ขายสินค้าเฉพาะอย่าง ที่เน้นสินค้า อุปโภคบริโภคเดียว ได้แก่ ร้านหนังสือ ร้านขายรองเท้า ร้านขายเสื้อผ้าร้านขายยาและร้านดอกไม้ เป็นต้น

8. แคตทีกอร์คิลเลอร์ (Category Killer) เป็นร้านค้าปลีกที่ขายสินค้าเฉพาะกลุ่มสินค้าที่มีสายผลิตภัณฑ์เดียว แต่มีสินค้าหลายชนิด หลายรายการ หลายแบรนด์ เช่น สินค้าเกี่ยวกับบ้านหรือเครื่องใช้ไฟฟ้าโดยพนักงานขายต้องมีความรู้เกี่ยวกับสินค้าเป็นอย่างดี ราคาสินค้าจะต่ำกว่าร้านค้า ประเภทอื่น เพราะซื้อจำนวนมากจากผู้ผลิตโดยตรง ช่วยให้ลูกค้าสามารถหาสินค้าได้ครบในสถานที่เดียวอย่างรวดเร็วและมีราคาถูก ได้แก่ โฮมโปร โฮมเวิร์ค พาวเวอร์บายหรือซูเปอร์สปอร์ต เป็นต้น

9. ร้านค้าปลีกขายสินค้าลดราคา (Off-price Store) ที่จำหน่ายสินค้าแบรนด์เนม เช่น สินค้าประเภทเครื่องหนัง เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายหรือเครื่องสำอาง โดยจำหน่ายในราคาต่ำกว่าร้านค้าประเภทเดียวกัน 30-50 % เนื่องจากติดต่อสั่งซื้อสินค้าจากผู้ผลิตโดยตรงและร้านค้าปลีกประเภทนี้จะเป็นแหล่งระบายสินค้าของผู้ผลิตเมื่อสินค้าใกล้ล้าสมัยและเป็นร้านค้าปลีกของผู้ผลิต

เองที่เรียกว่า Factory Outlet โดยผู้ผลิตจะนำสินค้าของโรงงานมาจำหน่ายในราคาถูกลงกว่าท้องตลาด ได้แก่ Fly now Factory Outlet และ Premium Outlet เป็นต้น

สรุปได้ว่ารูปแบบร้านค้าปลีกสมัยใหม่มีมากมายหลายประเภท มีทั้งที่เป็นร้านค้าขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีตั้งแต่ผู้จำหน่ายเพียงคนเดียว ไปจนถึงกิจการร้านค้าใหญ่โตอย่างเช่นร้านค้าปลีกสรรพสินค้าที่เป็นศูนย์รวมการจำหน่ายสินค้าครบวงจรหรือร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ที่เลือกจำหน่ายเฉพาะสายผลิตภัณฑ์ เช่น ร้านจำหน่ายอุปกรณ์กีฬาทุกประเภท ร้านจำหน่ายหนังสือ ลักษณะการดำเนินธุรกิจ มีทั้งที่เป็นแบบครอบครัวและแบบมืออาชีพ มีการลงทุนสูง มีการเจาะกลุ่มลูกค้าโดยเฉพาะเจาะจงทำให้จัดกลุ่มลูกค้าได้อย่างชัดเจน โดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินงาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าและเพื่อการบริหารจัดการของร้านตัวเอง ตลอดจนมีการออกแบบและการจัดวางสินค้าอย่างเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสวยงามและเป็นระเบียบ การที่ธุรกิจค้าปลีกจะประสบความสำเร็จได้นั้นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือรูปแบบของร้านค้าปลีกที่จะเข้าไปทำตลาดจะต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทั้งทางด้านประชากร ด้านกำลังซื้อ รวมถึงการตอบโต้พฤติกรรมของผู้บริโภคในพื้นที่นั้นด้วย ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่มีปัจจัยเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจจากการแข่งขันจากธุรกิจค้าปลีกประเภทเดียวกันและที่ข้ามประเภท เช่น ธุรกิจไฮเปอร์มาร์เก็ตขยายการลงทุนข้ามเซ็กเมนต์เป็นธุรกิจร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ รวมทั้งข้อจำกัดของพื้นที่ในการขยายสาขาทั้งปัญหาเรื่องพื้นที่เหมาะสมมีน้อยลง รวมถึงกำหนดกฎหมายผังเมือง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาอาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ รวมถึงการก่อสร้างขยายสาขาของธุรกิจค้าปลีกบางประเภท เช่น ร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ที่จำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภค ซึ่งภาครัฐได้มีการนำเอากฎหมายฉบับนี้มาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการขยายสาขาของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ส่งผลให้การพัฒนาศูนย์การค้าใหม่ทำได้ยากขึ้น

เทคโนโลยีพลิกโลก (Disruptive Technology) ที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การค้าปลีกสมัยใหม่

พลิกโฉมการพัฒนาของโลกในทุกมิติในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล อันนำไปสู่การเป็น “อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง” หรือ Internet of Things (IoT) ซึ่งทำให้เกิดปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมโลก และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอย่างมากหลายด้าน ปรากฏการณ์ที่สำคัญได้แก่ (สิริชัย ดีเลิศ, 2561; Savitha, 2018)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดสร้างความพลิกผันต่อเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของคน วิวัฒนาการทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ผ่านมาทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม นำไปสู่โลกไร้พรมแดนหรือที่เรียกว่าโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความก้าวหน้าของทั้งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่พัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่งส่งผลให้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ถูกคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนมาสู่การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ทำให้เกิดยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things : IoT) มีการพัฒนาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีโปรแกรมและใช้ร่วมกับเครื่องคอมพิวเตอร์ที่สามารถเคลื่อนที่ไปกับมนุษย์ได้ตลอด ส่งผลให้ทุกคนมีการใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น และสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด มีการเผยแพร่พัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว อันเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในโลกให้เติบโตอย่างรวดเร็ว จากการศึกษาของ Global Data โดยศูนย์ข้อมูลอัจฉริยะ (Technology Intelligence Center) พบว่า ในปี 2564 มูลค่าตลาดของเทคโนโลยี IoT ทั่วโลกอยู่ที่ 149 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และคาดว่าจะสูงถึง 350 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2566

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจถูกปรับเปลี่ยนเพื่อเอื้อให้วิถีการใช้ชีวิตของมนุษย์มีความสะดวกสบายมากขึ้น อาทิ การทำธุรกรรมทางการเงินและการชำระเงินรวดเร็วขึ้นตลาดการเงินโลกมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น การระดมทุนจากนักลงทุนข้ามชาติได้ง่ายขึ้น การติดต่อสื่อสารทางไกลรวดเร็วสะดวกสบายทำได้ในทุกที่ทุกเวลาโดยมีค่าใช้จ่ายต่ำ ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ มีการปรับปรุงกฎระเบียบ เพื่อส่งเสริมการเปิดเสรีด้านต่าง ๆ มากขึ้น รวมทั้งเกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตและบริการสาขาต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงระหว่างกันทั่วโลก ในลักษณะห่วงโซ่อุปทานโลก (Global Supply Chain) ทำให้การผลิตและบริการของประเทศต่าง ๆ ในโลกมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกันอย่างมาก และวิถีการทำธุรกิจจะเปลี่ยนรูปแบบไป มีการเชื่อมต่อของธุรกิจการผลิตและบริการอย่างแยกกันไม่ได้และมีพลวัตสูง การลงทุนด้านดิจิทัลที่เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลตอบหาของ Regional Value Chain และ Global Value Chain ที่ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคของโลกเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการมีความคาดหวังต่อสินค้าและบริการที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น สินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สินค้าและบริการที่สร้างความสะดวกสบายได้อย่างสูงสุดสินค้าและบริการที่สามารถรองรับความต้องการของกลุ่มคนในทุกช่วงวัย เป็นต้น ภาวการณ์ผลิตและบริการจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อเทคโนโลยีพลิกโลก

(Disruptive Technology) และสามารถปรับใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ได้อย่างเต็มศักยภาพ (เสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์, 2560; Tsia & Men, 2013)

นอกจากนั้นในส่วนของการค้าปลีกสมัยใหม่จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับดิจิทัลเทคโนโลยี ซึ่งมีบทบาทต่อความสามารถในการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานะตลาด ความต้องการของลูกค้า และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถแข่งขันและประสบความสำเร็จได้ ผู้ค้าปลีกต้องประเมินรูปแบบธุรกิจของตัวเองอย่างต่อเนื่องและทำการเปลี่ยนแปลงตามความจำเป็น อย่างไรก็ตาม การถือกำเนิดของเทคโนโลยียุคใหม่กำลังเปิดโอกาสมากมายสำหรับธุรกิจค้าปลีกที่พร้อมรองรับในอนาคต กล่าวคือ ผู้ค้าปลีกกำลังผสมรวมเทคโนโลยีเหล่านี้เพื่อนำรูปแบบธุรกิจใหม่มาใช้ซึ่งเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เสนอมากที่สุด บางคนมุ่งเน้นไปที่การบ่มเพาะธุรกิจเพื่อรับมือกับความซับซ้อนของตลาด ในขณะที่บางรายพึ่งพาการสร้าง เป็นพันธมิตร หรือได้รับเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้วยโมเดลต่างๆ การเข้าถึงมากกว่าการเป็นเจ้าของ ไฮเปอร์มาร์เก็ต ความยืดหยุ่นและการเปิดกว้างในการเปลี่ยนแปลงจะมีส่วนช่วยให้ผู้ค้าปลีกให้บริการลูกค้าและตอบสนองพฤติกรรมของลูกค้าในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดค้าปลีกสมัยใหม่

กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดค้าปลีกสมัยใหม่ ประกอบด้วย (อนินทรีย์ โยธา, 2564; Wertime and Fenwick, 2008)

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคให้ความสนใจและพิถีพิถันในการเลือกซื้อสินค้ามากกว่าแต่ก่อน บทบาทความสำคัญของผลิตภัณฑ์อย่างยิ่ง เพราะผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงตราสินค้าและเครื่องหมายการค้า เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นของผู้ผลิตรายใดอย่างชัดเจน ตราสินค้าเป็นสิ่งมีประโยชน์แก่ผู้บริโภค ทำให้ทราบว่าสินค้านั้นเป็นของผู้ผลิตรายใด ผู้บริโภคใช้ประสบการณ์ในอดีตมาช่วยในการตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้นโดยไม่ต้องสอบถามข้อมูลอยู่ตลอดเวลาและเกิดความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อสินค้านั้น

2. การจัดจำหน่าย (Place or Distribution) แบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ช่องทางจำหน่ายสินค้า (Channel of Distribution) เน้นการศึกษาถึงชนิดของช่องทางการจำหน่ายว่าจะใช้วิธีการขายสินค้าให้กับผู้บริโภคโดยตรงหรือการขายสินค้าผ่านสถาบันคนกลางต่างๆ บทบาทของสถาบันคนกลางต่าง ๆ เช่น พ่อค้าส่ง (Wholesalers) พ่อค้าปลีก (Retailers) และตัวแทนคนกลาง (Agent Middleman) ที่มีต่อตลาด อีกส่วนหนึ่งของกิจกรรมการจัดจำหน่าย

สินค้า คือ การแจกจ่ายตัวสินค้า (Physical Distribution) การกระจายสินค้าเข้าสู่ตัวผู้บริโภค การเลือกใช้วิธีการขนส่งที่เหมาะสมในการช่วยแจกจ่ายสินค้า สื่อการขนส่งได้แก่ การขนส่งทางอากาศ ทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางเรือและทางท่อ ผู้บริหารการตลาดจะต้องคำนึงว่าจะเลือกใช้สื่ออย่างใดถึงจะดีที่สุด โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำและสินค้านั้นไปถึงลูกค้าทันเวลา ขั้นตอนที่สำคัญในการแจกจ่ายตัวสินค้า คือ ขั้นตอนของการจัดเก็บรักษาสินค้า (Storage) เพื่อรอการจำหน่ายให้ทันเวลาที่ผู้บริโภคต้องการ

3. การกำหนดราคา (Price) เมื่อธุรกิจได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นมา รวมทั้งหาช่องทางการจัดจำหน่ายและวิธีการแจกจ่ายตัวสินค้าได้แล้ว สิ่งสำคัญที่ธุรกิจจะต้องดำเนินการต่อไป คือ การกำหนดราคาที่เหมาะสมให้กับผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปเสนอขายก่อนที่จะกำหนดราคาสินค้า ธุรกิจต้องมีเป้าหมายว่าจะตั้งราคาเพื่อต้องการกำไรหรือเพื่อขยายส่วนถือครองตลาด (Market Share) หรือเพื่อเป้าหมายอย่างอื่น อีกทั้งต้องมีการใช้กลยุทธ์ในการตั้งราคาที่จะทำให้เกิดการยอมรับจากตลาดเป้า หมายและสู้กับคู่แข่งได้ในการแข่งขันในตลาด กลยุทธ์ราคาเป็นเครื่องมือที่คู่แข่งขนานมาใช้ได้ ผลรวดเร็วกว่าปัจจัยอื่น ๆ เช่น การลดราคาหรืออาจตั้งราคาสินค้าให้สูงสำหรับสินค้าที่มีลักษณะพิเศษในตัวของมันเอง เพื่อแสดงภาพพจน์ที่ดี อาจใช้ผลทางจิตวิทยามาช่วยเสริมการตั้งราคา การตั้งราคาสินค้าอาจมีนโยบายการให้สินเชื่อหรือนโยบายการให้ส่วนลดเงินสดส่วนลดการค้าหรือส่วนลดปริมาณ นอกจากนั้นธุรกิจจะต้องคำนึงถึงกฎข้อบังคับทางกฎหมายที่จะมีผลกระทบต่อราคาด้วย ราคามูลค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ราคาเป็นต้นทุนของลูกค้า ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าของผลิตภัณฑ์กับราคาผลิตภัณฑ์นั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคา เขาจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้กำหนดกลยุทธ์การตลาดด้านราคาต้องคำนึงถึงคุณค่าที่รับรู้ ในสายตาของลูกค้า ซึ่งต้องพิจารณาว่าการยอมรับของลูกค้าในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ว่าสูงกว่าราคาของผลิตภัณฑ์นั้น ต้นทุนสินค้าและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องการแข่งขันและปัจจัยอื่น ๆ

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารให้ผู้ให้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรม การใช้บริการและเป็นกุญแจสำคัญของการตลาดสายสัมพันธ์เพื่อบอกให้ลูกค้าทราบว่า มีผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายในตลาดพยายามชักชวนให้ลูกค้าซื้อและเพื่อเตือนความทรงจำกับตัวผู้บริโภคการส่งเสริมการตลาดจะต้องมีการศึกษาถึงกระบวนการติดต่อสื่อสารเพื่อเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับกับผู้ส่ง การส่งเสริมการตลาดมีเครื่องมือสำคัญที่จะใช้อยู่ 4 ชนิดด้วยกัน ที่เรียกว่าส่วนผสมของการส่งเสริมการตลาด (Promotion Mix) กระบวนการ (Process) เป็นการ

สร้างสรรค์และการส่งมอบส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์โดยอาศัยกระบวนการที่วางแผนมาเป็นอย่างดี กลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับการบริการ คือ เวลาและประสิทธิภาพในการบริการ ดังนั้นกระบวนการบริการที่ดีจึงควรมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการส่งมอบ รวมถึงต้องง่ายต่อการปฏิบัติการ เพื่อที่พนักงานจะได้ไม่เกิดความสับสน ทำงานได้อย่างถูกต้องและมีแบบแผนเดียวกันและงานที่ได้ต้องดีมีประสิทธิภาพและคุณภาพ

5. บุคคล (People) เกี่ยวกับพนักงานขายที่ได้ให้บริการของทางร้านค้าปลีก รวมถึงบุคคลทั้งหมดในองค์กรที่ให้บริการ ตั้งแต่ เจ้าของ ผู้บริหาร พนักงานในทุกระดับ มีผลต่อคุณภาพการให้บริการ โดยต้องให้บริการแก่ผู้บริโภคอย่างเต็มความสามารถ พนักงานต้องมีความสามารถมีทัศนคติที่ดีสามารถตอบสนองต่อลูกค้ามีความคิดริเริ่มมีความสามารถในการแก้ปัญหาและสามารถสร้างค่านิยมให้กับองค์กร เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้กับลูกค้า ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการให้บริการที่จะนำไปสู่การเพิ่มยอดขายและทำให้ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งต้องอาศัยการคัดเลือกรับการฝึกอบรม การจูงใจเพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับ ลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่ง

6. กระบวนการ (Process) ให้บริการเป็นส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญมาก ต้องอาศัยพนักงานที่มีประสิทธิภาพและอุปกรณ์ เครื่องมือที่มีความทันสมัย ในการทำให้เกิดกระบวนการการส่งมอบบริการที่มีคุณภาพได้ การให้บริการโดยทั่วไป ประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การเข้าแถวรอ การต้อนรับ การสอบถามข้อมูลเบื้องต้น การชำระเงิน ระบบการส่งมอบบริการแต่ละขั้นตอนนี้ ต้องประสานงานกันอย่างดี เพื่อส่งมอบคุณภาพในการให้บริการกับลูกค้าได้รวดเร็วและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า จะครอบคลุมถึง นโยบายที่มีส่วนร่วมของลูกค้าในกระบวนการให้บริการ อย่างไรก็ตามความสำคัญไม่เพียงพอแค่ฝ่าย ปฏิบัติการเท่านั้น แต่ยังมี ความสำคัญต่อฝ่ายการตลาดด้วย เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจที่ลูกค้าได้รับ หากเกิดข้อผิดพลาดในขั้นตอนใดจะส่งผลลูกค้าไม่พึงพอใจหรือไปเป็นที่ประทับใจในการบริการ

7. ลักษณะทางกายภาพ (Physical evidence) ได้แก่ สถานที่ของการบริการ เครื่องมือ การบริการ เช่น คอมพิวเตอร์ เคาน์เตอร์ให้บริการ การตกแต่งหรือห้องน้ำ เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าไม่ว่าจะเป็นด้านความสะดวก ความสะอาด รวดเร็วหรือผลประโยชน์อื่น ๆ จะมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าที่ใช้บริการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่สวยงาม การบริการก็จะมีคุณภาพ แต่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของแต่ละธุรกิจมีความต่างกัน ทั้งในด้านการให้ความสำคัญ การออกแบบ การจัดวาง สิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องทำการศึกษาพฤติกรรมความต้องการของลูกค้าว่าคำนึงถึงสิ่งไหนก่อนเพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นสิ่งแรกที่ทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในปัจจุบัน

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ คือ การกระทำหรือการแสดงออกในด้านของจิตใจและการแสดงออกของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ที่คาดว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการต่างๆ ได้ จากทางเลือกที่มีอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งผู้บริโภคจะมีการดำเนินการตามกระบวนการตัดสินใจที่มีอยู่ก่อน และมีส่วนกำหนดให้มีการกระทำดังกล่าว รวมถึงยังมีประโยชน์ต่อเจ้าของกิจการร้านค้าปลีกที่จะนำไปปรับใช้ได้เป็นอย่างดี การใช้ปัจจัยกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Cs ด้านความสะดวกในการซื้อและต้นทุนในการบริโภค ปัจจัยทัศนคติด้านอารมณ์และความรู้สึกทำให้ผู้บริโภค เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกสมัยใหม่ รวมทั้งการผสมผสานกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4Ps ในด้านตำแหน่งในการเข้าถึงสินค้า (Place) ที่ทำให้กลยุทธ์การตลาดแบบ 4Cs ในด้านของความต้องการของผู้บริโภคนั้นมีความสำคัญมากขึ้นในการกระตุ้นหรือจูงใจผู้บริโภค ให้เกิดการตัดสินใจซื้อโดยคำนึงถึงความต้องการตามได้วางแผนไว้ เช่น การจัดวางจุดแสดงสินค้าที่ช่องทางเดินพิเศษและการจัดแผนกตรงจุดที่ง่ายต่อการพบเห็น ซึ่งสามารถเพิ่มโอกาสในการซื้อของผู้บริโภคได้และกลยุทธ์การตลาดในด้านเครื่องมือสื่อสารทางการตลาด ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกสมัยใหม่ เนื่องจาก ผู้บริโภคที่ได้ไปใช้บริการและตัดสินใจซื้อสินค้าจะถูกชักจูงใจ ให้ต้องตัดสินใจซื้อโดยที่ทางร้านค้าปลีกสมัยใหม่ก็ได้

การให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาดแบบ 4Ps ด้านการเข้าถึงสินค้าหรือการจัดวางสินค้าภายในร้าน (Place) ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคจากข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือสื่อสารทางการตลาดที่มีความสำคัญในพฤติกรรมตัดสินใจเพราะผลกระทบจากกลยุทธ์การตลาดแบบ 4Ps ด้านการเข้าถึงสินค้าหรือการจัดวางสินค้าภายในร้าน (Place) เมื่อเข้าไปในร้านค้าปลีกสมัยใหม่ โดยสินค้าบางรายการที่แสดงบนชั้นวางขาย ซึ่งอยู่ตรงช่องทางเดินที่ผู้บริโภคจะพบเห็นได้โดยง่าย จะเป็นการเพิ่มโอกาสในการที่ผู้บริโภคจะทำการซื้อสินค้านั้น โดยเป็นกลยุทธ์ที่ทางร้านค้าปลีกสมัยใหม่คาดหวังว่าผู้บริโภคจะเกิดพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้านั้น โดยพิจารณาจากเครื่องมือสื่อสารทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าจากการจัดวางจุดแสดงสินค้าและการจัดแผนกตรงจุดที่ง่ายต่อการพบเห็น จะสามารถเพิ่มโอกาสในการซื้อของผู้บริโภคได้ (อรุณทัย ปัญญา, 2562)

การพัฒนาการตลาดค้าปลีกสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค

ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern trade) เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหรือบริการโดยตรงแก่ผู้บริโภค ที่จำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภค ดำเนินการในรูปแบบบริษัทที่มีขนาดใหญ่และได้ตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยมีการนำเข้าเทคโนโลยีและเงินลงทุนจากต่างประเทศ รวมทั้งสร้างศูนย์การกระจายสินค้า โดยเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีจำนวนสาขาของร้านเปิดกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ทำให้สามารถขายสินค้าในราคาต่ำลงได้และมีอำนาจต่อรองกับผู้ผลิตหรือซัพพลายเออร์มากขึ้น เช่น ร้านเซเว่น อีเลฟเว่น (Seven Eleven) ร้านแฟมิลีมาร์ท (Family Mart) ร้านเทสโก้ โลตัสเอ็กซ์เพรส (Tesco Lotus Express) ร้านมินิบิ๊กซี (Mini Big C) เป็นต้น การค้าปลีก เป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากจะเป็นกิจการที่ทำรายได้สูงเป็นอันดับสอง รองจากอุตสาหกรรมและมีการจ้างงานมาก เป็นอันดับสามรองจากภาคเกษตรและภาคบริการ การค้าปลีกยังส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรงและเป็นกิจกรรมในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม เป็นตัวการพัฒนามาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงและกระจายสินค้าจากผู้ผลิตและนำสู่ผู้บริโภค ธุรกิจค้าปลีกจึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการขายผลิตภัณฑ์ให้กับผู้บริโภค โดยตรงขั้นสุดท้าย เพื่อการใช้ส่วนตัวที่ไม่ใช่เป็นการใช้เพื่อธุรกิจใด ๆ จากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปและมีการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการมากขึ้น ทำให้เกิดรูปแบบการดำเนินธุรกิจของธุรกิจค้าปลีกรูปแบบใหม่ที่อาศัยความได้เปรียบทางด้านวิทยาการความรู้ อำนาจการต่อรองธุรกิจที่ดีกว่าตลอดจน การตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้านความสะดวกสบายและความครบถ้วนของสินค้า ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กและขนาดกลาง

วิวัฒนาการของธุรกิจค้าปลีก สมัยใหม่ได้สร้างวัฒนธรรมทางด้านธุรกิจค้าปลีกรูปแบบใหม่ขึ้นมา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ผู้บริโภคอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ (Chieng & Lee, 2011; อนินทริย์ โยธา, 2564)

การปฏิวัติที่เกิดขึ้นในวงการค้าปลีกโลก เกิดจากร้านค้าปลีกต้องการเพิ่มยอดขายและกำไรที่มากขึ้น โดยพยายามตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายของ สินค้า ความสะดวกในการซื้อโดยมุ่งผลิตสินค้าเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าและมุ่งให้ผู้บริโภค เป็นศูนย์กลาง ทำให้การซื้อขายขยายวงกว้างมากกว่าเดิม เป็นรูปแบบศูนย์การค้าและร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ทำให้ซื้อหาได้สะดวกรวดเร็วตรงตามความต้องการ ทำให้เกิดการซื้อขายเพิ่ม

มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่ถือเป็นการปฏิวัติระบบการค้าปลีกโลก และส่งผลกระทบต่อการค้าปลีกมากจนให้ผู้ค้าปลีกมีอำนาจเหนือผู้ผลิต ได้แก่ (Geraghty & Conway, 2016; Kelly, Kerr & Drennan, 2010)

1. การเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดหาสินค้าและนำสินค้ามาสู่มือผู้บริโภคซึ่งเกิดขึ้นได้เพราะความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ผู้ค้าปลีกขยายกิจการจนมีการประหยัดจากขนาด ซึ่งทำให้เกิดต้นทุนต่อหน่วยของผู้ค้าปลีกรายใหญ่ต่ำกว่าผู้ค้าปลีกรายย่อย ในอดีตกระบวนการกระจายสินค้าอยู่ในความควบคุมของผู้ผลิตและผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีกเพียงเลือกชนิดสินค้าที่คิดจะขายได้จากผู้ผลิตหรือผู้ค้าส่งมาจำหน่ายให้ผู้บริโภค โดยผู้ผลิตและผู้ค้าส่งจะเป็นผู้กำหนดราคา เงื่อนไขการขายและชนิดสินค้าที่จะขาย แต่เมื่อผู้ค้าปลีกกลายเป็นผู้ซื้อรายใหญ่ที่มีเครือข่ายสาขาและมีประสิทธิภาพสูง ทำให้สามารถต่อรองขอส่วนลดราคาจากผู้ค้าส่งและผู้ผลิต ดังนั้นกระบวนการกระจายสินค้าจึงตกอยู่ในอำนาจการควบคุมของผู้ค้าปลีก รายใหญ่ การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC ส่งผลให้ธุรกิจค้าส่งหรือธุรกิจค้าปลีก มีการขยายตัว จากกลุ่มประชากรและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น แนวโน้มการแข่งขันรุนแรงมากขึ้น จากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มนายทุนขนาดใหญ่และขณะเดียวกันก็ทำให้ธุรกิจการค้าส่งและร้านค้าปลีกต้องพัฒนาตนเอง มีการปรับตัวเพื่อพร้อมรับกับโอกาสและการแข่งขัน

การเปลี่ยนแปลงของตลาดส่งผลกระทบต่อร้านค้าปลีกเป็นอย่างมาก เช่น การขยายตัวของสังคมเมือง การเปิดประเทศซึ่งเป็นโอกาสในการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในประเทศไทย การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีผลต่อการเตรียมสินค้าและบริการ ขนาดครัวเรือนเล็กลงหรือเป็นโสดมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคนิยมซื้อ อาหารสำเร็จรูปมากขึ้น นอกจากนี้สภาพเศรษฐกิจการเมืองที่ผันผวนตลอดหลายปีที่ผ่านมา ความต้องการ ความสะดวกสบายและการเติบโตของธุรกิจออนไลน์หรืออีคอมเมิร์ซที่ขยายตัวมากขึ้น ล้วนส่งผลให้ธุรกิจค้าปลีกต้องปรับตัวให้ทันกับตลาด (Kim & Hyun, 2011; พฤษชา ตันต์เจริญรัตน์, 2564)

ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมค้าปลีกค้าส่งซึ่งมีมูลค่า สูงถึง 2.5 ล้านล้านบาทในปี 2564 (คิดเป็นสัดส่วนราว 15 % ของ GDP ซึ่งมีมูลค่าเป็นอันดับสองรองจากอุตสาหกรรมการผลิต) ปัจจุบันร้านค้าปลีกสมัยใหม่รายใหญ่ในไทย เป็นทุนข้ามชาติ 2-3 รายและทุนไทย 3-5 ราย มีฐานะกิจการค่อนข้างมั่นคง มีศักยภาพและมีความสามารถในการสร้างรายได้ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งเป็นผลจากความได้เปรียบจากขนาดจำนวนสาขา ฐานการเงินแข็งแกร่ง และมีการขยายธุรกิจหลากหลายรูปแบบ ทำให้ตอบสนองผู้บริโภคได้ดีมากขึ้น เช่นเปิด

จำหน่าย 24 ชั่วโมง ซูเปอร์มาร์เก็ตและห้างสรรพสินค้า เป็นต้น โดยผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง รูปแบบร้านค้าสมัยใหม่ ได้ส่งอิทธิพลไปถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการผลิต การจัดจำหน่ายและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปตามกลไกตลาดของระบบทุนนิยมหรือ ลัทธิบริโภคนิยมนั่นเอง ซึ่งมุ่งที่จะแสวงหากำไรสูงสุดผ่านทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้วยหลักแนวคิดนี้เอง ทำให้กิจการธุรกิจค้าปลีกมีการพัฒนาเติบโต ขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจ้างแรงงาน และการพัฒนาประเทศ ตราบเท่าที่ทุกคนยังคงต้องการสินค้าอุปโภค บริโภคเพื่อการดำเนินชีวิต (Martins & Rodrigues, 2014; คุณานันต์ บุญพุ่มพวง, 2564)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมผู้บริโภคที่แปรเปลี่ยนได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น การสื่อสาร เทคโนโลยี สังคม ภัยพิบัติ ทำให้มีผลกระทบต่อบังคับด้านความคิด ความรู้สึกของผู้บริโภค ด้วยและพฤติกรรมผู้บริโภคจะได้รับผลกระทบมาจากปัจจัยภายใน และภายนอก จึงทำให้ พฤติกรรมผู้บริโภคไม่หยุดนิ่งอยู่เหมือนเดิม แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวได้ตลอดเวลาจาก ความเกี่ยวข้องกันกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความรู้สึกและการกระทำกับสิ่งแวดล้อมภายนอก ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการอะไร อย่างไร และทำไม เพราะพฤติกรรมบริโภคเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนคุณค่าบางอย่างกับบางคน ในกรณี นี้คือการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ซื้อ (ผู้บริโภค) กับผู้ขาย (เจ้าของสินค้า) เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

การพัฒนาความสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อให้เกิดความจงรักภักดี ควรมีการบริหารจัดการ กิจการร้านค้าปลีกส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันเพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึง พอใจมากขึ้น นำไปสู่ความจงรักภักดีของลูกค้า ซึ่งกิจการร้านค้าปลีกจะนำการบริหาร ประสิทธิภาพของลูกค้าที่มาใช้ในการสร้างประสบการณ์ที่ดีของลูกค้า โดยใช้กระบวนการจัดการ เหตุการณ์ และปฏิสัมพันธ์ของลูกค้ากับร้านค้าปลีก การจัดการประสบการณ์ลูกค้า เกิดขึ้นทุกครั้ง ที่ติดต่อกับร้านค้าปลีกผ่านทางจุดสัมผัส ที่ออกแบบไว้ นำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้า การพัฒนา และการสร้างความจงรักภักดีของลูกค้าที่สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการช่วยให้ยอดขาย เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงขั้นบอกต่อ สามารถนำข้อมูลไปวางกลยุทธ์ทางการตลาดทั้งทางธุรกิจ และลูกค้า โดยใช้วิธีการตลาดที่สามารถนำไปปรับใช้กับธุรกิจได้และสามารถเห็นผลจริง

ปัจจัยด้านการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) ได้แก่ การเชื่อมต่อ การปฏิสัมพันธ์ การร่วมกันสร้าง การพาณิชย์ และชุมชน ที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกสมัยใหม่ของผู้บริโภค ทั้งด้านประเภทสินค้าที่ต้องการซื้อ เหตุผลในการซื้อสินค้า ความถี่ในการใช้บริการและสถานที่มักเลือกใช้บริการในโลกของดิจิทัล ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นสินค้าหรือบริการ ไฉนจะมีการใช้สื่อดิจิทัลเข้าไปประยุกต์ใช้เสมอ เช่นเดียวกับร้านค้าปลีกสมัยใหม่ที่นำสื่อดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ ทั้งการสะสมแต้ม การแลกของรางวัลหรือนำไปเป็นส่วนลด การบอกกล่าวประชาสัมพันธ์ โปรโมชั่นประจำสัปดาห์หรือประจำเดือน เพราะสื่อดิจิทัลสามารถเข้าถึงผู้บริโภคทุกเพศทุกวัย เพียงแต่คนๆนั้นใช้สมาร์ตโฟน ก็สามารถรับรู้ข่าวสาร สิทธิพิเศษต่างๆ หรือแม้แต่การตำหนิ ดิชมในร้านค้าแต่ละแห่งที่เลือกใช้บริการได้โดยตรง เช่น หากสินค้าหรือบริการที่ได้รับ ทำให้ไม่ได้รับความสะดวกหรือไม่พอใจก็สามารถแจ้งปัญหาต่าง ๆ กลับไปได้ ทาง @Line หรือ facebook เป็นต้น รวมถึงการชำระเงินหรือชำระสินค้าผ่านธนาคารออนไลน์ หรือ QR-code ทำให้เกิดสังคมไร้เงินสด ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าในร้านค้าต่าง ๆ ผ่านการ Scan QR-Code ทำให้การดำเนินชีวิตสะดวกขึ้นและเหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคนิยมมาใช้บริการร้านค้าปลีกเพราะเห็นคำแนะนำ โฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ ในโซเชียล ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจคำแนะนำหรือคำเชิญชวนเหล่านั้น อีกทั้งตัวร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ยังมีสินค้าให้เลือกซื้อมากมายหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นของกิน ของใช้ ในชีวิตประจำวัน เครื่องใช้ไฟฟ้า สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง อีกทั้งสังคมออนไลน์ทำให้ผู้บริโภคสนใจ และเกิดความตั้งใจซื้อสินค้ามากขึ้น ผ่านการรีวิวสินค้าชิ้นนั้นไปแล้วว่ามีคุณภาพดีหรือไม่อย่างไร ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งตัวช่วยในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอีกทางหนึ่ง

การตลาดดิจิทัลจะเป็นช่องทางในการส่งเสริมการติดต่อโดยตรงกับผู้บริโภคที่มีความสนใจต่อสินค้าและบริการ โดยอาศัยช่องทางฐานข้อมูลออนไลน์ ทำให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลผู้บริโภคได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ซึ่งการตลาดดิจิทัลที่ได้รับความนิยมนั้นมีหลากหลายช่องทางตามความต้องการและเป็นการใช้ต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารการตลาดแบบดิจิทัลที่มีผลต่อพฤติกรรมในการซื้อสินค้าออนไลน์บนเว็บไซต์เช่น LAZADA การสื่อสารการตลาดแบบดิจิทัลกับพฤติกรรมในการซื้อสินค้าออนไลน์ มีความสัมพันธ์กัน สำหรับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคลากร (People) ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) และด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ซึ่งในภาพรวมมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกสมัยใหม่ทุกด้าน ทั้งด้านประเภทสินค้าที่

ต้องการซื้อ เหตุผลในการซื้อสินค้า ความถี่ในการเข้าใช้บริการและสถานที่ที่มักเลือกใช้บริการ ทุกองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดมีส่วนผลักดัน ให้เกิดพฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายทั้งสินค้าอุปโภค บริโภค รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะดึงดูดทั้งเรื่องการใช้งาน รูปทรงและบรรจุภัณฑ์ ส่วนของด้านราคาสินค้าทุกตัวจะมีราคากำกับไว้อย่างชัดเจน ส่วนนี้จะทำให้ผู้บริโภคได้ประโยชน์อย่างมาก จากการได้เปรียบเทียบความคุ้มค่าในเรื่องของราคาก่อนการตัดสินใจซื้อได้ และที่สำคัญ ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ควรมีหลายสาขาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการจะเข้ามาใช้บริการและควรตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะอาด อยู่ในแหล่งชุมชน มีความปลอดภัย ไม่เสี่ยงต่ออันตราย มีการจัดวางสินค้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ง่ายต่อการหยิบจับหรือเลือกซื้อ มีการแบ่งหมวดหมู่สินค้า ส่วนในระบบออนไลน์ ควรมีการจัดหมวดหมู่ให้ชัดเจน ง่ายต่อการเลือกซื้อและเข้าถึง ทั้งนี้ควรมีการจัดโปรโมชั่นส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นยอดขายอย่างสม่ำเสมอ สินค้าจะทำหน้าที่ขายตัวมันเองแล้ว สิ่งสำคัญคือพนักงานที่ให้บริการ ควรมีความสุขภาพ พุดจาสุภาพ ไพเราะและแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับตำแหน่ง/หน้าที่ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเป็นกันเอง และเต็มใจให้บริการ ส่วนประสมทางการตลาดต้องมีการผสมผสานที่เข้ากันได้ดีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของการส่งเสริมการขาย การกำหนด ราคา ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายและระบบการจัดจำหน่ายซึ่งได้มีการออกแบบเพื่อใช้สำหรับการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้แก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

ความพึงพอใจด้านส่วนประสมการตลาดของลูกค้าที่มีต่อร้านค้าปลีกซึ่งจะต้องรักษามาตรฐานการขายสินค้าและบริการที่มีคุณภาพให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองและสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้า เพื่อให้เกิดแนวโน้มในการกลับมาใช้บริการ และมีการแนะนำบอกต่อแก่ผู้อื่นในแง่ดีมากยิ่งขึ้น ร้านค้าปลีกควรมีการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์ทางด้านส่วนประสมการค้าปลีกในด้านต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ด้านทำเลที่ตั้ง โดยร้านอยู่ในพื้นที่ที่สะดวกต่อการมาใช้บริการมากที่สุด ดังนั้นร้านค้าปลีกควรจะทำให้สามารถเห็นได้เด่นชัด มีพื้นที่ในการจอดรถให้แก่ลูกค้า สถานที่ที่มีความปลอดภัยต่อพนักงานและลูกค้า ควรให้มีแสงสว่างเพียงพอ
2. ด้านความหลากหลายของสินค้า จากประเภทสินค้าและชนิดของสินค้า จึงควรมีการเพิ่มความหลากหลายของสินค้าประเภทต่าง ๆ และมีสินค้าหลากหลายชนิดมากขึ้นเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้มากที่สุด

3. ด้านนโยบายราคาของสินค้ากับคุณภาพมีความเหมาะสม จึงควรมีการเปรียบเทียบสินค้าชนิดเดียวกันแต่ต่างร้านค้าปลีกกัน เนื่องจากลูกค้าใช้ราคาเปรียบเทียบในการตัดสินใจซื้อ และราคายังเป็นปัจจัยที่บ่งบอกถึงคุณภาพของสินค้า ถ้าราคาสูงคุณภาพของสินค้าก็ควรสูงด้วย ส่วนการแสดงราคาสินค้าที่ชัดเจนมีการติดป้ายราคาสินค้าให้ชัดเจนกับสินค้าทุกชิ้นในร้าน

4. ด้านส่วนประสมการค้าปลีกในด้านมีพนักงานคอยให้คำแนะนำสินค้าอยู่เสมอและหมั่นอบรมให้ความรู้ในรายละเอียดสินค้าแก่พนักงานอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถอธิบายลักษณะการใช้สินค้าต่าง ๆ ให้ลูกค้าได้

5. ด้านการออกแบบร้านและการจัดวางสินค้าในร้านมีการแบ่งหมวดหมู่สินค้าอย่างชัดเจนมากที่สุด จึงควรจัดวางสินค้าในร้านให้เป็นระเบียบและแยกหมวดหมู่สินค้าอย่างชัดเจน ดูแลร้านให้สะอาดเพื่อให้ลูกค้ามีความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้า ส่วนด้านการตกแต่งร้านสวยงามเพื่อให้ดึงดูดใจลูกค้าให้เข้ามาใช้บริการที่ร้าน

6. ด้านการบริการลูกค้าในความรวดเร็วในการให้บริการมากที่สุด จึงควรให้ความสำคัญตั้งแต่การตรวจสอบสินค้าก่อนใส่ถุงให้ลูกค้า ตรวจสอบว่าถูกต้องตรงกับความต้องการของลูกค้า การทอนเงินต้องถูกต้องครบถ้วน เพื่อไม่ให้ลูกค้าต้องเสียเวลาในการเปลี่ยนหรือคืนสินค้า

พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภคแต่ละคนจะมีลักษณะต่างกันตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ทำให้การตัดสินใจซื้อมีความแตกต่างกัน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพล ได้แก่ ปัจจัยทางวัฒนธรรมและสังคม ปัจจัยส่วนบุคคลหรือทางจิตวิทยา ส่วนปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภคประกอบด้วยด้านกายภาพ โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบตกแต่งตัวอาคาร จัดสรรพื้นที่ใช้สอยภายนอกเหมาะสมและมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางเพียงพอและเหมาะสม และจัดสรรพื้นที่ต่าง ๆ ที่ไม่ล้าสมัยจนเกินไปและสะดวกต่อการมาใช้บริการ เช่น การจัดสรรพื้นที่แผนกต่าง ๆ และโซนการพักผ่อนที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจมาใช้บริการร้านค้าปลีกนั้น เนื่องจากการมาใช้บริการร้านค้าปลีกบางครั้งไม่ได้มาเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ แต่เป็นการมาพักผ่อน ตามความต้องการของผู้บริโภค ส่วนด้านราคาผู้บริโภครู้สึกหากมีความเหมาะสมก็จะเกิดความพึงพอใจสำหรับปัจจัยสนับสนุนการแข่งขันของธุรกิจที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นจากคู่แข่งรายใหม่ทั้งในและต่างประเทศ ที่เห็นช่องทางการเติบโตของธุรกิจค้าปลีกไทย รวมถึงคู่แข่งจากร้านค้าออนไลน์ (E-commerce) ซึ่งมีทิศทางเติบโตอย่างก้าวกระโดด ดังนั้นร้านค้าปลีกควรปรับตัวเพื่อรักษาตลาดที่มีอยู่และเพิ่มกลุ่มลูกค้าให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มผู้มีส่วนประสมทางการตลาดธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ความพร้อมของธุรกิจค้าปลีกหรือร้านค้าปลีกสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการคัดสรรสินค้าที่มีความหลากหลายเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการขายที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ทุกกลุ่ม ทุกวัย นอกจากนั้นเจ้าของธุรกิจเองควรศึกษาข้อมูลความต้องการ หรือกระแสความต้องการของสินค้าในแต่ละช่วงเวลาเพื่อให้ทันต่อพฤติกรรมความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นยังช่วยลดความเสี่ยงในการลงทุน และเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน

2. กลุ่มผู้มีส่วนประสมทางการตลาดธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ด้านผลิตภัณฑ์ ร้านค้าปลีกรูปแบบใหม่ต้องให้ความสำคัญต่อคุณภาพของสินค้า ความหลากหลาย ความมีเอกลักษณ์ ความแตกต่างของสินค้า ทั้งในเรื่องของรูปลักษณ์ภายนอกที่แปลก ไม่เหมือนใคร ด้านความหลากหลายของขนาดที่มีให้ลูกค้าได้เลือกได้ทดลอง ด้านคุณค่าในร้านค้าปลีกที่สามารถสร้างการรับรู้ให้กับลูกค้า จนทำให้ต้องกลับมาซื้อสินค้าในร้านอย่างต่อเนื่อง หรือก่อให้เกิดการซื้อซ้ำอยู่เป็นประจำ

3. กลุ่มผู้มีส่วนประสมทางการตลาดธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ด้านราคา แม้ว่าสินค้าบางชนิดจะมีการตั้งราคาในลักษณะของการตั้งราคาตามตลาดหรือการตั้งราคาตามกลยุทธ์ราคาต่าง ๆ ที่ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ได้กำหนดเอาไว้แต่สิ่งที่สำคัญคือทำอย่างไรให้ราคานั้นสามารถเข้าถึงความสามารถในการจ่ายของลูกค้าได้ทำให้ร้านค้าปลีกจำเป็นต้องมีการวางแผนในการตั้งราคาสินค้าที่มีประสิทธิภาพและอาจสร้างความแตกต่างในการตั้งราคาเพื่อเป็นจุดเด่นของธุรกิจได้ เช่น การมีตัวเลขที่ใช้ในการตั้งราคาที่เป็นตัวเลขเฉพาะของร้านที่ไม่เหมือนใคร เพื่อสร้างถึงความแตกต่างทางด้านราคาโดยไม่ต้องเน้นการลดราคาเพียงอย่างเดียว เช่น สินค้าในร้านทุกชนิดจะต้องลงท้ายด้วยเลข 8 หรือเลข 9 เป็นต้น

4. กลุ่มผู้มีส่วนประสมทางการตลาดธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจุบันมีการขยายเมืองของกรุงเทพมหานครไปยังพื้นที่รอบ ๆ เช่น รังสิต ปทุมธานี บางบัวทอง บางนา สมุทรปราการ ซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการขยายธุรกิจค้าปลีกรูปแบบโมเดิร์นเทรดได้ง่ายขึ้น หากแต่จะทำอย่างไรให้ลูกค้าเข้าใช้ในร้านค้ำมากกว่าคู่แข่ง นั่นคือการสร้างความสะดวกในเรื่องของสถานที่ เช่น เดินทางสะดวก มีบริการลานจอดรถ มีจุดขายของอาคารสถานที่ที่มีการตกแต่งที่สวยงามหรือรวมถึงการมีช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออนไลน์ที่เพิ่มความสะดวกและสร้างการขายได้ตลอด 24 ชั่วโมง

5. กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ด้านการส่งเสริมการตลาดเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการทำนายพฤติกรรมการซื้อสินค้า ดังนั้นการสื่อสาร การกระตุ้น การจูงใจด้วยวิธีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ พนักงานขาย การส่งเสริมการตลาด การตลาดทางตรง เป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญมากขึ้นโดยเฉพาะการเข้าถึงในเรื่องของการสื่อสาร อาจมีการใช้การสื่อสารแบบทั้งออนไลน์และออฟไลน์เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ

6. พฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ อาจเกิดขึ้นจากการได้รับคำแนะนำจากตัวแทนจำหน่าย หรือผู้มีอิทธิพลทางการตลาด ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มศิลปินนักร้อง นักแสดง ดังนั้นควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการเหล่านั้น รวมถึงให้คำแนะนำในด้านข้อมูลอย่างครบถ้วนเพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้บริโภคจนเกิดความต้องการในการซื้อสินค้านั้น

7. พฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่แล้วคนส่วนใหญ่ต้องมาทำงานที่บ้านมากขึ้น รวมถึงการปฏิบัติตามมาตรการ Physical Distancing ที่ทำให้ชีวิตประจำวันจะไม่เป็นเหมือนเดิมที่ต่อไป ผู้บริโภคจะมองหาเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเครื่องทุ่นแรงที่ทำให้ไม่ต้องการเดินทางหรือลดการเดินทางไปเลือกซื้อสินค้า เทคโนโลยีใหม่ๆ นั้นจะสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับผู้บริโภคที่จะเชื่อมระหว่างร้านค้าปลีกและลูกค้าเข้าด้วยกัน และผู้ที่ปรับตัวได้ทันในโลกของ New Normal

8. ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ จะขยายตัวเพิ่มขึ้นไม่เพียงแค่เจาะฐานลูกค้าที่มีอยู่เดิมนั้น แต่จะต้องมีกลยุทธ์ที่สามารถดึงดูดฐานลูกค้ากลุ่มใหม่ๆ ได้อีกด้วย ทั้งนี้สามารถทำได้โดยการนำเอาเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้กับธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นตัวเครื่องมือหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวก ความรวดเร็วในการให้บริการซึ่งจะสร้างความจงรักภักดีให้กับร้านค้าปลีกได้ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นช่วงหลัง Covid-19 เครื่องมือดังกล่าวสำคัญยิ่งและจะต้องเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ให้ความสะดวกต่อลูกค้าด้วย

เอกสารอ้างอิง

- คุณานันต์ บุญพุ่มพวง. (2564). การเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริโภคที่เลือกใช้บริการธุรกิจค้าปลีกในจังหวัดเชียงราย กรณีศึกษา ร้านธนพิริยะและร้านเทสโก้ โลตัส เอ็กซ์เพรส. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์. (2564). ความปฏิกิริยาแบบใหม่หรือวิถีชีวิตปกติแบบใหม่ภายหลังโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 : ธุรกิจออนไลน์ ธุรกิจค้าปลีกและธุรกิจร้านอาหารกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมขนส่งและโลจิสติกส์ไทย. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ปีที่ 8, ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย.2564), 246-274.
- บจก.ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน). (2565). รายงานประจำปี 2564 บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ: บจก.ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน).
- พูลสุข นิลกิจศรานนท์, และปิยะนุช สถาพงศ์ภักดี. (2560). ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่. แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2560-62, 1-11.
- พฤกษา ตันต์เจริญรัตน์. (2564). อิทธิพลของการตลาดการมองเห็นต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทกาแฟสำเร็จรูปในร้านค้าปลีก. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยนเรศวร
- วิศณุกร ผุยมูลตรี. (2562). การค้นหารูปแบบการซื้อสินค้าแบบสิ้นสุดที่มีมูลค่าสูงสุดจากฐานข้อมูลการค้าปลีก : ตัวอย่าง จริงจากบริษัทค้าปลีกรายใหญ่ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมข้อมูลขนาดใหญ่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- ศานิต สุตา. (2564). สื่อโฆษณาและพฤติกรรมของผู้บริโภค กรณีศึกษาห้างสรรพสินค้าโมเดิร์นเทรดจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก. (2565). ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่. เข้าถึงเมื่อ 2 เมษายน พ.ศ.2565. เข้าถึงได้จาก https://www.gsb.or.th/getattachment/f4bdf859-3b2b-48b1-88d2-6edbebec925/IN_Sunrise_59_60_detail.aspx

สมศรี พุทธธรรมวงศ์. (2565). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนด้าน

ปัญญาประดิษฐ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของการค้าปลีกยุคใหม่. วิทยานิพนธ์

การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

สิริชัย ดีเลิศ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์

อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มผู้บริโภคตลาดเฉพาะกลุ่ม. *Veridian E-Journal*, 11(1), 2404-2424.

เสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์. (2560). ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่าน

ระบบอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคในเขตจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจ

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

อนินทรีย์ โยธา. (2564). พฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคห้างค้าปลีกสมัยใหม่ใน

จังหวัด ราชบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

อรุณทัย ปัญญา. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ

เสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีใน

มหาวิทยาลัยเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Chieng, Y. L. & Lee, C. G. (2011). Dimensions of customer-based brand equity: A study on Malaysian brands. *Journal of Marketing Research and Case Studies*, 2011, 1-10. Doi: 10.5171/2011.821981

Geraghty, G., & Conway, A. (2016). The study of traditional and non-traditional marketing communications: Target Marketing in the Events Sector. *Tourism and Hospitality Research in Ireland Conference*, 2016, 1-26.

Kelly, L., Kerr, G., & Drennan, J. (2010). Avoidance of Advertising in Social Networking Sites. *Journal of Interactive Advertising*. 10(2), 16-27.

- Kim, J. H., & Hyun, Y. J. (2011). A model to investigate the influence of marketing-mix efforts and corporate image on brand equity in the IT software sector. **Journal of Industrial Marketing Management**. 40(3), 424-438.
Doi:10.1016/j.indmarman.2010.06.024
- Martins, C. A., & Rodrigues, C. S. (2014). **Brand sensuality and customer-based brand equity**. Portuguese: University of Porto.
- Raji, R. A. (2018). **The relationships between social media marketing communications, consumer- based brand equity and consumer response among automotive brands in Malaysia**. Malaysia: University Utara Malaysia.
- Sanaz, F., & Xu, H. (2015). Reviewing the concept of brand equity and evaluating consumer based brand equity (CBBE) models. **International Journal of Management Science and Business Administration**, 8 (1), 14-29.
- Sanjay, B., & Nishant, V. V. (2014). Internet marketing vs traditional marketing: A comparative analysis. **FIBB Business Review**, 3(3), 53-63.
- Savitha N. (2018). Factors influencing electronic word-of-mouth adoption by consumers: An investigation. **International Research Journal of Management Science & Technology**, 9(3), 1-11.
- Tsia, W. S., & Men, L. R. (2013). Motivations and Antecedents of Consumer Engagement with Brand Pages on Social Networking Sites. **Journal of Interactive Advertising**. 13(2), 76-87.
- Wertime, K., and Fenwick, L. (2008). **DigiMarketing: The Essential Guide to New Media and Digital Marketing**. Singapore: John Wiley.

ผู้เขียน

สมภารณ์ นวลสุทธิ*

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: wikandakan606@gmail.com

สุจินดา พรหมขำ

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: wikandakan606@gmail.com

วิกานดา คชาทอง

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: wikandakan606@gmail.com

พลอยชมพู สุขทร

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: wikandakan606@gmail.com

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น กรณีศึกษา :

องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Factors affecting the decision to elect local leaders and Member of the local council, Case study : Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Nakhon Si Thammarat Province

สุณา ผาด่านแก้ว

Suna Padankeaw

Received: 18 September 2022, Revised: 22 December 2023, Accepted: 25 December 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการศึกษาครั้งนี้ใช้จำนวนประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 7,747 คน สุ่มตัวอย่างมา จำนวน 366 ตัวอย่าง โดยการใช้สูตรเครชีและมอร์แกนด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาประมวลผลข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงวิเคราะห์เพื่อใช้อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่า T-Test independent One Way Anova (F-Test) ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ Pearson's product moment correlation coefficient ใช้หาค่าความสัมพันธ์พหุคูณ

การเปิดรับสื่อ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.17) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีธรรมาภิบาล เป็นกันเอง และไม่ถือตัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.30) มีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.29) เป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.24) มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.23) เป็นคนที่ผู้คนรู้จัก และคุ้นเคย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 มีผลงานพัฒนาท้องถิ่นมาก่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.12) เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.04) เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.93)

ปัจจัยด้านนโยบาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจาก มากไปน้อยได้ ดังนี้ ส่งเสริมความสะอาดบริเวณที่ต่าง ๆ ในแต่ละเขตพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.20) ซ่อมแซม และบำรุงรักษาถนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.13) สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ ให้กับชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.12) สร้างอาชีพให้กับประชาชน เพื่อเพิ่มรายได้ เสริมให้กับประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.12) จัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ หรือด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.10) จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างเขตพื้นที่ในแต่ละเขต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.08) สนับสนุนให้ประชาชนออกกำลังกาย และเล่นกีฬา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.07) ปราบปรามเรื่องยาเสพติดในเขตพื้นที่ และ คุ้มครองประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.02) สนับสนุนด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.98)

ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีค่าเฉลี่ย เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ติดตั้งป้ายไวลนิลขนาดใหญ่ในแต่ละเขตพื้นที่ หมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.70) การใช้สื่อวิทยุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.59) ติดแผ่นใบปลิวหาเสียงตามที่แตกต่างกัน ในแต่ละหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.49) หาเสียงโดยใช้รถแห่กระจายเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.39) เดินหาเสียงโดยเคาะประตูตามบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.34) ใช้โซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ไลน์ในการหาเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.33)

ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ บุคคลในครอบครัว/ญาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.53) อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ เพื่อนสนิท/กลุ่มเพื่อนที่ทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.33) ผู้นำชุมชนที่เคารพนับถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.24) ครู/อาจารย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (2.87) เพื่อนบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (2.68)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ในภาพรวม เพศ อายุ อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งในส่วนของการระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สื่อรถแห่ และสื่ออินเทอร์เน็ต ไม่มีสหสัมพันธ์เชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีผล, การตัดสินใจ, การเลือกตั้ง, ผู้นำท้องถิ่น

Abstract

Study subject “Factors affecting the decision to elect local leaders and local council members Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Nakhon Si Thammarat Province” It is quantitative research. The objectives are 1) to study the factors affecting the decision to elect local leaders and local council members; Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province 2) To study the relationship between demographic characteristics and factors influencing the

decision to elect local leaders and local council members. Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province 3) To study the relationship between media exposure and factors affecting the decision to elect local leaders and local council members. Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province In this study, the population that elects local leaders and local council members was used. Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province, 7,747 people, 366 samples were drawn using the Crazy and Morgand formula. Then take all the information and process it. This research study used Descriptive statistics and analytical statistics to describe the general characteristics of the sample (Descriptive Statistics) include percentage (Percentage), arithmetic mean (Arithmetic Mean), standard deviation (Standard Deviation), T-Test independent One Way Anova (F-Test) is used to test hypotheses to compare differences between variables. At the statistical significance level of 0.05 and Pearson's product moment correlation coefficient used to find the relationship between media exposure behavior. and factors affecting the decision to elect local leaders Set the statistical significance level to 0.05.

The results showed that

Factors affecting the decision to elect local leaders and local council members Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Nakhon Si Thammarat Province are as follows

1. Factors affecting the decision to elect local leaders and local council members. Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province are as follows Applicant qualification factors Overall it is at a high level. has an average of (4.17) and when considering each

item in order from highest to lowest, it is as follows At a high level, including being good-natured, friendly and not holding back, with an average of (4.30) being kind and kind to others. has an average of (4.29) and is a person with a standard level of education Has an average of (4.24) with determination and determination in administration. Has an average of (4.23), is a person that people know and is familiar with, has an average of 4.19, has previous work in local development. Has an average of (4.12), is a person who is honest and honest, has an average of (4.04), is a person who has empathy. accessible to the public has an average of (3.93)

Policy factors Overall, it is at a high level (4.09). When considering each item, the average values can be ordered from highest to lowest as follows: Promote cleanliness in various areas in each area. has an average of (4.20) road repair and maintenance has an average of (4.13) supporting tourist attractions To increase income for the community, the average is equal to (4.12) creating jobs for the people. to increase income Supplement to the people The average is equal to (4.12). Allocate a budget to support medical or public health equipment. The average is equal to (4.10). Organize activities to build relationships between the areas in each area. has an average of (4.08), encourages people to exercise and play sports, has an average of (4.07), suppresses drug issues in the area and protects the people has an average of (4.02) supporting education has an average of (3.98)

Election campaign factors Overall it is at a high level (3.47). When considering each item, the average values can be ordered from highest to lowest as follows: Install large vinyl signs in each village area. has an average of (3.70) using radio media The average value was (3.59). Post campaign leaflets in various places in each village. has an average value of (3.49) campaigning using radio broadcasting parade vehicles Has an average of (3.39) walking to vote by knocking on doors from house to house. Has an average of (3.34) uses social media such as Facebook, Instagram, Line to campaign. has an average of (3.33)

Media factors and influential people Overall, it was at a moderate level (3.13). When considering each item, it was average. Arranged from highest to lowest as follows: family members/relatives has an average of (3.53) which is at a moderate level, including Close friends/group of work friends has an average of (3.33) respected community leaders has a mean of (3.24). Teachers have a mean of (2.87). Neighbors have a mean of (2.68).

2 . The relationship between demographic characteristics and factors affecting the decision to elect local leaders and local council members. Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province found that, overall, gender, age, and occupation were not related to election decisions. In terms of education level and monthly income It has a statistically significant relationship with election decisions at the 0.05 level.

3. Factors affecting the decision to elect local leaders and local council members. Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Mueang District,

Nakhon Si Thammarat Province There is a significant statistical relationship at the 0.05 level, therefore it is in accordance with the set assumptions. When considering each aspect, it was found that exposure to print media There is a positive correlation with the decision to elect local leaders and local council members. Significant at the 0.05 level, parade media and internet media There is no positive correlation with the decision to elect local leaders and local council members of Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province.

Keywords : Factors affecting, decision, elections, local leaders

บทนำ

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ประเทศไทยได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกขึ้น เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2476 โดยมีวิวัฒนาการมานานกว่า 86 ปี โดยที่กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันมีองค์การอิสระ คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้การจัดการเลือกตั้งทุกระดับเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ปราศจากการชี้นำของอำนาจใดๆ หรือการใช้อิทธิพลครอบงำ (โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2559)

การเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทยที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความต้องการของประชาชนที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านการตัดสินใจของผู้นำในทางการเมือง การเลือกตั้งจึงถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 21(1) ว่า "เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจรัฐบาลของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริตซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลา ด้วยการลงคะแนนเสียงอย่างทั่วถึง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่านั้น โดยกระทำเป็นการลับด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อที่จะประกันให้การลงคะแนนเสียง

เลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี" นอกจากนี้ในวิถีทางทางการเมือง การเลือกตั้งยังมีความสำคัญต่อวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563)

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดูแลประชาชนอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่ดูแลความระเบียบเรียบร้อย ความสะอาดของถนน ป้องกันโรคและบรรเทาสาธารณภัย ไปจนถึงการจัดการศึกษาอบรมให้กับประชาชน และบำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น และนอกจากนี้ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังมีสาระสำคัญคือได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำแหน่งแทนประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 นับตั้งแต่ พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบล โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบ “สภาตำบล” ได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคล อันได้แก่ สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 150,000 บาท รูปแบบ “องค์การบริหารส่วนตำบล” ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้ (โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้มีการเสนอขอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในประเด็นต่างๆ ทั้งโครงสร้าง ที่มาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ซึ่งในที่นี้จะนำเสนอให้เห็นทั้ง โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายเดิมและในส่วนที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับการแก้ไขใหม่พร้อมๆ กันไป (โกวิทย์ พวงงาม, 2555)

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบไปด้วยฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร โดยมีสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารสำหรับตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และส่วน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นั้นมีที่มาจาก การเลือกตั้งหมู่บ้านละหนึ่งคน โดยใช้เขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง เว้นแต่หมู่บ้านใดจะมีประชากรไม่ถึง

25 คน ก็ให้ไปรวมกับหมู่บ้านใกล้เคียงจนครบ 25 คนและให้นับเป็นหนึ่งหน่วยเลือกตั้ง ทั้งนี้ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องมีย่าน้อยให้มีหกคน (โหวต ถิ่นบางเตียว, 2559)

องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร จำนวน 13,692 คน จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 7,747 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา, 2564) มีผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 ทีม ประกอบด้วยผู้สมัคร หมายเลข 1 ทีมรักกำแพงเขา ซึ่งเป็นทีมที่เน้นผู้สมัครเป็นคนรุ่นใหม่เป็นหลัก ผู้สมัครหมายเลข 2 ทีมกำแพงเขาพัฒนา เป็นทีมที่เคยเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขามาแล้ว 2 สมัย ทีมสมัครหมายเลข 3 ทีมจิตอาสาพัฒนากำแพงเขา เป็นทีมที่เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขาในยุคปัจจุบัน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 22 คน ซึ่งทั้ง 3 ทีมต่างเป็นผู้กว้างขวางและเป็นที่รู้จักตลอดได้รับความชื่นชมจากผลงานในหลาย ๆ ด้านจากประชาชนครั้นเมื่อคราวดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขาจากอดีตที่ผ่านมา(องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา, 2564)

จากความสำคัญที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในห้วงเวลาการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลทั่วไป เมื่อวันที่ 28 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 เพื่อเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น และเป็นแนวทางในการหาเสียงสำหรับนักการเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านสื่อบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก
2. คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับสื่อกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 7,747 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นคือนายกององค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 366 คนโดยใช้สูตรเครซีเมอร์แกน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการดำเนินงาน 9 เดือน ตั้งแต่ เดือนมกราคม – กันยายน 2565

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ หมู่บ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9 หมู่บ้าน

5. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และพฤติกรรมกรับสื่อ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อรณรงค์โฆษณา และ

อินเทอร์เน็ต ตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบาย ด้านการรณรงค์หาเสียง และด้านสื่อบุคคล

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น ได้แก่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย

- เพศ
- อายุ
- การศึกษา
- อาชีพ
- รายได้

พฤติกรรมการรับสื่อ ประกอบด้วย

- สื่อสิ่งพิมพ์
- รถแห่โฆษณา
- อินเทอร์เน็ต

ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล

กำแพงเขา อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

- ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร
- ด้านนโยบาย
- ด้านการรณรงค์หาเสียง
- ด้านสื่อบุคคล

การตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้รับทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ได้รับทราบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ได้รับทราบความสัมพันธ์ระหว่างการรับสื่อกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ เลือกตั้ง ผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช

4. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ผู้นำท้องถิ่น เพื่อใช้ กำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง เขาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง ผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 7,747 คน จากจำนวน 9 หมู่บ้าน (องค์การบริหาร ส่วนตำบลกำแพงเขา, 2564) โดยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นคือนายก องค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 366 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรเครซีเมอร์ แคน และมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 การกำหนด กรอบแนวคิดในการสร้างแบบทดสอบจากเนื้อหา ทฤษฎี และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ทำการศึกษา

2.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

2.3 นำแบบสอบถามไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อขอคำแนะนำและได้ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไป ตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (content validity) ความถูกต้องตามหลักวิชาและความครบถ้วน สมบูรณ์ของคำถาม ทุกข้อก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มทดลอง

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ต้องการศึกษา จำนวน 40 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach method alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.90

2.5 นำผลที่ได้ จากการทดลองใช้ (try out) มาปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากที่สุด

2.6 โครงสร้างของแบบสอบถาม แบบสอบถามที่สร้างสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (close-ended question) เพื่อสะดวกกับผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่ม เนื่องจากคำถามมีจำนวนมาก และทำให้สะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ทางการศึกษาวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน และในส่วนที่ 4 ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น นอกเหนือจากคำถามโดยอิสระ เพื่อเป็นข้อมูลที่จะใช้เป็นข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.7 ขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน เพื่อรับรองโครงการวิจัยและพิจารณาความเหมาะสมต่าง ๆ โดยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขจนได้รับการรับรองและลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่น่าสนใจในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งแต่ละประเภทมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อแจ้งผู้ใหญ่บ้านและแต่ละหมู่ได้รับทราบในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยหลังจากนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ (survey method) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการลงพื้นที่เพื่อนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารตำบลกำแพงเขา) ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ทุติยภูมิ (secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่ ได้แก่ เอกสารวิชาการ เอกสารทางราชการ ข้อมูลสถิติงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น จากหน่วยงานของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง และ จากหน่วยงานราชการของจังหวัดนครศรีธรรมราช

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ด้วยสถิติด้วยสถิติดังต่อไปนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการอธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ใช้อธิบายระดับการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารตำบลกำแพงเขา โดยใช้เกณฑ์แปลผลค่าเฉลี่ยคือ คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.68 – 5.00 มีผลต่อการตัดสินใจมาก คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.34 – 3.67 มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 2.33 มีผลต่อการตัดสินใจน้อย

3. ค่า t-test independent, One Way Anova (F-test) ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

3.1 ค่า t-test independent ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้น คือ เพศ กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารตำบลกำแพงเขา

3.2 ค่า One Way Anova (F-test) ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้น คือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารตำบลกำแพงเขา

4. Pearson's product moment correlation coefficient ใช้ หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารตำบลกำแพงเขาโดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีเกณฑ์การวัดระดับ

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 366 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 51.09 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 42.89 มีอายุ 18 - 30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมศึกษา จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 43.71 ประกอบ

อาชีพเกษตรกร จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 43.98

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.17) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีอัธยาศัยดี เป็นกันเอง และไม่ถือตัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.30) มีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.29) เป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.24) มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.23) เป็นคนที่ผู้คนรู้จัก และคุ้นเคย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 มีผลงานพัฒนาท้องถิ่นมาก่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.12) เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.04) เป็นผู้ที่มีความซื่ออกเข้าใจ เข้าถึงประชาชนได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.93)

ปัจจัยด้านนโยบาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจาก มากไปน้อยได้ ดังนี้ ส่งเสริมความสะอาดบริเวณที่ต่าง ๆ ในแต่ละเขตพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.20) ซ่อมแซม และบำรุงรักษาถนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.13) สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ ให้กับชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.12) สร้างอาชีพให้กับประชาชน เพื่อเพิ่มรายได้ เสริมให้กับประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.12) จัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ หรือด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.10) จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างเขตพื้นที่ในแต่ละเขต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.08) สนับสนุนให้ประชาชนออกกำลังกาย และเล่นกีฬา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.07) ปราบปรามเรื่องยาเสพติดในเขตพื้นที่ และ คุ่มครองประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.02) สนับสนุนด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.98)

ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีค่าเฉลี่ย เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ติดตั้งป้ายไวลนิตขนาดใหญ่ในแต่ละเขตพื้นที่ หมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.70) การใช้สื่อวิทยุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.59) ติดแผ่นใบปลิวหาเสียงตามที่ต่าง ๆ ในแต่ละหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.49) หาเสียงโดยใช้รถแห่กระจายเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.39) เดินหาเสียงโดยเคาะประตูตามบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.34) ใช้โซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ค อินสตาแกรม ไลน์ในการหาเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.33)

ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ บุคคลในครอบครัว/ญาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

(3.53) อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ เพื่อนสนิท/กลุ่มเพื่อนที่ทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.33) ผู้นำชุมชนที่เคารพนับถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.24) ครู/อาจารย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (2.87) เพื่อนบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (2.68)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ในภาพรวม เพศ อายุ อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งในส่วนของการระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สื่อรณรงค์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ไม่มีสหสัมพันธ์เชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.17) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีธรรมาภิบาล เป็นกันเอง และไม่ถือตัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.30) มีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.29) เป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.24) มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.23) เป็นคนที่ผู้คนรู้จัก และคุ้นเคย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 มีผลงานพัฒนาท้องถิ่นมาก่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.12) เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ (4.04) เป็นผู้ที่มีความเข้าใจ เข้าถึงประชาชนได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.93) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพชัย ประมาณพาณิชย์ (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคาดหวังของประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งนายกเทศมนตรี : ศึกษากรณีเขตเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัย พบว่า ความคาดหวังด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของนายกเทศมนตรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านนโยบาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจาก มากไปน้อยได้ ดังนี้ ส่งเสริมความสะอาดบริเวณที่ต่าง ๆ ในแต่ละเขตพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.20) ซ่อมแซม และบำรุงรักษาถนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.13) สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ ให้กับชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.12) สร้างอาชีพให้กับประชาชน เพื่อเพิ่มรายได้ เสริมให้กับประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.12) จัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์ หรือด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.10) จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างเขตพื้นที่ในแต่ละเขต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.08) สนับสนุนให้ประชาชนออกกำลังกาย และเล่นกีฬา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.07) ปราบปรามเรื่องยาเสพติดในเขตพื้นที่ และ คุ้มครองประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (4.02) สนับสนุนด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.98) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญภา วุฒิมลิวทยา (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี : เทศบาล เมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ในห้วงเวลาปี 2558” ผลการศึกษวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อ การตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ด้านนโยบาย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยประชาชนให้ความสนใจเกี่ยวกับนโยบายการปราบปรามยาเสพติดอย่างเด็ดขาด รองลงมา คือ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจให้ประชาชนอยู่ดี มีสุข ส่งเสริมผลิตภัณฑ์พื้นบ้านให้มีตลาดกว้างขึ้น และปรับปรุงถนนและภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม

ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีค่าเฉลี่ย เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ติดตั้งป้ายไวลงโฆษณาใหญ่ในแต่ละเขตพื้นที่ หมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.70) การใช้สื่อวิทยุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.59) ติดแผ่นใบปลิวหาเสียงตามที่ต่าง ๆ ในแต่ละหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.49) หาเสียงโดยใช้รถแห่กระจายเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.39) เดินหาเสียงโดยเคาะประตูตามบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.34) ใช้โซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ไลน์ในการหาเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.33) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมฺทเชษฐ หงส์ทอง (2558) ได้ ทำการศึกษวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนคร สมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ศึกษา ในห้วงเวลาปี

พ.ศ. 2558 ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้าน การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีผลต่อปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี เทศบาล สมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากในเขตพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัด สมุทรสาคร เป็นเขตชุมชนเมือง มีอุปกรณ์อินเทอร์เน็ต และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ใช้อย่างทั่วถึง ทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ส่วนใหญ่เข้าถึงสื่อใหม่ เช่น โซเชียลมีเดีย อินเทอร์เน็ต เฟซบุ๊ก ฯลฯ ได้ง่ายขึ้น

ปัจจัยด้านสื่อบุคคลที่มีอิทธิพล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ บุคคลในครอบครัว/ญาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.53) อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ เพื่อนสนิท/กลุ่มเพื่อนที่ทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.33) ผู้นำชุมชนที่เคารพนับถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.24) ครู/อาจารย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (2.87) เพื่อนบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (2.68) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารี ไกรนรา (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการ ตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี : ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การตัดสินใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาล นครเชียงใหม่ ด้านสื่อบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสื่อที่มีอิทธิพลกับประชาชน ส่วนใหญ่นั้น คือ สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง และผู้นำชุมชนที่ประชนให้ความเคารพนับถือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนยังยึดตัวบุคคลเป็นสำคัญมากกว่านโยบายหรือด้านอื่น โดยเฉพาะทางด้านความรู้ความสามารถประสบการณ์ในการทำงาน ตลอดถึงเครือข่ายทางสังคม และการแสดงออกในที่สาธารณะ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ในภาพรวม เพศ อายุ อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง ในส่วนของระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562 พบว่า เพศ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอายุ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผล ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของนันทนา นันทวโรภาส, (2558)

หลักการกำหนดพิจารณาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งยังมีความสัมพันธ์กับปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม กับอิทธิพลที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีความสนใจทางการเมืองน้อย จะตัดสินใจโดยไม่อิงกับประเด็นนโยบายทางการเมืองด้านการชักจูงโน้มน้าวและอามิสสินจ้างจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
2. ความสัมพันธ์ทางการเมืองกับอิทธิพลที่มีต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งพบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเกือบครึ่งหนึ่งใช้เกณฑ์ในการเลือกโดยคำนึงถึงระหว่างตัวผู้สมัครกับพรรคการเมืองอย่างละครั้งละกันไป ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่อาชีพ รายได้ และการศึกษา

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สื่อรถแห่ และสื่ออินเทอร์เน็ต ไม่มีสหสัมพันธ์เชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิต ภูกิจหิน (2560) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี : ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2559” พบว่า การเปิดรับสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต มีผลทำให้ การตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้รับสมัครเลือกตั้งควรเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นสื่อ ในการหาเสียงเลือกตั้งให้มากยิ่งขึ้น เพราะจากค่าเฉลี่ยที่ออกมาแล้ว ผลปรากฏว่า สื่ออินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทำให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารทั่วถึงมากยิ่งขึ้น เพราะทุกคนสามารถเข้าถึงได้จากโทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์ไอทีอื่น ๆ ดังนั้นการเลือกตั้งในโอกาสต่อไปควรสื่อโซเชียลมีเดียในการหาเสียงมากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มช่องทางในการติดต่อกับประชาชน

2. ในการเลือกตั้งโอกาสต่อไปผู้สมัครรับเลือกตั้งควรศึกษาผลการวิจัยเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทาง ในการหาเสียง เลือกตั้ง การกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การยกระดับการเลือกตั้งให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรในตำบลกำแพงเขาเท่านั้นจึงทำให้การศึกษาไม่ครอบคลุม ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากประชากรให้มากยิ่งขึ้น เช่น การศึกษาเปรียบเทียบจำแนกตามประชากรศาสตร์ในระดับอำเภอหรือระดับจังหวัด

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยคำถามอาจไม่สามารถเจาะจงปัญหาต่าง ๆ ได้ทั้งหมด ดังนั้น การศึกษาในครั้งต่อไปจึงควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพ ควบคู่กับเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูล และรายละเอียดมากยิ่งขึ้นในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กมุทเชษฐ์ หงส์ทอง. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี

เทศบาลนครสมุทรสาครจังหวัดสมุทรสาคร ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2558” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.

โกวิทย์ พวงงาม. (2544). การปกครองท้องถิ่นไทย, กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด.

ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2558). การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เทพชัย ประมาณพาณิชย์. (2558). “ความคาดหวังของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

นายกเทศมนตรี ศึกษากรณีเขตเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.

บัณฑิต ภู่งหิน (2560) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2559” สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.

- ปิยะรัตน์ สนแจ้ง. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562** สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- นันทนา นันทวโรภาส. (2558). **สื่อสารการเมือง ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : แมสมิเดีย.
- นพเมศร์ เจริญนพพงศ์. (2556). **"ปัจจัยเรียนต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีศึกษากรณิเทศบาล นครนครปฐม จังหวัดนครปฐม"** สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- เพ็ญภา วุฒิมลิวา. (2558). **"ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองกาญจนบุรีจังหวัดกาญจนบุรีในห้วงเวลา ปี 2558"** สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- วัชร ไชยสาร. (2560). **ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรมการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). **คู่มือการเลือกตั้งสำหรับประชาชน, โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน กรมการปกครอง ปทุมธานี.**
- สุจิต บุญบงการ. (2557). และพรรคดี ผ่องแผ้ว **"พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงของคนไทย"** ในหนังสือชุด จุฬาบริหารชุมชน ลำดับที่ 6. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี ไกรนรา. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ศึกษากรณิเทศบาลนครเชียงใหม่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่"** การนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยการการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- อุดม ทุมไธสิต. (2562). **การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ : บทเรียนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว** กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2559). **ตำราการปกครองท้องถิ่นไทย, สมุทรปราการ : พีเอ็นเตอร์ไพรส์ ชัพพลาย.**
- องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา. (2564) **สารกำแพงเขาสัมพันธ์, นครศรีธรรมราช**
- Clark, J.J. (1957) **Outline of local government of the United Kingdom.** London : Sir Issac Pitman and Son.

Holloway, William V. (1959). **State and Local Government in the United States**. New York : McGraw-Hill.

Lasswell, Harold D. (1948). **The communication of ideas**. New York: Harper and Brother publishers.

McNair, Brian. (1999). **An Introduction to Political Communication**, London: Routledge.

ผู้เขียน

สุนา ผาด่านแก้ว

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี่ อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

E-mail: sunapadankeaw@gmail.com

คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว

อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Quality of Service at Tid Dao Subdistrict Health Promoting Hospital,

Banbangnao, Pakphanang at Nakhon Si Thammarat

ชินดนัย ทองจินดา*, สหสิววรรษ พูลแก้ว, กัญท์จรี แสงวงการ และปราณี จุลภักดิ์

Chindanai Thongchinda*, Sahatsawat Poonkaew, Kanjaree Sawangkan

and Pranee Junlapak

Received: 11 October 2022, Revised: 25 December 2023, Accepted: 26 December 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่เคยรับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 294 คน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ t-test One-Way ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก” มีคะแนนเฉลี่ย 4.41 2) ประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน ในด้านเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลด้านอายุ หมู่บ้านที่อาศัยอยู่ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ บางครั้งอุปกรณ์และเครื่องมือในการรักษาไม่เพียงพอและยารักษาโรคต้องมารับใหม่อีกครั้ง

ควรแจ้งแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข บางครั้งการบริการมีความล่าช้าและเป็นเวลานาน ควรจัดสรรเวลาให้ดีกว่านี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, การให้บริการ, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Abstract

Objectives of this research 1) to study the public opinion towards the service quality of Tid Dao Subdistrict Health Promoting Hospital, Banbangnao, Pakphanang District, Nakhon Si Thammarat Province; 2) Tid Dao Sub-District Health Promotion, Banbangnao, Pakphanang District, Nakhon Si Thammarat Province Classified by personal factors and 3) to study the problems, obstacles, and recommendations towards the quality of service of Tid Dao Subdistrict Health Promoting Hospital, Banbangnao, Pakphanang District, Nakhon Si Thammarat Province. The sample consisted of 294 people who had received services at Tid Dao Subdistrict Health Promoting Hospital, Banbangnao, Pakphanang District, Nakhon Si Thammarat Province. This was a quantitative research. The research instruments were questionnaires, statistical values, such as frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test one-way ANOVA statistic. 1) Tid Dao Subdistrict Health Promoting Hospital, Banbangnao, Pakphanang District, Nakhon Si Thammarat Province, overall, was at the level of "high" with an average score of 4.41. 2) People with different personal characteristics in terms of gender, education level, status, occupation no different But people with personal characteristics of age Different villages had different opinions at the statistical significance of .05 and 3) problems, obstacles and recommendations. Sometimes the equipment and tools for the treatment are not enough and the medicine has to be picked up again. Should notify the responsible agency for improvements. Sometimes the service is delayed and takes a long time. Better time should be allocated to meet the needs of the patient.

Keywords : service quality, providing services, Subdistrict Health Promoting Hospital

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้ผู้รับบริการได้รับข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพมากขึ้น ประกอบกับผู้บริการมีความรู้เรื่องสุขภาพมากยิ่งขึ้น รู้จักใช้สิทธิของตนเองและมีโอกาสเลือกใช้บริการสุขภาพได้มากขึ้น จึงมีการแสวงหาสถานบริการสุขภาพที่สามารถตอบสนองความต้องการที่ตนคาดหวังและได้รับการบริการที่ประทับใจ ซึ่งที่ผ่านมาสถานื่อนามัยหรือในชื่อใหม่คือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นหนึ่งในทางเลือกในการบริการด้านสุขภาพที่ได้มีการปรับเปลี่ยนตามนโยบายของรัฐบาลให้เป็นหน่วยบริการสุขภาพภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนในพื้นที่มากที่สุด โดยมีภารกิจคือการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาลการควบคุมป้องกันโรคการฟื้นฟูสมรรถภาพและการคุ้มครองผู้บริโภคในลักษณะที่ใกล้บ้านใกล้ใจ คำนึงถึงคุณภาพการบริการสุขภาพการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการถูกต้องเหมาะสมตามมาตรฐานวิชาชีพและมีความผิดพลาดน้อยที่สุด (กานต์ คงเสถียรพงษ์, 2557 : 1)

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมาก จึงส่งผลให้มีจำนวนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากถึง 247 แห่ง (กองยุทธศาสตร์และแผน : 2562) ดำเนินงานตามนโยบายในการประเมินและพัฒนาตามเกณฑ์คุณภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2560 ซึ่งมีเกณฑ์ติดดาว 5 ดาว 5 ดี ประกอบด้วย 1. บริหารดี เป็นการนำองค์กรและการจัดการดี ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การนำธรรมาภิบาล มีแผนกลยุทธ์ด้านสุขภาพ มีระบบรายงานกระบวนการที่สำคัญ 2. ประสานงานดี ภาครัฐมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับประชากรกลุ่มเป้าหมายชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลปัญหาของชุมชน ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ฐานข้อมูลการบริการ ความร่วมมือ ความพึงพอใจ 3. บุคลากรดี มีการจัดอัตรากำลังด้านสุขภาพ สร้างความผาสุก ความพึงพอใจ มีระบบพัฒนาการเรียนรู้ มีการเสริมพลังประชาชนและครอบครัวในการดูแลตนเอง 4. บริการดี มีการจัดบริการครอบคลุมประเภทและประชาชนทุกกลุ่มวัย จัดบริการตามปัญหาพื้นที่ การให้บริการในและนอกสถานบริการ และ

5. ประชาชนสุขภาพดี เป็นการประเมินผลลัพธ์การทำงานทั้งบทบาทของบุคคลและครอบครัวในการดูแลตนเอง ผลลัพธ์ตัวชี้วัด รวมทั้งการมีนวัตกรรม งานวิจัย การจัดการองค์ความรู้ โดยผลการดำเนินงานปี 2560 ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับจังหวัด 153 แห่ง (กองยุทธศาสตร์และแผน : 2562) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีความสำคัญต่อระบบสุขภาพไทย เพราะเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนที่ชาวบ้านรู้จักและนิยมใช้บริการมากขึ้นเป็นลำดับ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวบ้านบางนาว อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผู้ใช้บริการจำนวนมาก เป็นต้นภารกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ถ้าแบ่งง่ายๆ คือ ปฐมพยาบาลเบื้องต้นหรือระดับปฐมภูมิ (primary care) กับฟื้นฟูสมรรถภาพ จึงเป็นสถานพยาบาลที่ดูแลประชาชนตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เกิด การดำรงชีพ จนตาย ได้แก่ การตรวจรักษาพยาบาลขั้นต้น การฝากครรภ์ การให้บริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค (การให้วัคซีนเด็ก) การดูแลโภชนาการ งานอนามัยโรงเรียน การคุ้มครองผู้บริโภค การคัดกรองภาวะผิดปกติต่างๆ การประสิทธิภาพ กล่าวคือ ด้านบุคลากร มีจำนวนไม่สัมพันธ์กับผู้ใช้บริการ (ผู้ป่วย) การกำหนดคุณสมบัติและขอบเขตการทำงานของบุคลากร เช่น นักสาธารณสุขจะปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงใด การสร้างเครือข่ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลที่มีความพร้อมจนถึงโรงพยาบาลศูนย์ จะทำอย่างไรให้เกิดการส่งต่อที่รวดเร็วและมีคุณภาพในการบำบัดรักษา ปัญหาเหล่านี้มีมานาน แต่การแก้ไขยังล่าช้า ทั้งที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อชีวิตและสุขภาพของชุมชนอย่างใกล้ชิด กระทรวงสาธารณสุขเลยเริ่มโครงการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว ระดับ 5 ดาว ตามเกณฑ์ที่กำหนดใน 5 ด้าน ทำงานร่วมกับทีมหมอครอบครัว และคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ เพื่อดูแลประชาชนเป็นองค์รวมแบบผสมผสานทั้งการสร้างเสริมสุขภาพ ควบคุมและป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ รวมทั้งการจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ เน้นการสร้างเสริมสุขภาพในระดับครอบครัว รู้จักประชาชนในความรับผิดชอบสามารถแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของประชาชนในพื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดสังคมสุขภาพดีอย่างยั่งยืน ผลการดำเนินงานตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปัจจุบัน มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว 5 ดาว 5 ดี แล้วทั้งสิ้น 4,987 แห่ง ตั้งเป้าหมายครบ 9,806 แห่ง ในปี 2564 (กองยุทธศาสตร์และแผน, 2562 : 34-36)

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้นำนโยบายรัฐบาลที่ได้ประกาศนโยบายในการปรับปรุงระบบบริการด้านสาธารณสุข โดยมีปัญหาเรื่องระบบบริการสุขภาพในระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลส่วนใหญ่ยังไม่ผ่าน

เกณฑ์คุณภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว การยกระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้ติดดาวมีคุณภาพ โดยลงทุนพัฒนาระบบบริการสุขภาพภาครัฐทุกระดับให้ได้มาตรฐานยกระดับสถานอนามัยเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและพัฒนาเครือข่ายการส่งต่อทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้ระบบหลักประกันสุขภาพมีคุณภาพเพียงพอ ทั้งถึง มีทางเลือกหลากหลายรูปแบบ และครอบคลุมได้ถึงการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลเอกชนทำให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นสถานบริการด้านหน้าและกลไกสำคัญในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนในตำบล หมู่บ้าน ชุมชน ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว. 2564)

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวบ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ผลการศึกษานำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่เคยใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1,258 คน (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว, 2564) หาค่ากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของเครซีและมอร์แกน (krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 294 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สำหรับสอบถามประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว ตำบลบ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว ตำบลบ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1. ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของลิเคิร์ท ในคำถามแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือกในลักษณะการประเมินค่าเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) โดยเกณฑ์ที่ใช้แปลผลข้อความที่ได้จากการประเมินผล

ระดับคะแนน	ระดับความคิดเห็นด้วย
5 หมายถึง	มีความคิดเห็นมากที่สุด
4 หมายถึง	มีความคิดเห็นมาก
3 หมายถึง	มีความคิดเห็นเห็นปานกลาง
2 หมายถึง	มีความคิดเห็นน้อย
1 หมายถึง	มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

2. การแปลความหมายโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้จัดกลุ่มของความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชมาจัดกลุ่มโดยแบ่งกลุ่มระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ

คุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว ในพื้นที่บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

3. การจัดกลุ่มคะแนนตามค่าพิสัยดังกล่าวได้แบ่งคะแนนระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว ในพื้นที่บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับความคิดเห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.68 - 5.00	หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยมาก
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.34 - 3.67	หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 2.33	หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยน้อย

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลในแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รวบรวมในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ตามระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การหาค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) สำหรับวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว ตำบลบ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชและการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation (SD.)) สำหรับการกระจายข้อมูล

3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์ T-test และ F-test (One-way Anova) ในกรณีดังต่อไปนี้

- 3.1 การวิเคราะห์ T-test ใช้เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่ม

- 3.2 การวิเคราะห์ F-test (One-way Anova) ใช้เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่มขึ้นไป

4. ส่วนคำถามปลายเปิดในการตอบแบบสอบถามจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 53.74 อายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.11 สำเร็จการศึกษาอยู่ที่ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นปลาย คิดเป็นร้อยละ 29.59 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 45.58 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 28.57 และอาศัยอยู่ในหมู่ที่ 4 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.76

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ความเป็นรูปธรรมของบริการ

ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ความเป็นรูปธรรมของบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการตั้งของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 รองลงมาคือ สถานที่จอดรถหรือพื้นที่รับ-ส่งผู้ป่วย มีความสะดวกและเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนการจัดทำป้ายชี้แนะภายในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีความคิดเห็นน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32

2. ความเชื่อถือไว้วางใจได้

ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ความเชื่อถือไว้วางใจได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการที่ทีมเจ้าหน้าที่-พยาบาลให้การรักษาย่างดีมีมาตรฐานถูกหลักวิชาการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 รองลงมาเจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ส่วนการมีทีมเจ้าหน้าที่-พยาบาลที่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31

3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ

ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ภาพรวมอยู่

ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่ให้บริการตรงตามเวลาที่แจ้งแก่ผู้ป่วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 รองลงมาเจ้าหน้าที่ได้แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของท่านให้ทราบอย่างละเอียด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ส่วนเจ้าหน้าที่มีความพร้อมและช่วยเหลือผู้ป่วยได้รวดเร็วและถูกต้อง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30

4. การให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ

ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช การให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่สามารถรักษาความลับและไม่ต้องการให้เปิดเผยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 รองลงมาเจ้าหน้าที่ที่ตรวจอธิบายถึงอาการ สาเหตุของโรค วิธีการ ขั้นตอนระยะเวลา ทางเลือกในการรักษา การปฏิบัติตัวหลังการรักษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ส่วนการพูดจาและการแสดงออกของเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความมั่นใจในบริการ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28

5. ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ

ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตั้งใจรับฟังและเข้าใจความต้องการของท่านเป็นอย่างดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 รองลงมา เจ้าหน้าที่มีความเห็นอกเห็นใจในปัญหาของผู้มาใช้บริการและพร้อมให้ความช่วยเหลือและเจ้าหน้าที่ใส่ใจให้เกียรติและเห็นความสำคัญของของผู้มาใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเจ้าหน้าที่มีความสุภาพอ่อนโยน พูดจาไพเราะกับของผู้มาใช้บริการ มีความคิดเห็นน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

1. ด้านเพศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

2. ด้านอายุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 21-30 ปี มีระดับความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป และกลุ่มตัวอย่าง 31-40 ปี ระดับความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญอยู่ที่ระดับ 0.01

3. ด้านระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

4. ด้านสถานภาพสมรส ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

5. ด้านหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่บ้านต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่ที่ 1 มีระดับความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่ที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ด้านอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัด นครศรีธรรมราช

1. ความเป็นรูปธรรมของบริการ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคคือ บางครั้งอุปกรณ์และเครื่องมือในการรักษาไม่เพียงพอและยารักษาโรคต้องมารับใหม่อีกครั้ง ข้อเสนอแนะควรแจ้งแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2. เชื่อถือไว้วางใจได้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคคือ บางครั้งการบริการมีความล่าช้าและเป็นเวลานาน ข้อเสนอแนะควรจัดสรรเวลาให้ดีกว่านี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย

3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคคือ เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว มีปริมาณไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้มารับบริการทำให้เกิดการบริการที่ล่าช้า ข้อเสนอแนะงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับและเพิ่มเจ้าหน้าที่

4. การให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคคือ เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว ยังขาดความเชี่ยวชาญในบางด้าน ข้อเสนอแนะจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเพิ่มเติม

5. ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคคือ การไปใช้บริการในช่วงเวลาพักเที่ยงเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาวจะไม่ได้ให้บริการแบบทันทีทันใด ข้อเสนอแนะควรให้บริการประชาชนก่อนหากมีความจำเป็นหรือเหตุการณ์ฉุกเฉิน หรือควรมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนให้มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการในทุกช่วงเวลา

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการ เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาวเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ พบว่า ผู้มาใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาวความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า (1) ความเป็นรูปธรรมของบริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ความเชื่อถือไว้วางใจได้ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4) การให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (5) ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว พบว่า ผู้มาใช้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาวมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้มาใช้บริการที่มีอายุ 21-30 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-40 ปี ความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยผู้มาใช้บริการที่อาศัยในหมู่ที่ 1 มีระดับความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในหมู่ที่ 2

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว พบว่า ผู้มาใช้บริการมีข้อเสนอแนะต่อคุณภาพการบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวบ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

1. **ความเป็นรูปธรรมของบริการ** ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคคือ บางครั้งอุปกรณ์เครื่องมือ และยาในการรักษามีไม่เพียงพอ ต้องมารับบริการใหม่อีกครั้ง ข้อเสนอแนะคือ ควรแจ้งกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2. **เชื่อถือไว้วางใจได้** ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคคือ บางครั้งการบริการมีความล่าช้า ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดสรรเวลาให้ดีกว่านี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย

3. การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคคือเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว มีปริมาณไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้มารับบริการ ทำให้เกิดการบริการ ที่ล่าช้า ข้อเสนอแนะคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับและเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่

4. การให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคคือเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว ยังขาดความเชี่ยวชาญในบางด้าน ข้อเสนอแนะคือ เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม

5. ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคคือ การไปใช้บริการในช่วงเวลาพักเที่ยงเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาวจะไม่ได้ให้บริการแบบทันที ข้อเสนอนี้คือ ควรให้บริการประชาชนก่อนหากมีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเหตุการณ์ฉุกเฉิน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาวได้ผ่านเกณฑ์การประเมินโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว ทำให้การให้บริการนั้นเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรวัชร สุดแก้ว (2563 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังดาล อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังดาล ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพบริการโดยรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการสร้างความมั่นใจในการบริการ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ด้านการสามารถ

ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ด้านรูปลักษณะทางกายภาพของบริการและด้านความน่าเชื่อถือของการบริการ และการรับรู้จริงคุณภาพการให้บริการ

ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ หมู่บ้านที่อาศัย อาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอายุ หมู่บ้านที่อาศัย ต่างกันมีความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวบ้านบางนาว ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากระยะห่างของช่วงอายุที่แตกต่างกันอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันและผู้ใช้บริการที่อยู่ต่างหมู่บ้านกันอาจมีการเดินทางที่ใกล้-ไกล ต่างกัน เลยทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา อิทธิโณ (2561 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน การดูแลสุขภาพตนเอง และการออกกำลังกายต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ ระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่ ไม่แตกต่างกัน

ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาพบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคคือ บางครั้งอุปกรณ์เครื่องมือ และยาในการรักษามีไม่เพียงพอ ต้องมารับบริการใหม่อีกครั้ง ข้อเสนอแนะคือ ควรแจ้งแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข ด้านเชื่อถือไว้วางใจได้ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคคือ บางครั้งการบริการมีความล่าช้า ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดสรรเวลาให้ดีกว่านี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคคือ เจ้าหน้าที่ของ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว มีปริมาณไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้มารับบริการ ทำให้เกิดการบริการ ที่ล่าช้า ข้อเสนอแนะคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับและเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคคือ เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว ยังขาดความเชี่ยวชาญในบางด้าน ข้อเสนอแนะคือ เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม และด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคคือ การไปใช้บริการในช่วงเวลาพักเที่ยงเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาวจะไม่ได้ให้บริการแบบทันทีทันใด ข้อเสนอแนะคือ ควรให้บริการประชาชนก่อนหากมีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเหตุการณ์ฉุกเฉิน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว บ้านบางนาว อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวบ้านบางนาว ควรมีการวางแผนเกี่ยวกับคนและเวลา เช่น ควรมีเจ้าหน้าที่เวรผลัดเปลี่ยนในช่วงเวลาพักเที่ยงเพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการแบบทันทีทันใด

2. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวบ้านบางนาว ควรเพิ่มจำนวนอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ ตลอดจนยารักษาโรค เนื่องจากบางครั้งมีผู้มาใช้บริการพร้อมๆ กันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดปัญหาความไม่เพียงพอ ความล่าช้าในการบริการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว

2. ควรทำการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบคุณภาพการ ให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว ก่อนได้รับการประเมินและหลังได้รับการประเมินติดดาว

เอกสารอ้างอิง

- กองยุทธศาสตร์และแผน. (2562). แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีด้านสาธารณสุขและ
แผนปฏิบัติการคุ้มครองการปฏิบัติราชการ. ค้นเมื่อ มกราคม 15, 2565, จาก
https://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/strategyMOPH2019.pdf
- กานต์ คงเสถียรพงษ์. (2556). ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการบริการของ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่า อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบางนาว. (2564). ข้อมูลพื้นฐานโรงพยาบาลส่งเสริม
สุขภาพตำบลบ้านบางนาว. ค้นเมื่อ มกราคม 23, 2565, จาก
<http://gishealth.moph.go.th>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน.
- วิทยา อธิธิโน. (2561). คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบลบ่อใหญ่
อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- สรวัชร สุกแก้ว. (2563). คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังตาล
อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัย
บูรพา.

ผู้เขียน

ชินดนัย ทองจินดา*

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: 6211224147@nstru.ac.th

สหัสวรรษ พูลแก้ว

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: 6211224125@nstru.ac.th

กัณฑ์จรี แสงวงการ

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: nongtanongta@hotmail.com

ปราณี จุลภักดิ์

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: pranee9459@gmail.com

วิถีพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน

Ways of Life and Behavioral Beliefs of Nabon Community

กฤตพร แซ่เง่ สายจันทร์*, ราตรี เขียวรอด, ตรีนันท์ เนื่องอุทัย และพัชญาภา ทองใส
Kritaporn Sae-ngae Saijun*, Ratree Keawrod, Treewanan Nuenguthai
and Pachayapa Thongsai

Received: 18 December 2022, Revised: 24 December 2023, Accepted: 26 December 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องวิถีพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพบริบทและวิถีชุมชนนาบอน ศึกษาพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน และเพื่อบูรณาการและสืบทอดความเชื่อของชุมชนนาบอน ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ข้อมูลจาก แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 20-60 ปีขึ้นไป เป็นผู้รู้ ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีกรรม ความเชื่อในพื้นที่ชุมชนนาบอน ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติข้างต้นเป็นจำนวน 21 คน

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนชาวจีนนาบอนยังคงดำเนินชีวิตให้ความสำคัญกับความเชื่อ ประเพณี ความเป็นเอกลักษณ์อย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง โดยแสดงออกผ่านพฤติกรรมด้วยปฏิสัมพันธ์ (Socialization) ที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพและยึดมั่นในหลักคำสอนและความเชื่อต่างๆ ที่ได้ยึดถือแบบแผนปฏิบัติสืบทอดกันมา ทำให้ลูกหลานได้รับการซึมซับจากบรรพบุรุษของตน ที่ยึดถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การบูชาเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้าน และการบูชาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ

ส่วนการอนุรักษ์และสืบทอดความเชื่อของชุมชนชาวจีนนาบอน พบว่า การจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่า รวมทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านข้อมูล รูปภาพที่เกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ให้กับคนในชุมชนหรือบุคคลที่สนใจ อันจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และการสืบสานวัฒนธรรม สืบทอดเกิดความต่อเนื่องและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : วิถี, พฤติกรรม, ความเชื่อ

Abstract

Ways of Life and Behavioral Beliefs of Nabon Community. The objective is to: Study the context and way of Nabon community. Study the behavior of the beliefs of the Nabon community. and to preserve and inherit the beliefs of the Nabon community. Qualitative research methods. We obtained data from: Structured Interview Form interview Participatory and non-participatory observation Focus Group The sample is the elderly, both male and female, aged 20-60 years and above. Practitioners of rituals and beliefs in the Nabon community area We selected 21 specific candidates based on the above qualifications.

The research on professional practices in farming is a qualitative research. Focus on field studies in the Nabon Market community area. It aims to study the contextual conditions and way of Life Nabon community. To study the belief behavior of the Nabon community and to preserve and inherit the beliefs of the Nabon community.

The study found that: The Nabon Chinese community continues to live a life of faith. Traditions, intense and continuous uniqueness, expressed through behavior with interaction. that demonstrates respect for and adherence to the doctrines and beliefs that have been adhered to in successive practices. As a result, the descendants have been absorbed by their ancestors, which have been observed to date: the worship of the lord at home, and the worship of the deceased ancestor.

As for the preservation and inheritance of the beliefs of the Chinese community, Nabon found: Organizing activities for the exchange of learning between the younger generation and the older generation. including the transfer of knowledge in information. Images relating to traditions, rituals, beliefs to people in the community or interested parties, resulting in learning and cultural continuity. Succession is continuous and effective.

Keywords : Ways of Life, Behavioral, Beliefs

บทนำ

ภาคใต้เป็นพื้นที่หนึ่งของประเทศไทยที่มีชาวจีนเดินและผู้คนอีกหลากหลายเชื้อชาติเผ่าพันธุ์เดินทางเข้ามาร่วมปะทะสังสรรค์ภายใต้แรงผลักดันด้วยความเชื่อและความศรัทธา ชาวจีนเป็นกลุ่มเชื้อชาติที่มีความใกล้ชิดกับสังคมไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังเห็นได้จากร่องรอยของสังคมไทยในอดีต ซึ่งปรากฏอยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจีนหลากหลายชิ้น จนนักประวัติศาสตร์ไทยสามารถนำเข้ามาช่วยไขภาพอดีตความเป็นมาของสังคมไทย ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้ต่างก็มีลักษณะร่วมกันในการสะท้อนภาพของชาวจีนที่มีอยู่ในสังคมไทย (นายปิยชาติ สิงห์และสิริธร ถาวรวงศา, 2553) ชาวจีนได้มีลักษณะของชุมชน คือการได้มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของคนในพื้นที่หรืออาณาเขตบริเวณใดบริเวณหนึ่งสมาชิกที่อยู่ชุมชนความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคมมีการติดต่อกระหว่ากันทางสังคม มีความผูกพันทางด้านจิตใจต่อกันที่อยู่อาศัยและมีส่วนกลางกิจกรรมต่างๆเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมร่วมกัน (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2536)

ชุมชนชนบทเป็นชุมชนที่มีสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับธรรมชาติ เพราะอาศัยพึ่งพิงธรรมชาติ ในการดำรงชีวิต เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติสำหรับการสร้างที่อยู่อาศัย อาหารยารักษาโรค อาศัยน้ำฝนเพื่อทางการเกษตรกรรม ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพหลักของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนชนบท ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในชุมชน ชุมชนชนบทมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ความสัมพันธ์แบบญาติพี่น้อง มีการอยู่ร่วมกันช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกันและกันตลอดทั้งติดต่อระหว่างกันอย่างใกล้ชิด คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษาวัฒนธรรมศาสนา หรือขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ชุมชนถือว่าเป็นหน่วยทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คือเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นการทางการเกษตรเพื่อนำมาใช้ในการบริโภคในครอบครัว หรือนำไปใช้ในกิจกรรมทางสังคมต่างๆ ในการรวมกลุ่มของคุณจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องใช้คนในชุมชนเหล่านั้น ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์และการกระทำระหว่างกันภายในชุมชน (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2536)

ชุมชนในแต่ละท้องถิ่นโดยเฉพาะหมู่บ้านที่ทางไกลอาจจะมีเงื่อนไขข้อจำกัดด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ มีรูปแบบการทำมาหากินเฉพาะ ด้วยเงื่อนไขสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวิธีการผลิตและยังมีการจัดวางรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มคนในชุมชน บุคคลกับท้องถิ่น รวมทั้งรูปแบบการรู้สึกนึกคิดและระบบการให้คุณค่าเป็นของชุมชนในหมู่บ้านนั้นๆ และที่สำคัญ คือ แต่ละหมู่บ้านจะสะท้อนความรู้สึกนึกคิดในด้านความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องโชค เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม วัตถุมงคล

และเกี่ยวข้องกับตำแหน่งแห่งที่ของหมู่บ้านที่เป็นไปตามเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ของชุมชนท้องถิ่น (อัจฉรา ภาณุรัตน์, 2549)

ชุมชนนาบอนเป็นชาวจีนฮกจิ๋วหรือฟูโจว อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เป็นเวลา 83 ปี (นายปิยชาติ สิงห์และสิริธร ถาวรวงศา, 2553) ซึ่งเป็นกลุ่มชาวจีนที่เดิมอาศัยอยู่ ณ เมืองฝูโจว (Fuchou) มณฑลฝูเจี้ยน (Fujian) ประเทศจีน ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราเป็นหลัก โดยมีวิถีชีวิตและการดำรงอยู่ในสังคมไทยภายใต้ประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรมและความเชื่อแบบจีน กล่าวคือมีการรับเอาแนวความคิดความเชื่อและถ่ายทอดแนวความคิดความเชื่อต่างๆ ให้แก่ลูกหลาน เพื่อสืบทอดจารีตประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ที่ได้รับการปลูกฝังเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ในประเทศจีน เมื่อชาวจีนฮกจิ๋วอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยก็ยังคงดำเนินรอยตามอย่างที่เคยยึดถือปฏิบัติกันมาเมื่อครั้งอยู่อาศัยบนแผ่นดินเกิดตน กระทั่งเข้าตั้งรกรากอย่างถาวรในประเทศไทยก็ยังมีสำนึกของความเป็นจีนผ่านการแสดงออกในลักษณะต่างๆ เช่น มีการใช้ภาษาจีน มีการยึดถือปฏิบัติในประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ร่วมกัน ตลอดจนจนถึงมีการถ่ายทอดกรรมวิธีในการทำอาหารที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน เป็นต้น (นายปิยชาติ สิงห์และสิริธร ถาวรวงศา, 2553) กระบวนการความรู้ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตอันผูกพันกับธรรมชาติ ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และผู้มีพระคุณ ความสามัคคีในชุมชน ความเชื่อและศรัทธาอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ความคิดสร้างสรรค์ในเชิงศิลปะ ตลอดจนทักษะความรู้ต่างๆ ที่ได้คิดค้นเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้নারีนรมย์และสอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นแกนหลักในการดำเนินชีวิต

ประเด็นที่น่าสนใจอันนำมาสู่การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อเหล่านี้ยังคงดำรงอยู่ได้ ตลอดจนทำการศึกษาถึงความหมาย บทบาท และความสำคัญของประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อที่มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อค้นหาถึงคุณค่าและความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน สู่การเผยแพร่ให้กับสังคมภายนอกได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมชุมชนนาบอนศึกษาดังกล่าวนี้นี้ ทั้งในด้านความรู้ด้านประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อที่เป็นข้อมูลรายละเอียด ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่อาจมีการบันทึกไว้ในรูปแบบอื่น ๆ หรืออยู่กับตัวบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้เฒ่าผู้แก่จึงมีแนวโน้มเสี่ยงต่อการสูญหายไปพร้อมกับตัวบุคคลและกาลเวลา หากไม่ได้มีการจัดทำ เป็นฐานข้อมูลด้านประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของท้องถิ่นเอาไว้ (นายอาหมัดอัลซารีย์ มูเก็ม, 2559)

ดังนั้นบรรพบุรุษชาวจีนฮกจิ่วจึงได้ถ่ายทอดแนวความคิดความเชื่อต่างๆ จากรุ่นตนสู่รุ่นลูกหลานในหลาย เรื่อง โดยแนวความคิดความเชื่อสำคัญที่ลูกหลานชาวจีนฮกจิ่วในชุมชนนาบอนซึมซับจากบรรพบุรุษตน และยึดถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติจนถึงปัจจุบันคือ การบูชาเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้าน และการบูชาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ

การศึกษานี้จึงเป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่จะช่วยให้มีหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ และจัดเป็นเอกสารที่มีความชัดเจนสำหรับชุมชน อีกทั้งข้อค้นพบที่ได้เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังได้ศึกษา เรียนรู้ และต่อยอดจากการศึกษานี้ในอนาคต ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จึงทำให้ทราบว่าประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อนั้นมีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ทั้งนี้สิ่งที่ถูกค้นพบในวันนี้อาจจะไม่เหมือนกับในอดีต ที่ผ่านมาหรือในอนาคต เนื่องจากต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งอาจสูญหายไปได้ เพราะไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนต่อไป

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ ว่ามีผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนในด้านใดบ้าง และในแต่ละด้านนั้นมีการผูกโยงสัมพันธ์กับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อที่ปรากฏในชุมชนแห่งนี้อย่างไร แม้ว่าสภาพทางสังคมของชุมชนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยกาลเวลาก็ตาม

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบทและวิถีชุมชนนาบอน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน
3. เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดความเชื่อของชุมชนนาบอน

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นขั้นตอนศึกษาบริบทและสภาพวิถีพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอนเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้การพัฒนาพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน ในพื้นที่วิจัย ประกอบด้วยลำดับการดำเนินงานดังนี้

1. การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนแนวคิดและเทคนิคการศึกษาชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

2. การศึกษาบริบทและสภาพวิถีพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอนจากภาคสนาม

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพสถานการณ์วิถีพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน ทั้งด้าน ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องโชค เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม และวัตถุมงคลผ่านบริบทชุมชนในพื้นที่วิจัยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์และโครงสร้างมิติต่าง ๆ ของชุมชนต่อการวิถีความเชื่อของคนในชุมชน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความเชื่อ ในขั้นตอนต่อไปประกอบด้วยลำดับการดำเนินงานดังนี้

2.1 การสำรวจข้อมูลภาคสนามเพื่อคัดเลือกพื้นที่การวิจัยและประชากรกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนนาบอน ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ในการวิจัย เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ดังกล่าวเนื่องจาก ประเด็นที่น่าสนใจอันนำมาสู่การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อเหล่านี้ยังคงดำรงอยู่ได้ต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อค้นหาพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนสู่การเผยแพร่ให้กับสังคมภายนอกได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมชุมชนนาบอนเป็นฐานข้อมูลด้านประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของท้องถิ่นต่อไป

2.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับความเชื่อในพื้นที่ชุมชนนาบอน

หลังจากผ่านขั้นตอนการคัดเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอนกลุ่ม โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 20-60 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยได้นำเสนอการกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจงตามแนวคิดของ ปารีชาติ วลัยเสถียร (2546) ดังนี้

2.2.1 เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) เป็นผู้ที่สนใจและยินดีเข้าร่วมกิจกรรมการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่อง 2) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้พฤติกรรมความเชื่อของ ครอบครัว และชุมชน ตามกิจกรรมการดำเนินการวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง 3) เป็นผู้ที่มีลักษณะ

ของความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อ 4) เป็นบุคคลที่มีเหตุผลและกล้าแสดงความคิดเห็น

2.2.2 บทบาทหน้าที่ของกลุ่มกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ให้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการวิถิพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอนที่ผ่านมาได้อย่างครบถ้วน 2) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลง และวิถิพฤติกรรมความเชื่อครอบครัว และชุมชน ได้อย่างชัดเจน 3) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการพฤติกรรมความเชื่อการวิจัยได้

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับพิธีกรรม ประเพณี/วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธา ความศักดิ์สิทธิ์ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 21 คน โดยแบ่งการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 คือใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) (ชาย โพธิ์สิตา. 2550) เป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงตามหลักการของเหตุผลโดยมี สอดคล้องกับปัญหาการวิจัย เป็นดุลพินิจของผู้วิจัยในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 4 กลุ่มคือ

1. ชาวจีนชุมชนนาบอนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อยู่อาศัยในชุมชนนาบอน ที่มีความผูกพัน ผ่านความเชื่อ พิธีกรรม ที่เคยประสบมา สามารถให้ข้อมูลในเรื่องความเป็นมาของประวัติดาวเคราะห์ความเชื่อมโยงกับความเชื่อ จำนวน 6 คน

2. ประชาชนชาวบ้าน/ผู้ที่ปฏิบัติพิธีกรรม โดยใช้สถานที่ ศาลเจ้าหรือสมาคม ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 6 คน

3. ชาวจีนรุ่นใหม่ที่มีอายุ 20-40 ปีจำนวน 4 คน ที่มีความเชื่อความศรัทธาในพิธีกรรม

แบบที่ 2 ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) กลุ่มที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในชุมชนนาบอน จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. การสัมภาษณ์ลึก (In-depth Interview) ได้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรืออยู่ในเหตุการณ์ของปรากฏการณ์ โดยสนทนาสอบถามรายละเอียด และประเด็นเกี่ยวข้องทั้งหลาย

ที่ผู้ต้องการบอกหรืออธิบาย มีการนำเอาภาพปรากฏการณ์บางภาพให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อธิบายรายละเอียด

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ศึกษาได้เชิญผู้เกี่ยวข้อง มาสนทนากลุ่มเป็นการวิเคราะห์ด้านลึกร่วมกัน หรือการสังเคราะห์ภาพรวมของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งในบางครั้งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการเก็บข้อมูลที่มีประเด็นไม่ค่อยสอดคล้องซึ่งกันและกัน ประเด็นปัญหาร่วมและอาจนำภาพปรากฏการณ์ มาให้ที่ประชุมอธิบาย หรือสรุปประเด็น จนเกิดภาวะอึดอัดเชิงทฤษฎี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากประเด็น การศึกษาดังนี้

1. สภาวะการณ์วิถีพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน เป็นการศึกษา ข้อมูลศึกษาข้อมูล ทฤษฎี โดยศึกษาจากเอกสารแนวคิด/ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สิ่งพิมพ์ ภาพถ่าย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัด ห้องสมุด รวมถึงข้อมูลที่เป็นเอกสารจากชุมชน หรือพื้นที่ชุมชนเพื่อจัดเก็บเป็นความรู้วิถีพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน

2. สสำรวจและการเก็บข้อมูลภาคสนามข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ ข้อมูล/ กลุ่มตัวอย่างโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Groups Interview) จัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อระดมความคิดในประเด็นการศึกษาสภาวะการณ์วิถีพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน จากการสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนาบอน ได้แก่ ปราชญ์ชุมชน ผู้รู้หรือตัวแทนชุมชนเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ดังนี้

- 1.) บริบทชุมชนนาบอน เรื่องเล่า/ตำนาน
- 2.) วิถีชีวิตความเป็นอยู่และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3.) ประเพณีวัฒนธรรม
- 4.) ความเชื่อ ความศรัทธา ความศักดิ์สิทธิ์
- 5.) พิธีกรรม

ทิศทางความเชื่อของชุมชนนาบอน การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน ปัญหาและอุปสรรคของความเชื่อของชุมชนนาบอน เชิงวัฒนธรรมการกำหนดทิศ

ทางการวางแผน การดำเนินงานและสรุปข้อมูลร่วมกัน เพื่อนำไปสู่วิถีพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน มาให้ที่ประชุมอธิบาย หรือสรุปประเด็น จนเกิดภาวะอึดตัวเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

สำหรับพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนนาบอน ซึ่งครอบคลุมประเด็น วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ ดังผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพบริบทและวิถีชุมชนนาบอน

ผลการศึกษาสภาพบริบทและวิถีชุมชนนาบอน พบว่า บริบทแวดล้อมชุมชนนาบอน เป็นพื้นที่ประมาณ 4 ตารางกิโลเมตร (เทศบาลตำบลนาบอน, 2563) เป็นชุมชนขนาดเล็ก ตั้งอยู่รอบ ๆ พื้นที่สถานีรถไฟนาบอน เป็นศูนย์กลางคนในชุมชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน ลักษณะชุมชนชาวจีนนาบอนแห่งนี้มีลักษณะเป็นห้องแถวเก่าแก่ที่เรียงรายเป็นแนวยาว มีลักษณะเป็นทั้งอาคารไม้ห้องแถวแบบดั้งเดิมและอาคารปูน 2 ชั้น ตลอดทั้งชุมชนห้องแถวนี้แบ่งเป็นทั้งที่อยู่อาศัย ร้านขายอาหารจีน ร้านทำขนมชาวจีน ร้านน้ำชา ร้านค้าทั่วไป ร้านขายของชำ ตลาด ศาลเจ้า สมาคมจีน และสำนักงานของบริษัทยางพารา ทั้งหมดล้อมรอบไปด้วยสวนยางพาราที่เป็นอาชีพสำคัญของคนในชุมชนแห่งนี้มาอย่างยาวนาน โดยมีวิถีชีวิตและการดำรงอยู่ในสังคมไทยภายใต้การเรียนรู้และการปรับตัวแบบจีน โดยผ่านกระบวนการวิถีชุมชน การปฏิบัติสะท้อนให้เห็นความผูกพัน ความใกล้ชิด ความกตัญญู และความสามัคคีในชุมชน (พชร ทองเรือง, 2561) ซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งถือเป็นแกนหลักในการดำเนินชีวิต

การปรับตัวไปตามสภาพสังคม การคมนาคมและการสื่อสารที่รวดเร็วได้เข้ามามีส่วนสำคัญต่อชุมชนให้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การดำเนินชีวิตในสังคมจึงมีการปรับเปลี่ยนแต่กลุ่มคนที่ยังคงยึดมั่นในแนวทางของชนชาวจีนโพ้นทะเลนาบอน ที่ยังผูกพันกับความเชื่อและประเพณีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ยึดโยงกลุ่มคนในครอบครัว ยังคงยึดมั่นในความเชื่อ ประเพณีที่สืบทอดต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่นเรื่อยมา ในเครื่องวงศ์ตระกูลยังคงประพฤติปฏิบัติตามแนวประเพณีอย่างเคร่งครัด

วิถีชีวิตชุมชน คนจีนนาบอนรุ่นก่อน ได้ถ่ายทอดวิถีชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของคนจีนอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง คนรุ่นก่อนได้ถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรม และ พิธีกรรม

ความเชื่อผ่านการปฏิสัมพันธ์ (Socialization) การเรียนรู้จากความใกล้ชิด การอบรมสั่งสอนวัฒนธรรมความเป็นคนจีนผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในกลุ่มคนเชื้อสายจีนต่อเนื่อง เอกลักษณ์ของคนเชื้อสายจีนยังคงเหนียวแน่น ภายใต้ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อแบบจีน มีการรับเอาแนวความคิดความเชื่อและถ่ายทอด แนวความคิดความเชื่อต่างๆ ให้แก่ลูกหลาน เพื่อสืบทอดจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อต่างๆ ที่ได้รับการปลูกฝังเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ในประเทศจีน เมื่อมีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนนาบอน ยังคงดำเนินรอยตามอย่างที่เคยยึดถือปฏิบัติกันมาเมื่อครั้งอยู่อาศัยบนแผ่นดินเกิดตน กระทั่งเข้าตั้งรกรากอย่างถาวรในชุมชนนาบอนก็ยังมีสำนึกของความเป็นจีนผ่านการแสดงออกในลักษณะต่างๆ เช่น มีการใช้ภาษาจีน มีการยึดถือปฏิบัติในประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ร่วมกัน ตลอดจนถึงมีการถ่ายทอดความเชื่อสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน เป็นต้น

ประเพณีเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเป็นสิ่งที่มนุษย์ในสังคมนั้นๆ ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ประเด็นการศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนนาบอน เน้นศึกษาประเด็น ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ ที่ชุมชนนาบอนได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานและ ได้ธำรงรักษาวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามสืบทอดถึงปัจจุบัน

ผลการศึกษาพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน

ผลการศึกษาพฤติกรรมความเชื่อของชุมชนนาบอน พบว่า ประเพณีและพิธีกรรม ชุมชนนาบอนต่างธำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่ได้รับการสืบทอดกัน มาจากบรรพบุรุษเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเคารพและยึดมั่นในหลักคำสอนและความเชื่อต่างๆ ที่ได้ยึดถือปฏิบัติเป็นแบบแผนปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนานจาก มากระทั่งถึงปัจจุบัน บรรพบุรุษชาวจีนนาบอนได้ถ่ายทอดแนวความคิดความเชื่อต่างๆ จากรุ่นตนสู่รุ่นลูกหลานในหลายเรื่อง โดยแนวความคิดความเชื่อสำคัญที่ลูกหลานชาวจีนในชุมชนนาบอนซึมซับจากบรรพบุรุษตนและยึดถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน คือ การบูชาเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้าน และการบูชาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ

การบูชาเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้าน

การบูชาเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านเป็นแนวความคิดความเชื่อที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดจากรุ่นตนสู่รุ่นลูกหลาน กระทั่งในปัจจุบันชาวจีนนาบอนส่วนใหญ่ยังคงรับเอาแนวความคิด ความเชื่อดังกล่าวมายึดถือปฏิบัติ โดยตามความคิดความเชื่อเดิมผู้คนในอดีตไม่มีที่

ฟังฟังและสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ดังนั้นจึงการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อบูชาบวงสรวงเทพเจ้าตามธรรมชาติต่างๆ เพื่อขอพรและให้เทพเจ้าต่างๆ อำนวยผลสวัสดิ์บังเกิดแก่ชุมชนมนุษย์ ความคิดความเชื่อดังกล่าวนี้นี้ได้รับการสืบทอดอย่าง แพร่หลาย และมีการยึดถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน แต่อาจมีการปรับเปลี่ยนจากการบูชาบวงสรวงเทพเจ้าตามธรรมชาติต่างๆ มาเป็นเทพเจ้าที่มีลักษณะเฉพาะไป เช่น เทพเจ้าแปะกง เทพเจ้ากวนอู เจ้าแม่กวนอิม เป็นต้น การบูชาบวงสรวงเทพเจ้าต่างๆ นี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อและความศรัทธาในเทพเจ้าองค์นั้นๆ ของเจ้าของบ้าน นอกจากนี้ชาวจีนชุมชนนาบอนก็ยังมีบูชาเจ้าที่ โดย ชาวจีนเชื่อว่าเจ้าที่หมายถึงเทพเจ้าประจำพื้นดิน ซึ่งเป็นเทพเจ้าผู้เป็นใหญ่สูงสุดเหนือเทพเจ้าอื่นบน พื้นดิน การบูชาบวงสรวงเจ้าที่จึงต้องมีการจัดตั้งศาลเจ้าที่บนพื้นดิน ส่วนการบูชาบวงสรวงเทพเจ้าต่างๆ จะต้องจัดตั้งหิ้งบูชาให้อยู่เหนือกว่าศาลเจ้าที่ ทั้งนี้ชาวจีนนาบอนบางครอบครัวมีการบูชาบวงสรวงเทพเจ้าต่างๆ ร่วมกับพระพุทธรูปต่างๆ ควบคู่กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อและความศรัทธาของ เจ้าของบ้าน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมแบบจีนและไทย

สำหรับการบูชาเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านจะจัดเตรียมของเซ่นไหว้ในช่วง ประเพณีและเทศกาลสำคัญต่างๆ หรืออาจทำได้บ่อยตามแต่เจ้าบ้านต้องการบูชา หรือไม่ก็บูชาบวงสรวง ในวันพระ ของเซ่นไหว้หลักที่ใช้ในการบูชาเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านมีทั้งอาหารคาว อาหารหวาน ผลไม้ และเครื่องดื่ม นอกจากนี้อาจมีการตกแต่งประดับไฟศาลเจ้าที่หรือหิ้งบูชาเทพเจ้าต่างๆ ตามแต่ความสวยงามและความเหมาะสม รวมถึงการนำผลไม้ปลอมหรือผลไม้ที่มีความหมายมงคลตั้งไว้บูชา เช่น พักทอง เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าบ้าน

การบูชาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ

นอกจากการบูชาเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านแล้ว สิ่งหนึ่งที่ลูกหลานชาวจีนชุมชนนาบอนจะละเว้นการยึดถือปฏิบัติไม่ได้คือ การบูชาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ภายหลังจากบรรพบุรุษหรือบุพการีของตนล่วงลับไปแล้ว ลูกหลานจะต้องตั้งหิ้งสำหรับบูชา เพื่อแสดงความเคารพและกตัญญู กตเวทิต์ต่อผู้มีพระคุณบางบ้านมีการนำรูปถ่ายบรรพบุรุษและบุพการีผู้ล่วงลับตั้งไว้บูชา แต่บางบ้านบูชาป้ายชื่อของบรรพบุรุษ และบุพการีผู้ล่วงลับ หรือไม่ก็เป็นการบูชาเก้าอี้ของบรรพบุรุษและบุพการีผู้ล่วงลับ ในกรณีที่ร่างของเขาเหล่านั้นประกอบพิธีกรรมเผาศพ สำหรับของเซ่นไหว้และช่วงเวลาในการเซ่นไหว้บูชาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ก็ไม่ต่างจากการบูชาเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำ

บ้าน ส่วนใหญ่นิยมบูชาในช่วงประเพณีและเทศกาล สำคัญต่างๆ หรืออาจทำได้บ่อยตามแต่เจ้าบ้าน

ผลการศึกษาการอนุรักษ์และสืบทอดความเชื่อของชุมชนนาบอน

การอนุรักษ์และสืบทอดความเชื่อของชุมชนนาบอน พบว่า การดำเนินการที่เป็นระบบ การเปลี่ยนแปลง ทางสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการสืบทอด ดังนั้นแนวทางที่จะช่วยป้องกันปัญหา อุปสรรคที่จะส่งผลต่อการอนุรักษ์พิธีกรรม เพื่อให้ผู้สนใจหรือกลุ่มเป้าหมายสามารถฝึกฝนเรียนรู้ กับผู้เชี่ยวชาญใน กลุ่มดังกล่าวได้อย่างเป็นระบบ รวบรวมข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน หรือคนรุ่นใหม่ ที่ให้ความสำคัญด้านพิธีกรรม ความเชื่อ จัดกิจกรรมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน และร่วมกันวางแผนเรื่องการถ่ายทอดองค์ความรู้ข้อมูล รูปภาพประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อข้อมูล พื้นฐาน ให้กับคนในชุมชนหรือบุคคลที่สนใจ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ซึ่งจะเป็นการ ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ อันจะส่งผลให้การเรียนรู้และการสืบสานสืบทอดเกิดความ ต่อเนื่องและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่งเสริมการเรียนรู้ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของชุมชนนาบอนผ่านระบบออนไลน์ ด้วย ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้อย่าง รวดเร็วจากทุกพื้นที่ดังที่กล่าวมาในส่วนที่เป็นโอกาส ดังนั้นเพื่อเป็นการใช้โอกาสให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของชุมชนนาบอน ส่งเสริม การศึกษาข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของชุมชนนาบอนผ่านสื่อ ออนไลน์อย่างเป็นระบบ และมีการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการอ่านตำราประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ

สร้างความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ เน้นด้านการสืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม ประเพณีพิธีกรรม เป็นต้น สร้างความร่วมมือใน ด้านการอนุรักษ์ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของชุมชนนาบอนตั้งแต่ พิธีกรรมเล็ก จนถึงพิธีกรรม ใหญ่ ภายใต้วามร่วมมือที่มีต่อการสืบทอดการประกอบพิธีกรรมได้ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับ ชุมชนใกล้เคียงในด้านความรู้ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและการจัดระบบการสืบทอด สามารถ แลกเปลี่ยนข้อมูลในการสร้างทุนทางวัฒนธรรม ในการแบ่งปันข้อมูลร่วมกัน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้เพื่อการสืบสานสืบทอดเพื่อสู่คนรุ่นหลังต่อไป

ผลิตสื่อข้อมูลด้านประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ สื่อคือตัวกลางในการกระจายข้อมูล ข่าวสาร และมีอิทธิพลต่อการรับรู้ การคิดและการ ตัดสินใจของผู้คนเป็นอย่างมาก ในปัจจุบัน อาจเห็นคนรุ่นใหม่จัดทำสื่อเกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของชุมชนนาบอน ผ่านทาง ออนไลน์ เช่น ยูทูบ (YouTube) เฟสบุ๊ก (Facebook) สร้างกลุ่มเครือข่ายทางสังคม ออนไลน์ เพื่อเป็นพื้นที่ในการถ่ายทอดคุณค่าของ ประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นแนวคิดและการปฏิบัติที่ดี แต่จากการสังเกตข้อมูล โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางความเชื่อนั้น พบว่าสื่อที่เผยแพร่ เป็นการดำเนินการผ่านส่วนบุคคล และเป็นการถ่ายทอดเพียงบางส่วนของชาดความสมบูรณ์ หรือไม่ มีคำอธิบายเกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ที่เกี่ยวข้องจึงควรร่วมกันจัดทำสื่อเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือจะเป็นในรูปแบบวิดีโอ อย่างเป็นระบบ และมีข้อมูลครบถ้วน เพื่อทำการเผยแพร่สู่กลุ่มสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคนรุ่นใหม่ ที่จากบ้านไปศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพต่าง ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูล ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ ที่มาที่ไปของประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อของชุมชนนาบอนรวมทั้งข้อมูล ด้านที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เมื่อได้ศึกษาข้อมูลก็จะทำให้ลูกหลานรู้เข้าใจ เห็นคุณค่า และนำไปสู่การ ปฏิบัติตาม จะทำให้เกิดการ สืบสานและนำไปสู่การต่อยอด

สรุปและอภิปรายผล

ชุมชนนาบอนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานแล้วแต่มีวิถีชีวิตและการดำรงอยู่ในสังคมไทย ภายใต้ วัฒนธรรมและความเชื่อแบบจีน กล่าวคือ มีการรับเอาแนวความคิดความเชื่อและถ่ายทอด แนวความคิดความเชื่อต่างๆ ให้แก่ลูกหลาน เพื่อสืบทอดจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ ต่างๆ ที่ได้รับการปลูกฝังเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ในประเทศจีน เมื่อมีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนนา บอน ยังคงดำเนินรอยตามอย่างที่เคยยึดถือปฏิบัติกันมาเมื่อครั้งอยู่อาศัยบนแผ่นดินเกิดตน กระทั่ง เข้าตั้งรกราก อย่างถาวรในชุมชนนาบอนก็ยังมีสำนึกของความเป็นจีนผ่านการแสดงออกใน ลักษณะต่างๆ เช่น มีการใช้ภาษาจีน มีการยึดถือปฏิบัติในประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ร่วมกัน ตลอดจนถึงมีการถ่ายทอดความเชื่อสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน เป็นต้น

บรรพบุรุษชาวจีนนาบอนได้ถ่ายทอดแนวความคิดความเชื่อต่างๆ จากรุ่นตนสู่รุ่นลูกหลาน ในหลายเรื่อง โดยแนวความคิดความเชื่อสำคัญที่ลูกหลานชาวจีนในชุมชนนาบอนซึมซับจากบรรพ บุรุษตน และยึดถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติจนถึงปัจจุบันคือ การบูชาเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำ บ้าน และการบูชาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ

การอนุรักษ์และสืบทอดความเชื่อของชุมชนนาบอน พบว่า การดำเนินการที่เป็นระบบ การเปลี่ยนแปลง ทางสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการสืบทอด ดังนั้นแนวทางที่จะช่วยป้องกันปัญหา อุปสรรคที่จะส่งผลต่อการอนุรักษ์พิธีกรรม เพื่อให้ผู้สนใจหรือกลุ่มเป้าหมายสามารถฝึกฝนเรียนรู้ กับผู้เชี่ยวชาญใน กลุ่มดังกล่าวได้อย่างเป็นระบบ รวบรวมข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน หรือคนรุ่นใหม่ ที่ให้ความสำคัญด้านพิธีกรรม ความเชื่อ จัดกิจกรรมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน และร่วมกันวางแผนเรื่องการถ่ายทอดองค์ความรู้ข้อมูล รูปภาพประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อข้อมูล พื้นฐาน ให้กับคนในชุมชนหรือบุคคลที่สนใจ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ซึ่งจะเป็นการ ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ อันจะส่งผลให้การเรียนรู้และการสืบสานสืบทอดเกิดความ ต่อเนื่องและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้ การสืบทอดและการปรับตัว สังคมชาวจีนนาบอน เคารพและให้ ความสำคัญต่อผู้อาวุโสมาก บทบาทของผู้อาวุโสและระบบเครือญาติจะเกื้อหนุนเสริมให้กิจกรรม ประเพณี การดำเนินวิถีชีวิตแบบคนจีน ได้รับความสำคัญชัดเจน เมื่อมีกิจกรรมประเพณี ชาวจีน เกือบทุกคนจะวางจากงานหลักมาร่วมกิจกรรม เชื่อฟังคำชี้แนะ ความเป็นผู้นำในกิจกรรมจะมี การถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผู้นำกิจกรรมจะประสานเครือข่ายทั้งในนาบอนและชาวนาบอนที่อยู่ต่าง ถิ่นให้รับทราบและเข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอ

วิถีชีวิตของชาวจีนนาบอนมีการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ใช้ชีวิตในวิถี แบบมีความผูกพันกับวิถีชีวิตที่ดำเนินสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีความรักในความเป็นตัวตน ให้ ความสำคัญกับวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่หล่อหลอมกลมกลืนของชาวจีนนาบอน ให้เกิด ความรัก เกิดความรักความเชื่อมั่นในพลั้งกลุ่มชนชาวจีน ลักษณะทางกายภาพ การแต่งกาย การ พุดและมารยาทในสังคม จะบ่งบอกความเป็นคนจีนค่อนข้างชัดเจน (ลัญจกร นิลกาญจน์ 2561) เป็นบุคลิกภาพที่ชาวจีนนาบอนภูมิใจ

ความเชื่อเคารพ ศรัทธาในผู้อาวุโสตามความเชื่อของชาวจีน เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่าง มากอีกปัจจัยหนึ่ง ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการปรับตัว ปรับรูปแบบวิถีชุมชนให้สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ทำให้วัฒนธรรมชุมชนของชาวจีนมีความมั่นคง (ปัญญา เลิศไกร ไผ่ตรี จันทรา และวิเชียร ไทยเจริญ, 2561: น 104-166) การรวมกลุ่มที่เป็น เอกภาพ ทำให้หน่วยราชการและหน่วยงานจากภายนอกมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ เข้ามาสนับสนุน กิจกรรมประเพณีของชาวจีนนาบอนให้คงอยู่

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรสนับสนุนกิจกรรมประเพณี และกิจกรรมสร้างสรรค์ของกลุ่มชุมชนในพื้นที่ ให้เข้มแข็งและมีส่วนในการช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะของท้องถิ่น
2. องค์กรชุมชน หน่วยงานภายนอก ควรสนับสนุนเชื่อมประสานงานประเพณีและกิจกรรมกลุ่มชุมชนถ่ายทอดภูมิปัญญาจากกิจกรรมประเพณีท้องถิ่นนำการพัฒนา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยนี้ ขอขอบคุณนายกสมาคมพื้ใจแห่งประเทศไทยสาขานาบอนและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทั้งความสะดวกในการลงพื้นที่ในการสำรวจข้อมูล การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการติดต่อประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้การช่วยเหลืออำนวยความสะดวกด้วยดีตลอดมา และขอบขอบพระคุณคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยที่ได้สนับสนุนงบประมาณรายได้ประจำปี 2564

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณีย์ ไวยะวณิช. (2554). วัฒนธรรมความเชื่อที่เกื้อหนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2540). ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมชุมชนและชนชาติไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ชื่น ศรีสวัสดิ์ และเกริกไกร แก้วล้วน. (2550). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา วัฒนธรรมชุมชนของ ชาวกวยในเขตอีสานใต้และลาวใต้. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- ชลอ บุญช่วย. (2530). **ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา**.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- ธวัชชัย ท้องสมุทร. (2558). **วิถีชีวิตชาวใต้**. ศิลปนิพนธ์ ศษ.บ. (สาขาวิชาศิลปศึกษา). ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปรีชา สามัคคี และปัญญา เลิศไกร. (2557). **การสังเกต 360 องศาเพื่อการวิจัยและพัฒนา**. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, น.58-66.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2546). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. โครงการเสริมสร้างความรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.). กรุงเทพฯ.
- ปิยชาติ สิ่งดีและสิริธร ถาวรวงศา. (2553). **ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มชาวจีนฮกจิว ในภาคใต้ของประเทศไทย : กรณีศึกษาชุมชนชาวจีนฮกจิวอำเภอนาบอนจังหวัด นครศรีธรรมราช**. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- ปฐม หงส์สุวรรณ. (2556). **นานมาแล้ว มีเรื่องเล่า นิทาน ตำนาน ชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พัชรี ทองเรือง. (2561). **การจัดการเรียนรู้ชุมชน**. วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2561.
- พวงเพชร สุรัตน์วิกุล. (2544). **มนุษย์กับสังคม**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ลัญจกร นิลกาญจน์. (2561). **วัฒนธรรมความเชื่อกับการจัดการศรัทธาของชุมชน**. วารสารนาคบุตรปริทัศน์ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2561
- วรรณพร อนันตวงศ์, เกตติวา บุญปราก, และปัญญา เทพสิงห์. (2561). **วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนคีรีวง**. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
- สุพัทธรา สุภาพ. (2543). **สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม : ครอบครัวยุคใหม่ : ศาสนา : ประเพณี**. (พิมพ์ครั้งที่11). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสริมศักดิ์ ขุนพล. (2557). **การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนเกาะยอ**. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ. ปีที่ 28 ฉบับที่ 3 (ฉบับพิเศษ)
- สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. (2536). **ประเพณีและพิธีกรรมในวรรณคดีไทย**. กรุงเทพมหานคร:

อาหมัดอัลซารีย์ มูเก็ม. (2559). **ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ที่มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต ของชนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบน พื้นที่บ้านจารย์ อำเภอสงขะ จังหวัดสุรินทร์.**

ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตอาสาสมัคร วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Bat en, T. R. (1959). **Community and their development.** London: Oxford University Press.

Chris Barker. (2012). **Cultrual Studies.** California: SAGE publication Inc.

Gillian Symon and Catherine Cassell (2012). **Qualitative Organizational Research Core Methods and Current Challenges.** California: Sage Publications Inc

Punya Lertgrai, Lunjakon Nillakan, Nilrat Navakijpaitoon and Kittaporn Sae-NGae Sai-Jun. (2020). **WISDOM MANAGEMENT OF POLYCULTURE IN HOUSEHOLDS AT BAN NA NGAE, NA RENG SUB-DISTRICT, NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE.** Hamdard Islamicus, Vol. 43 (2). 947-959. Website: [https://hamdardfoundation.org/hamdard Islamicus/](https://hamdardfoundation.org/hamdard%20Islamicus/) (scopus)

บุคลากรกรม

นายอุดม วัชรวิจิตร อดีตประธานสมาคมพุโจวแห่งประเทศไทยสาขานาบอน

นายโชคชัย แซ่แง่ ครูเกษียณโรงเรียนบ้านนาบอน

นายสุชาติ ล่องวิไล ครูเกษียณโรงเรียนวัดมณีเจริณ

นายสว่าง ตันติพิสิทธิ์ ปราชญ์ชาวบ้าน

นายจรรยา สุทธิจิตาภรณ์ กรรมการสมาคมพุโจวในอำเภอนาบอน

นายณรงค์ชัย พันธุ์อติคม สมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาบอน (สท.)

สมโภชน์ สิ้นไชย ชาวจีนชุมชนนาบอน

นายสุชาติ ตินชาติอารักษ์ ชาวจีนชุมชนนาบอน

นางวิภาพร ตินชาติอารักษ์ ชาวจีนชุมชนนาบอน

ผู้เขียน

กฤตพร แซ่แง่ สายจันทร์

อาจารย์สาขาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
เลขที่ 109 หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: Kritaporn.s@rmutsv.ac.th

ราตรี เขียวรอด

อาจารย์สาขาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
เลขที่ 109 หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: Ratree.k@rmutsv.ac.th

ตรีวันนัท เนื่องอุทัย

อาจารย์สาขาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
เลขที่ 109 หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: Treewanan.n@rmutsv.ac.th

รัชฎาภา ทองใส

อาจารย์สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
เลขที่ 109 หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: Pachayapa.t@rmutsv.ac.th

การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสงฆ์ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Management of Public Assistance of Ecclesiastics in

Thachang district, Surat Thani province

พระศราวุฒิ พันธคำ (พุทธสิริ)

Phrapaladtawi Sujinno (Yutimit)

Received: 29 November 2023, Revised: 25 December 2023, Accepted: 27 December 2023

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสงฆ์ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสงฆ์ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระภิกษุในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 150 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสงฆ์ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 $S.D = 0.54$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาวัด มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.13 $S.D = 0.58$ รองลงมาคือ ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 $S.D = 0.69$ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 $S.D = 0.64$ ตามลำดับ 2) ข้อเสนอแนะการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสงฆ์ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด ส่วนใหญ่ต้องการให้ตั้งคณะกรรมการ มาควบคุมดูแลการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด มีประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผนและติดป้ายประกาศเชิญชวนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด ด้านการพัฒนาวัด ส่วนใหญ่ต้องการให้จัดพื้นที่ภายในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม สะอาด ร่มรื่น ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ต้องการให้การจัดทำวาระการรักษาความสะอาดเสนาสนะภายในวัดยังไม่เหมาะสม และด้านการมีส่วนร่วม ต้องการให้พระภิกษุ สามเณรของวัดจะต้องเป็นผู้นำของชุมชนทุกด้านเป็นที่พึงของประชาชน อยู่ดีกินดี มีความสงบสุขได้

คำสำคัญ : การจัดการ, สาธารณูปการ

Abstract

The objectives of this thematic were as follows 1) To study the public utility management of monks in Tha Chang district. Surat Thani Province and 2) To study the recommendations on public utilities management of monks in Tha Chang district. Surat Thani Province It is a quantitative research. The sample group includes Monks in Tha Chang District, Surat Thani Province A total of 150 monks. The tools used for data collection were questionnaires. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of research were found that 1) Public utilities management of monks in Tha Chang district Surat Thani Province Overall, it's at high level average equal to 4.06 S.D. = 0.54 When considering each aspect an, it was found that the side with the highest mean was In terms of the development of temples equal to 4.13 S.D. = 0.58 followed by The maintenance and management of the religious properties of the temple equal to 4.08 S.D. = 0.69 and the side with the lowest average Construction and restoration of the temple, equal to 3.97 S.D. = 0.64 respectively. 2) Suggestions on public utilities management of monks in Tha Chang district Surat Thani Province found that the construction and renovation of the temple Most want to set up a committee. to supervise the construction and restoration of the temple There was a committee meeting to plan and put up signs inviting villagers to take part in the construction and renovation of the temple. Temple development Most of the people want the area inside the temple to be tidy, classy, clean, and shady for the maintenance and management of the temple's religious treasures. Wanting to set up an agenda to keep the Senasana clean inside the temple is not appropriate and participation want a monk The novice of the temple must be the leader of the community in all aspects. being reliant on the people to live well and have peace.

Keywords : Management, Public utilities

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ ฉะนั้นพระพุทธศาสนา จึงมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและการขัดเกลาทางสังคม หากพิจารณาองค์ประกอบของพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรมคำสั่งสอน มีพระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่พระธรรมให้แก่อุบาสกอุบาสิกาหรือประชาชน ดังนั้น การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาโดยมีวัด เป็นองค์กรทางศาสนาที่เป็นพื้นฐานทางสังคมและพระภิกษุสงฆ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมแล้ว จะเห็นได้ว่าไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ (พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์, 2551, หน้า 4) วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมน้ำใจของบรรดาพุทธศาสนิกชน ทำหน้าที่ในการวางรากฐานความเจริญให้แก่สังคม ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นความมั่นคงให้แก่สังคม ช่วยลดปัญหาสังคมส่งเสริมประสิทธิภาพการควบคุมทางสังคมหรือกล่าวได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ผู้คนใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต และเป็นเอกลักษณ์ของสังคม ซึ่งจะพบได้จากการแสดงออกทางศิลปะ วรรณคดี คติธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัดและพระสงฆ์ ยังมีบทบาทเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย พระสงฆ์นอกจากจะมีบทบาทเป็นผู้นำทางกิจกรรม เป็นผู้นำทางด้านจิตใจของคนในสังคมแล้ว พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อสังคมส่วนรวมในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาสังคม การสังคมสงเคราะห์ สงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ผู้ที่ได้รับความลำบาก หรือกระทั่งการช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (พระธรรมปิฎก, ป.อ.ปยุตโต, 2546, หน้า 17) วัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลต่อการ เจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วยสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขส่งผลต่อประเทศได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่ทั้งหมด 6 ตำบล มีวัดที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมด จำนวน 15 วัด และมีที่พักสงฆ์ จำนวน 4 แห่ง วัดร้าง 4 วัด ซึ่งมีพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 150 รูป (แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2561-2564, หน้า 10) วัดส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เช่น ถนนหน้าวัดทางเดินเข้าในวัดชำรุดเสียหาย น้ำท่วมขังเป็นบ่อเป็นหลุม ปัญหาความสะอาด ขยะมูลฝอย ปัญหาสัตว์เลี้ยงถูกนำมาปล่อย สร้างปัญหาความสกปรก ส่งกลิ่นเหม็น ความรุ่มร้อน ปัญหาศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมรุ หลังคาวัด ชำรุดเสียหาย ห้องน้ำชำรุดเสียหายแตกร้าว ภายในห้องน้ำ ก๊อก ฝักบัว สายชำระ และตะแกรงน้ำทิ้ง ชำรุดเสียหาย โรงครัวชำรุดเสียหายแตกร้าว ก๊อกซิงค์

กระจกมั่งลวดขาดเสียหาย ป้ายชื่อวัดชำรุดเสียหาย โรงรถเล็กมีขนาดเล็ก มือหมุนบานเกล็ดชำรุดเสียหาย

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะสงฆ์ ปัญหาที่พบคือต้องดูแลเอาใจใส่มากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแล ให้มีผู้รับผิดชอบที่เป็นรูปธรรมและดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง ส่วนการที่ทางการให้ความช่วยเหลือน้อยมาก จึงควรทำหนังสือติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล โดยจัดทำโครงการเสนอกับทางราชการก่อนดำเนินการตลอดจนชาวบ้านมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย จึงจำเป็นต้องมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผน พร้อมกับติดป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อประกาศเชิญชวนชาวบ้าน ให้เข้ามามีส่วนร่วมอธิบายให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ในการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ ด้านการพัฒนาวัด ปัญหาที่พบคืองบประมาณก่อสร้างไม่เพียงพอ จึงต้องมีการจัดหางบประมาณก่อนที่จะสร้างโดยจัดหางบประมาณสำรองไว้ จะได้ไม่มีปัญหาภายหลัง ตลอดจนช่วงเวลาในการก่อสร้างไม่เหมาะสม จึงต้องวางแผนในการก่อสร้างให้เสร็จก่อนเข้าหน้าฝน และวางแผนล่วงหน้าก่อนมีการก่อสร้าง ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ปัญหาที่พบคือ ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด ยังไม่เป็นระบบแก่พระภิกษุและสามเณร ควรดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติของวัด และนำปัญหาที่ได้จากการวิจัยนี้มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังมีปัญหายอยู่ โดยให้ทุกภาคส่วนในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์และบูรณาการ ซึ่งพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงหลักอิทธิบาท 4 ในหนังสืองานคือชีวิตชีวิตคืองานบันดาลสุขว่าอิทธิบาท 4 คือข้อธรรมะที่เป็นบันไดแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติกิจทุกอย่าง ประกอบไปด้วย ฉันทะ ความพอใจในเรื่องที่เราจะทำวิริยะ ความเพียรไม่ทอดลอยในการประกอบกิจนั้นๆ จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้นๆ วิมังสา จะต้องทำงานนั้นต่อไป บันไดสู่ความสำเร็จสี่ประการที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุด ซึ่งการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานีประกอบด้วย ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด ด้านการพัฒนาวัด ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด และด้านการมีส่วนร่วม จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นได้ดำเนินการจัดการด้านสาธารณูปการดังกล่าวถือว่าดีอยู่แล้ว แต่หากได้พบปัญหาหรืออุปสรรคในบางประการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยอยู่นี้ จะให้ทางพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ดำเนินการพัฒนาให้มีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

งานการสาธารณูปการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง การบูรณะซ่อมแซม ปฏิสังขรณ์ เสานาสนะภายในวัด รวมถึงการขอสร้างวัด ขอตังวัด ขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา ซึ่งเป็นการ สร้างถาวรวัตถุที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาซึ่งความศรัทธาแห่งพุทธบริษัท ดังจะเห็นว่าการ บริจาคทรัพย์ในพุทธศาสนานั้น ส่วนมากจะบริจาคเพื่อการสร้างถาวรวัตถุหรือไม่ก็เป็น บูรณปฏิสังขรณ์ (ใจ บุญชัยมิ่ง, 2560, หน้า 14) ดังนั้น ด้วยเหตุผลและความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัย มีความประสงค์ที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขต อำเภотаผาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภотаผาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขต อำเภотаผาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภотаผาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 3.2 ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขต อำเภотаผาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภотаผาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุ ในเขตอำเภотаผาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งหมด จำนวน 150 รูป

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 150 รูป เมื่อจำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก และวุฒิการศึกษาทางธรรม โดยนำมาแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
1. ต่ำกว่า 30 ปี	84	56.01
2. 30-40 ปี	14	9.33
3. 41-50 ปี	20	13.33
4. 51 ปีขึ้นไป	32	21.33
พรรษา		
1. ต่ำกว่า 5 พรรษา	79	52.67
2. 5-10 พรรษา	47	31.33
3. 11-20 พรรษา	15	10.00
4. มากกว่า 20 พรรษา	9	6.00
วุฒิการศึกษาทางโลก		
1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	28	18.67
2. มัธยมศึกษา	56	37.33
3. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	13	8.67
4. ปริญญาตรี	46	30.67
5. ปริญญาโท	7	4.66
วุฒิการศึกษาทางธรรม		
1. ไม่มีวุฒิทางธรรม	13	8.67
2. นักธรรมชั้นตรี	39	26.00
3. นักธรรมชั้นโท	30	20.00
4. นักธรรมชั้นเอก	68	45.33
โดยรวม	150	100.00

จากตารางพบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 84 รูป คิดเป็นร้อยละ 56.01 รองลงมาอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 32 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.33 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 20 รูป คิดเป็นร้อยละ 13.33 และอายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 14 รูป คิดเป็นร้อยละ 9.33
2. พรรษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พรรษาดำรงต่ำกว่า 5 พรรษา จำนวน 79 รูป คิดเป็นร้อยละ 52.67 รองลงมาคือพรรษาระหว่าง 5-10 พรรษา จำนวน 47 รูป คิดเป็นร้อยละ 31.33 พรรษาระหว่าง 11-20 พรรษา จำนวน 15 รูป คิดเป็นร้อยละ 10.00 และ มากกว่า 20 พรรษา จำนวน 9 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.00
3. วุฒิกการศึกษาทางโลก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิกการศึกษาทางโลกในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 56 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.33 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 46 รูป คิดเป็นร้อยละ 30.67 ต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 28 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.67 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 13 รูป คิดเป็นร้อยละ 8.67 และปริญญาโท จำนวน 7 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.66
4. วุฒิกการศึกษาทางธรรม ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิกการศึกษาทางธรรมนักธรรมชั้นเอก จำนวน 68 รูป คิดเป็นร้อยละ 45.33 รองลงมาคือเป็นนักธรรมชั้นตรี จำนวน 39 รูป คิดเป็นร้อยละ 26.00 นักธรรมชั้นโท จำนวน 30 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.00 และไม่มีวุฒิกทางธรรม จำนวน 13 รูป คิดเป็นร้อยละ 8.67

การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอกำแพง จังหวัด สุราษฎร์ธานี

โดยการหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังตารางต่อไปนี้

ข้อ	การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอกำแพง จังหวัด สุราษฎร์ธานี	ระดับการจัดการ		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1.	ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด	3.97	0.64	มาก
2.	ด้านการพัฒนาวัด	4.13	0.58	มาก
3.	ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด	4.08	0.69	มาก
4.	ด้านการมีส่วนร่วม	4.06	0.60	มาก
โดยรวม		4.06	0.54	มาก

จากตารางพบว่า พระภิกษุ ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมมีการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย 4.06 $S.D = 0.54$ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาวัด ค่าเฉลี่ย 4.13 $S.D = 0.58$ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ค่าเฉลี่ย 4.08 $S.D = 0.69$ อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด ค่าเฉลี่ย 3.97 $S.D = 0.64$ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 84 รูป คิดเป็นร้อยละ 56.01 มีพรรษาต่ำกว่า 5 พรรษา จำนวน 79 รูป คิดเป็นร้อยละ 52.67 มีวุฒิการศึกษาทางโลกในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 56 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.33 และมีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นเอก จำนวน 68 รูป คิดเป็นร้อยละ 45.33

การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาวัด รองลงมาคือ ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดการสาธารณูปการที่ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงความเอาใจใส่และการให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานของพระพุทธานุศาสน์ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดเป็นความมั่นคงของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอ

ท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอภินิษฐ์ สิริปณฺโณ (อาจวิชัย) (2560, หน้า 99) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการดูแลรักษาและจัดการ ศาสนสมบัติของวัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ และด้านการพัฒนาวัด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จากการวิจัยการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมดังกล่าวและสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธัมมจารี ปุณฺณธมฺโม (จารินทร์) (2561, หน้า 100) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณูปการจะเน้นในส่วนบำรุงรักษาวัดและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีเป็นหน้าที่ของผู้บริหารวัดและคณะสงฆ์โดยตรง ในส่วนของรัฐและพุทธบริษัทจะต้องอุปถัมภ์ด้วยไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างหรือบูรณะรักษาเสนาสนะของพระสงฆ์ พระสังฆาธิการทุกรูปต้องมองเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้าง และรู้จักวิธีการบริหารงานสาธารณูปการเป็นอย่างดี มีเทคนิคและวิธีการขอคำปรึกษากับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการที่ดีจะต้องรู้จักวิธีบูรณปฏิสังขรณ์ โดยยึดหลักการบริหารบูรณปฏิสังขรณ์ การรักษาดูแลทำนุบำรุงศาสนวัตถุและศาสนสถานและการจัดทำวัดให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานที่เจ้าอาวาสต้องรับผิดชอบโดยตรง เป็นงานละเอียดอ่อน เป็นงานประคับประคองและการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่เจ้าอาวาสและเห็นผลงานของเจ้าอาวาสได้เร็วกว่างานด้านอื่น ๆ การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าคณะพระสังฆาธิการทุกระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด พบว่า การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี นั้น มีการซ่อมแซมปรับปรุง ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เเมรุ หลังคาวัดโรงครัว โรงรถ ผนังวัด ห้องน้ำ ให้อยู่ในสภาพดี และจัดทำ ซ่อมบำรุง ปรับปรุง ถนนหน้าวัด ทางเข้าวัด และถนนภายในวัด และทำความสะอาดลานวัด ประจำทุกสัปดาห์ ซึ่งด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดนี้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในการจัดการด้านสาธารณูปการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์กาพร

สุชาโต (พิเชฐสกุล) (2560, หน้า 121) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านสาธารณูปการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าอยู่ในระดับมากหมดทุกข้อ โดยข้อว่าการควบคุมดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ เป็นข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกข้อ รองลงมาเป็นข้อว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้าน ต่อมาคือการจัดทำแผนพัฒนาวัดให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนา และข้อว่าการควบคุมดูแลและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด การบริหารจัดการ ศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตาม กฎหมาย และพระธรรมวินัย และการจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด ให้เรียบร้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธัมมจารี ปุณฺณธมโม (จารินทร) (2561, หน้า 101) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) ผลการวิจัยพบว่า นโยบายงานสาธารณูปการเป็นการจัดการศาสนสมบัติของวัดซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับผิดชอบ ดูแลรักษาให้เป็นไปตามกฎหมายพระธรรมวินัย หรือมติ มหาเถรสมาคมโดยคำนึงถึงการสร้างสิ่งที่เป็นรักษาสถานที่มีอยู่แล้วไว้ และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์สำหรับศาสนสมบัติกลาง เช่น ที่ดินและผลประโยชน์ วัดร้างหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้สงฆ์ส่วนกลาง เป็นต้น เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงสุดดูแล รักษาส่วนความพร้อมด้านนโยบาย เป็นการสนับสนุนด้านนโยบายการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพวัดและศาสนสถาน มีการกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และมีหน่วยงานหรือองค์กรมารองรับอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฐวุฒิ ธมฺมวีโร (แดงรอด) (2561, หน้า 62) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการ ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านศาสนวัตถุมากที่สุด ในเรื่องมีการเอาใจใส่ในการบูรณะปรับปรุง และปฏิสังขรณ์ ศาสนสถานภายในวัด รองลงมาคือ มีการควบคุมดูแลการก่อสร้างให้สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย รองลงมาคือ มีการปรับปรุงสภาพพื้นที่วัดให้เหมาะกับการจัดกิจกรรม และมีแนวคิดและสร้างศาสนวัตถุเหมาะสมกับพื้นที่ในวัดและเป็นระเบียบข้อค้นพบ

2. ด้านการพัฒนาวัด พบว่า การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า

พระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น ให้ความสำคัญกับการจัดที่อยู่ภายในวัดเหมาะสมตามสถานภาพของแต่ละบุคคลไม่ให้ปะปนกัน และวางระเบียบปฏิบัติของวัดอย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ถนน ลานวัด บริเวณรอบวัด การทาสีผนัง ซ่อมแซม ปรับแต่งให้เป็นระเบียบ สวยงาม สงบ ร่มรื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอภินิษฐ์ สิริปณโย (อาจิวิชัย) (2560, หน้า 99) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า มีการปรับทัศนียภาพภายในวัดให้สะอาด ดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนโดยให้วัดเป็นศูนย์รวมการดำเนินกิจกรรมนั้น มีการสร้างถาวรวัตถุที่เป็นสาธารณประโยชน์ภายในวัด มีการจัดผังวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพจนานนท์ สุทธิจิตโต (กมลศุภไพโรจน์) (2561, หน้า 83) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่า ได้ดูแล ซ่อมแซม หรือสร้างเครื่องสาธารณูปการ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน ฯลฯ ได้ ปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัด และรอบๆ วัด ให้สวยงามยิ่งขึ้น และได้ส่งเสริมให้มีการประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านงานสาธารณูปการ ซึ่งสาธารณูปโภค คือ การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด รวมทั้งการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ร่มรื่น สะอาด จัดระบบไฟฟ้า น้ำดื่ม ห้องน้ำ เพื่อให้ประชาชน ภิกษุ สามเณร มีความสุขเมื่อเข้ามาในวัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธัมมจารี ปุณณธมโม (จารินทร์) (2561, หน้า 103) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนติโก) ผลการวิจัยพบว่า โครงการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน โดยมีหลักการสำคัญ คือมุ่งพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ที่สะอาด เรียบร้อย ร่มรื่น เพื่อจูงใจให้ประชาชนได้เข้ามาสู่วัดมากขึ้น มุ่งในการปกครองศาสนบุคคลที่พำนักอาศัยอยู่ภายในวัดให้อยู่กันด้วยความเรียบร้อยและสงบสุข มีการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยกันอย่างจริงจัง และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เพื่อก่อให้เกิดศรัทธาต่อประชาชน วัดได้จัดกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ได้แก่ การอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนและช่วยอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่นักเรียนให้มากขึ้น

3. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พบว่า การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง

จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น มีการดูแลรักษา การใช้จ่ายการจัดทรัพย์สินของวัด เช่น บัญชีรายรับ - รายจ่ายให้เป็นไปด้วยสุจริต และเก็บไว้หลักฐานเรียบร้อย การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดศาสนสมบัติของวัดอย่างเป็นระบบแก่พระภิกษุสามเณร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอภินิษฐ์ สิริปญโญ (อาจวิชัย) (2560, หน้า 99) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือมีการสร้างสิ่ง สาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันเช่น ถนน ประปา รองลงมาคือดำเนินการจัดทำวาระการรักษาความสะอาดเสนาสนะภายในวัด ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดศาสนสมบัติของวัดอย่างเป็นระบบแก่พระสงฆ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฐวุฒิ ธมมวิโร (แดงรอด) (2561, หน้า 65) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการ ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารงานบุคคลมากที่สุดในเรื่องมีการแต่งตั้งบุคคลจัดทำงบประมาณที่ใช้ในการติดต่อประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ รองลงมาคือมีการติดตามตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน รองลงมาคือมีการคัดเลือกหรือแต่งตั้งบุคคลที่จะเข้ามาทำงานได้อย่าง เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของเขา และมีการจัดกิจกรรม หรือการจัดประชุมอบรมเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้

4. ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น พระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนิกชน ช่วยดูแลงานด้านต่าง ๆ ของพระสังฆาธิการ การให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย เช่น อุทกภัย อัคคีภัย การช่วยเหลือสนับสนุนทุนในการดำเนินการ ก่อสร้างถนน สะพาน หรือประปาหมู่บ้าน การจัดแบ่งพื้นที่ภายในบริเวณวัดสำหรับใช้เป็นที่พักพิงสาธารณประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของใจ บุญชัยมิ่ง (2560, หน้า 92) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวัดการจัดการสาธารณูปการในจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐและชุมชนในการพัฒนาวัด มีการประชุมคณะสงฆ์ภายในจังหวัดแนะนำชี้แจงการก่อสร้างเสนาสนะในวัด สร้างให้เป็นศิลปะล้านนา พระสงฆ์ต้องเป็นพระนักพัฒนา พระสงฆ์นักอนุรักษ์ ชี้แจงข้อวัตรปฏิบัติแก่พระสงฆ์ สร้างวัดให้เป็นอาราม

วางแผนการก่อสร้างวัดไว้เป็นส่วน ไม่ให้สร้างเสนาสนะตามใจเจ้าอาวาส วางแผนการสร้างวัด ประทานหาทุนการสร้างวัด ออกแบบก่อสร้างวัดศิลปะล้านนา ประสานแก้ไขปัญหาในวัดและนอก วัด ส่งเสริมการกำหนดนโยบาย ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาวัด ร่วมบริจาคทรัพย์สร้าง เสนาสนะ ให้ข้อคิดการก่อสร้างต้องยึดศิลปะล้านนาไว้ การสร้างความสามัคคีระหว่างวัดกับ ชาวบ้าน แนะนำวัดให้เป็นวัดอุทยานการศึกษา วัดพัฒนาตัวอย่าง วัดพัฒนาที่มีผลงานดีเด่น การ วางแผนผังวัด โดยถวายเป็นความรู้แก่พระสังฆาธิการเมื่อมีการประชุม จัดอบรมด้านการพัฒนาวัดวาง แผนการบริหารวัด เข้าไปเป็นกรรมการวัด เป็นพิธีกรของวัด ครูสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดตั้งศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พิมพ์หนังสือสวดมนต์พื้นเมืองมอบให้วัด และสอดคล้องกับงานวิจัย ของพระมหาธัมมจารี ปุณฺณธมฺโม (จารินทร์) (2561, หน้า 104) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์การ บริหารงานคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนฺติโก) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายในคือคุณสมบัติส่วนตัวที่ทำให้พระเทพปริยัติบริหารงานสำเร็จได้บูรณปฏิสังขรณ์อาคาร เสนาสนะในวัดต่าง ๆ ให้มีความรื่นรมย์ และชักจูงให้พุทธศาสนิกชนเข้าวัดในงานก่อสร้าง เอื้อเพื่อแผ้วถาง จัดหา ช่วยเหลือทั้งฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายคฤหัสถ์สมำเสมอ จัดหา มอบหมายขอความ ร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ และคณะสงฆ์ให้ดำเนินการด้านเสนาสนะให้มีความพร้อมสะอาดร่ม รื่นรมย์ มีแหล่งเรียนรู้มากมาย ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคมให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ในการปกครอง การเอื้อเพื่อแบ่งปันประโยชน์แก่บุคคลอื่นเพื่อการสาธารณูปการท่านบริจาคทรัพย์ในการก่อสร้าง ซ่อมแซมเสนาสนะภายในวัดและวัดต่าง ๆ ที่ขอความอนุเคราะห์ทั้งนี้ พระเทพปริยัติ ได้ยึด หลักธรรมต่าง ๆ ในการบริหารงานคณะสงฆ์ จึงทำให้งานเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้การจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นดังนี้

1. ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้ ตั้งคณะกรรมการมาควบคุมดูแลการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด มีประชุมคณะกรรมการเพื่อ วางแผนและติดป้ายประกาศเชิญชวนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ วัด และควรรักษาซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มียุคเดิมให้มั่นคง ถาวร และก่อสร้างเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับศาสนสมบัติ ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงใน สังคม เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนในสังคมเพื่อประกอบ

พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ให้มีความสามัคคีกันของประชาชน ฉะนั้น ควรมีการวางแผนทาง หรือวัตถุประสงค์ในการบูรณะวัดให้ชัดเจนว่าต้องการจะทำอะไร เพื่ออะไร และทำอย่างไร มี เป้าหมายให้ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติ เช่น ในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัด ควรจัดให้เป็น ระเบียบ ร่มรื่น

2. ด้านการพัฒนาวัด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้ จัดพื้นที่ภายในวัดให้เป็น ระเบียบเรียบร้อยดีงาม สะอาด ร่มรื่น จัดเสนาสนะให้เป็นสัดส่วน เขตพุทธาวาสเขตสังฆาวาสทำ แผนผังวัด ป้ายติดประกาศข่าวสารต่างๆ การเก็บเอกสารหลักฐานต่างๆ ของวัด ภาพถ่าย พระพุทธรูปที่สำคัญ วัดต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของประชาชน เป็นผู้นำชุมชน กระตุ้นให้เกิด การพัฒนาชุมชน ให้ประชาชนในชุมชนนั้นปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ดี แต่อย่างไรก็ตามเจ้าอาวาสวัด ต้องเริ่มต้นพัฒนาวัดของตนเองเสียก่อน ให้พร้อมที่จะพัฒนาไปเป็นศูนย์กลางของชุมชน และควร ทำให้วัดเป็นที่อยู่สบาย ทำให้วัดเป็นอาราม เป็นรมณีสถาน เป็นที่รื่นรมใจ เจริญตา แก่ผู้พบเห็น เป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจด้วยการพัฒนาวัดให้เป็นอาราม คือมีการรักษา ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในวัดให้เป็นสถานที่รื่นรมย์ใจของผู้ไปมาหาสู่ และ ควรจัดสถานที่ของวัดให้เป็นสัดส่วนมีเรือนค้ำที่เก็บของใช้เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปที่ ต้องการ

3. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการ ให้ การจัดทำวาระการรักษาความสะอาดเสนาสนะภายในวัดยังไม่เหมาะสม ดังนั้นควรจัดทำวาระ การรักษาความสะอาดเสนาสนะภายในวัดให้ชัดเจน ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัด ศาสนสมบัติของวัดยังไม่เป็นระบบแก่พระภิกษุสามเณร ควรดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัด ศาสนสมบัติของวัด และจะต้องสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน เช่น ถนน สะพาน ประปา

4. ด้านการมีส่วนร่วม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้ พระภิกษุ สามเณร ของวัด จะต้องเป็นผู้นำของชุมชนทุกด้าน เป็นที่พึ่งของประชาชน สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็น การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนอยู่ดีกินดี มีความสงบสุขได้ รวมทั้งสามารถสอนให้ประชาชน นำเอาหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ หรือสอนให้ประชาชนมีความศรัทธา ปฏิบัติธรรมตามคำ สอนของพระพุทธองค์ได้ ทำให้ชีวิตเขามีความสุข จิตใจสงบ มีสมาธิในการประกอบสัมมาชีพ จัด ให้มีมาตรการในการดูแล รักษา ส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อยอันดีงามภายในวัด และ จัดบริการความสะอาดแก่พระภิกษุสามเณร ส่วนราชการ หน่วยงานเอกชน ชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา และควรสร้างความสามัคคีระหว่างวัดกับชาวบ้าน การกำหนด

แผนพัฒนาวัดระยะสั้นและระยะยาว การติดตามประเมินผลหาจุดบกพร่อง หรือหาจุดเด่นจุดด้อยระหว่างเจ้าอาวาสกับชาวบ้าน ส่วนมากเจ้าอาวาสจะถือว่าตนเองเป็นยอดคน เมื่อทำงานไม่สำเร็จผล จึงขอความร่วมมือจากชาวบ้าน งานพัฒนาวัดจึงล้มเหลวไปไม่รอด เพราะขาดการประสานการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัด พบว่า เขียนแผนผังวัดลงในกระดานขนาดใหญ่ติดไว้ในที่เปิดเผย ทั้งป้ายถนนแยกเข้าและป้ายหน้าวัด จากผลการตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นพระสังฆาธิการ ต้องมีการมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบที่เป็นรูปธรรมในการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์กิจการภายในวัด เขียนแผนผังวัดลงในกระดานขนาดใหญ่ติดไว้ในที่เปิดเผยพร้อมติดป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อประกาศชวนชวนชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งอธิบายให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม ดึงดูดใจแก่ผู้พบเห็นให้เข้ามาทำบุญ นุ่งสมาธิ ปฏิบัติธรรม

2. ด้านการพัฒนาวัด พบว่า การจัดทำงบประมาณเพื่อบำรุงวัดและพัฒนาวัดด้วยความชอบธรรม ไม่ผิดกฎ ระเบียบของวัด ยังต้องให้ความสำคัญมากกว่าที่เป็นอยู่ คืองบประมาณก่อสร้างไม่เพียงพอ วัดจึงต้องมีการจัดทำงบประมาณก่อนที่จะสร้าง โดยจัดทำงบประมาณสำรองไว้ จะได้ไม่มีปัญหาภายหลัง ตลอดจนช่วงเวลาในการก่อสร้างไม่เหมาะสม จึงต้องวางแผนในการก่อสร้างให้เสร็จก่อนเข้าหน้าฝน และวางแผนล่วงหน้าก่อนมีการก่อสร้างหรือพัฒนาวัด

3. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พบว่า การบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความอุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ยังมีน้อย ดังนั้นจึงต้องมีการดูแลต้นไม้ใหญ่เพื่อให้เกิดความร่มรื่น โดยเฉพาะต้นไม้ที่แสดงความสำคัญของพุทธศาสนา เช่น ต้นสาละ ต้นโพธิ์ มีการจัดสถานที่ให้สวยงาม ปลูกพืชสมุนไพร เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในวัด มีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยกันลดมลพิษต่าง ๆ

4. ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า มีการจัดตั้งทีมงานพระนักเผยแผ่เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการเผยแผ่ยังสถานที่ต่าง ๆ ด้วยการร่วมมือกับวัดและหน่วยงาน อื่น ๆ ในการเผยแผ่ยังไม่ค่อยน้อย ดังนั้นพระสังฆาธิการ จัดตั้งทีมงานพระนักเผยแผ่ อบรมพระสงฆ์สามเณรให้รู้จักวิธีการเผยแผ่ธรรมะโดยการจัดให้มีการเทศน์บรรยายในวันสำคัญทางศาสนาในชุมชน โรงเรียน หน่วยงานราชการ แนะนำสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาโดยถูกต้องดีงาม

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารกิจการพระสังฆาธิการ 6 ด้าน ในเชิงวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นถึงภารกิจงานบริหารของคณะสงฆ์สัมฤทธิ์ผลหรือไม่อย่างไร
2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารงานด้านอื่นๆ เฉพาะด้านไป เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ใจ บุญชัยมิ่ง. (2560). การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาวัดการจัดการสาธารณูปการในจังหวัดพะเยา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตพะเยา.
- พระณัฐวุฒิ ธมมวิโร (แดงรอด). (2561). ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการ ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, (2), 51-52. วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพวงศานนท์ สุทธิจิตโต (กมลศุภไพโรจน์). (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธัมมจารี ปุณฺณธมฺโม (จารินทร์). (2561). ศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของพระเทพปริยัติ (สอาด ขนดีโก). ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์. (2551). ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดมหาสารคาม. สาขาการศึกษานอกระบบ, ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระสมุทรสาคร สุชาโต (พิเชฐสกุล). (2554). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ในอำเภอทองผาภูมิจังหวัดกาญจนบุรี. ปรินญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

พระออกนิษฐ์ สิริปญโญ (อาจวิชัย). (2560). การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆา
ธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. ปรินญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการ
จัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ผู้เขียน

พระศราวุฒิ พันธคำ (พุทธสิริ)

วุฒิทางธรรม นักธรรมชั้นเอกด ทางโลก ศน.ย. (พระพุทธานนา)

ตำแหน่ง พระลูกวัด วัดบึงทับปร่างค์ ตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย

จังหวัดนครราชสีมา

หมู่ 9 ตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา 30190

E-mail: sawuthi396@gmail.com

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย Potential Buddhist Tourism Development Strategy in Chiang Rai Province

ทัศนีย์ ดอนเนตร*, วิกรม บุญนุ่น, เลหฺล้า ตรีเอกานุกุล และโกมินทร์ วังอ่อน
Tassanee Donnet*, Vikrom Boonnun, Lela Treachanukul
and Komin Wang-on

Received: 22 September 2022, Revised: 26 December 2023, Accepted: 28 December 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาบริบทและสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา ภายใต้การกำหนดรูปแบบ ตลอดจนการนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ประชาที่ทำการศึกษาคือ ผู้รู้ ปราชญ์ในชุมชน ศิลปิน พระ เภจอาจารย์ พิธีกรสงฆ์ ที่มีศักยภาพในการให้ข้อมูลโดยการสุ่มแบบ Snow Ball อย่างน้อยจำนวน 3 คน ต่อแหล่งท่องเที่ยว ทั้งสิ้น 19 แหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา รวมทั้งสิ้น จำนวน 57 คนและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ศาสนาและการท่องเที่ยวจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถาม ใช้ในการศึกษาบริบทและสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา แบบสัมภาษณ์ใช้ในการกำหนดรูปแบบ ตลอดจนการสร้างยุทธศาสตร์และแนวทางในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย สำหรับผลการศึกษาพบว่า บริบทและสภาพแวดล้อมของวัดมีความสวยงาม สถาปัตยกรรมที่โดดเด่น มีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม มีเส้นทางการท่องเที่ยว การคมนาคมสะดวก เข้าถึงง่ายและมีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมที่น่าสนใจจำนวนมาก มีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการท่องเที่ยวและการรักษาความสะอาด รูปแบบการท่องเที่ยวสามารถแบ่งเป็น 1.แหล่งท่องเที่ยวศิลปกรรมเชิงพุทธศิลป์ร่วมสมัย 2.แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ : เส้นทางการท่องเที่ยวที่1 1-2-3-4-5 3.แหล่งท่องเที่ยวตามเทศกาล ประเพณี และพิธีทางศาสนา และ4. แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมพระภิกษุสงฆ์ (ความเชื่อและศรัทธา) สำหรับผลการศึกษาเพื่อสร้างยุทธศาสตร์ พบว่า ประกอบด้วย 1.การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและ

กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ทางศาสนาและวัฒนธรรม 2.การพัฒนาบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยว ให้มีองค์ความรู้ และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี 3.ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ผ่านสื่อทุกช่องทาง 4.การบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน ในการร่วมบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 5.ส่งเสริมภาคชุมชนมีส่วนร่วมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สร้างรายได้สู่ชุมชน ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย คือ ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อาทิ การทำป้าย, ทำเว็บ และการพัฒนาที่จอดรถให้เพียงพอและปลอดภัย, หน่วยงานด้านวัฒนธรรม ควรพัฒนาและส่งเสริมการเตรียมความพร้อมวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวควรมีการส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา, จังหวัดเชียงราย

Abstract

Research on strategies for developing the potential of Buddhist tourist attractions in Chiang Rai Province aims to study the context and environment of Buddhist tourist attractions under the designation as well as leading to the creation of strategies and guidelines for promoting Buddhist tourism in Chiang Rai Province. This study is a mixed-method research. The population studied includes knowledgeable individuals, community philosophers, artists, monks, senior monks, and masters of Buddhist ceremonies. The snowball technique is used to select 3 informants from every 19 Buddhist attractions. There are a total of 57 informants. The target group consists of 10 people with cultural, religious, and tourism expertise. The research instruments consisted of a questionnaire to study the context and environment of Buddhist tourist attractions and an interview form to determine formats, create strategies, and formulate guidelines for promoting Buddhist tourism in Chiang Rai Province. The results of the study found that the context and surroundings of the temples are beautiful, the architecture is outstanding in art and culture, there are convenient tourist routes and transportation, there are many interesting religious and cultural tourist attractions,

and there is efficient management conducive to tourism and maintaining cleanliness. Tourism programs can be divided into 1)tourist attractions with contemporary Buddhist art, 2)tourist attractions with historical and sacred objects, 3)tourist attractions based on festivals, traditions, and religious ceremonies, and 4) tourist attractions for worshipping Buddhist monks (belief and faith). The results of the study to create the strategy include 1)developing the potential of tourist attractions and creative religious and cultural activities, 2)developing personnel in tourist destinations to know to become a good host, 3)promoting public relations of the tourist destinations. tourism through all media channels, 4)integrating work with all sectors in participatory management, and 5)encouraging the community sector to participate in creating added value in the creative economy. Suggestions for developing the potential of Buddhist tourist attractions in Chiang Rai Province are that awareness should be created for tourist attractions, such as making signs, posters, or websites. This includes developing adequate and safe parking spaces. Cultural agencies should develop and promote the preparation of temples to become Buddhist tourist attractions. Tourism agencies should promote temples as Buddhist tourist attractions in Chiang Rai Province.

Keywords : Buddhist tourism, strategy, Chiang Rai

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จะเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ชุมชนสามารถจัดการด้วยตนเอง ทั้งยังเป็นการสร้างคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมนำมาสู่การสร้างคุณค่าเชิงสร้างสรรค์ รังสรรค์ธรรมชาติ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ความอิมมูญ รู้แจ้งเห็นธรรม อันนำมาซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุข ไม่เน้นการยึดติดกับวัตถุเป็น ตัวตั้งเพียงประการเดียว(คิวนิต อรรถวุฒิกุล นรินทร์ สังข์รักษา และสมชาย ลักษณะนุรักษ์,2560) นอกจากนั้น ในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาความเชื่อของบุคคลและการเรียนรู้ส่วนบุคคลมี ผลกระทบที่สำคัญเชิงบวกต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว และมีผลกระทบเชิงแทรกที่จำเป็นต่อ ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวเชิงศาสนากับพฤติกรรมการท่องเที่ยวดังนั้นการท่องเที่ยวเชิง

ศาสนา มีบทบาทสำคัญที่มีอิทธิพลและผลกระทบและสามารถชักจูงและจูงใจต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวและกราบไหว้สักการะ (พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์, 2566) เช่นเดียวกับจังหวัดเชียงรายซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาที่ได้รับความนิยมจำนวน 19 แหล่งด้วยกันคือ วัดร่องขุ่น วัดร่องเสือเต้น วัดห้วยปลากั้ง และวัดแสงแก้วโพธิญาณ วัดพระแก้ว (พระอารามหลวง) วัดพระสิงห์ (พระอารามหลวง) วัดพระธาตุตอดตุง วัดพระธาตุตอดตอง วัดดอยจำเมือง วัดกลางเวียง วัดพระธาตุผาเงา วัดมงคลธรรมกายาราม วัดมิ่งเมือง วัดข้าวแคว ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน วัดเทพนิมิตสุดเขตสยาม วัดพระธาตุจอมกิตติ วัดฝางหมื่น วัดป่าบ้านเหล่า การศึกษาถึงบริบทของแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนา ตลอดจนถึงรูปแบบและยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงสำคัญต่อการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในอนาคตของจังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบริบทและสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา ภายใต้การกำหนดรูปแบบ ตลอดจนการนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงแบบผสมผสาน เพื่อศึกษาบริบท และสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ภายใต้การกำหนดรูปแบบ ตลอดจนการนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ พระพุทธศาสนา ผู้รู้ ปราชญ์ในชุมชน ศิลปิน พระเกจิอาจารย์ พิธีกรสงฆ์ ที่มีศักยภาพในการให้ข้อมูลโดยการสุ่มแบบ Snow Ball อย่างน้อยจำนวน 3 คน ต่อแหล่งท่องเที่ยว ทั้งสิ้น 19 แหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา รวมทั้งสิ้น จำนวน 57 คนและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ศาสนาและการท่องเที่ยวจำนวน 10 คน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

2.1 แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ประกอบไปด้วย 3 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 บริบทและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ดำเนินการสอบถามจาก ผู้รู้ ปราชญ์ในชุมชน ศิลปิน พระเกจิอาจารย์ พิธีกรสงฆ์ ที่มีศักยภาพในการให้ข้อมูลโดยการสุ่มแบบ Snow Ball อย่างน้อยจำนวน 3 คน ต่อแหล่งท่องเที่ยว ทั้งสิ้น 19 แหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา รวมทั้งสิ้น จำนวน 57 คน

2.2 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ โดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม มาดำเนินการสังเคราะห์และจัดทำเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิดเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์รูปแบบ และยุทธศาสตร์และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ดำเนินการสัมภาษณ์กับ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ศาสนาและการท่องเที่ยว จำนวน 10 คน

2.3 แบบประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ ประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นผู้บริหารระดับพื้นที่ จังหวัดและระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ทำการประเมินโดยใช้รูปแบบของ IOC เพื่อหาความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์ที่มีความเหมาะสมจะต้องมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป

3.การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม โดยวิธีการทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงดำเนินการร่างเครื่องมือการวิจัยและนำไปสู่การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่

3.2 แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสังเคราะห์จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำมาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลกับบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ศาสนาและการท่องเที่ยวจำนวน 10 คน

3.3 แบบประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ ดำเนินการสร้างจากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบท และสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา จากหนังสือเอกสารผลงานวิจัย บทความและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทั้งใน

และต่างประเทศ นำมาวิเคราะห์ จัดทำเป็นหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้มา แล้วจึงนำมาเขียนวิเคราะห์สรุป

4.2 ข้อมูลปฐมภูมิจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้ดำเนินการโดยการลงพื้นที่ภาคสนามด้วยตนเอง โดยได้ขอหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อนำไปติดต่อประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าไปยังพื้นที่ โดยการจัดตารางด้านเวลา สถานที่และทำการสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้รายละเอียดได้มากที่สุด โดยสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ โดยตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบและยุทธศาสตร์และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย มีลักษณะการสัมภาษณ์จากการเข้าถึงประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้งโดยวิธี Snowball Sampling Technique กับบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม ศาสนาและการท่องเที่ยวจำนวน 10 คน

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในส่วนของแบบสอบถาม

5.2 สำหรับแบบสัมภาษณ์ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากประเด็นต่างๆที่ได้รับและนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาคือวิจัยเป็น 3 ส่วนดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1 บริบทและสภาพ แวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธ ศาสนาในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่าบริบทและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงรายด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงรายที่เป็นจุดแข็งด้านปัจจัยภายในในระดับมากที่สุด คือ วัดมีความสวยงาม สถาปัตยกรรมที่โดดเด่น มีความงดงาม ทางศิลปวัฒนธรรมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 68.18 ค่าเฉลี่ย 4.61รองลงมาเป็น มีเส้นทางท่องเที่ยวและการคมนาคมสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวง่าย ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 68.18 ค่าเฉลี่ย 4.59 และ ความผูกพันต่อท้องถิ่นในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 59.09 ค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมาปัจจัยด้านความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้คิดเป็นร้อยละ 61.36

ค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมา มีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม ที่น่าสนใจเป็นจำนวนมาก มีระบบการจัดการ ที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการท่องเที่ยวและการรักษาความสะอาด ของแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 51.81 ,51.38และร้อยละ 50 ค่าเฉลี่ย เท่ากันคือ 4.48 และ มีความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีในระดับปานกลางน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 ค่าเฉลี่ย 3.36

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ คือ วัดมีความสวยงาม สถาปัตยกรรมที่โดดเด่น มีความงดงาม ทางศิลปวัฒนธรรม รองลงมาคือ มีเส้นทางท่องเที่ยว และการคมนาคม สะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวง่ายและรองลงมา มีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม ที่น่าสนใจเป็นจำนวนมาก มีระบบการจัดการ ที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการท่องเที่ยวและการรักษาความสะอาด ของแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ส่วนที่ 2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาสรุปได้ว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงรายได้แก่ 1.แหล่งท่องเที่ยว ศิลปกรรมเชิงพุทธศิลป์ร่วมสมัย ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวที่1 1-2-3-4-5 ได้แก่ วัดร่องขุ่น วัดร่องเสือเต้น วัดห้วยปลากั้ง และวัดแสงแก้วโพธิญาณ พบว่าบางวัดอาทิ วัดร่องเสือเต้นจะต้องพัฒนาที่จอดรถให้เพียงพอและปลอดภัย 2.แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ : เส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวที่1 1-2-3-4-5 ได้แก่วัดพระแก้ว (พระอารามหลวง) วัดพระสิงห์ (พระอารามหลวง) วัดพระธาตุดอยตุง วัดพระธาตุดอยจอมทอง วัดดอยงำเมือง และวัดกลางเวียง 3.แหล่งท่องเที่ยวตามเทศกาล ประเพณี และพิธีทางศาสนา ได้แก่วัดพระธาตุผาเงา วัดมงคลธรรมกายาราม วัดมิ่งเมือง วัดข้าวเแคร่ และศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 4. แหล่งท่องเที่ยวชมมัสการพระเกจิอาจารย์ (ความเชื่อและศรัทธา) ได้แก่วัดเทพนิมิตสุดเขตสยาม วัดพระธาตุจอมกิตติ วัดฝางหมื่น และวัดป่าบ้านเหล่า และพบว่ามีข้อเสนอต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือการทำป้าย, ทำเว็บ, การจัดทำในภาพรวมได้ เช่น Application วิถีพุทธ บางวัดอาทิ วัดร่องเสือเต้นจะต้องพัฒนาที่จอดรถให้เพียงพอและปลอดภัย

ส่วนที่ 3 ยุทธศาสตร์และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตลอดจนการประเมินความเหมาะสมของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่าน ได้ข้อสรุปเชิงยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ จังหวัดเชียงราย ศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาร่วมสืบสานรักษา ต่อยอด สร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

2. เป้าประสงค์

1. ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ผ่านสื่อสังคมออนไลน์
2. ผลักดันมาตรการการป้องกันด้านความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย
3. ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาระบบและกลไกในการสร้างความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย
4. เสริมสร้างและสนับสนุน บูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนเพื่อสร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชน
5. เสริมสร้างความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีเพื่อสร้างความผูกพันต่อ ท้องถิ่น

3. กลุ่มเป้าหมาย

1. นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ
2. กลุ่มนักท่องเที่ยวในชุมชน และผู้นำชุมชน
3. เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป
4. กลุ่มที่เป็นองค์กรภาคีเครือข่ายการทำงานพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา

4. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้จัดทำการประเมินยุทธศาสตร์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 คน ผลการศึกษาได้ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ทางศาสนาและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยว ให้มีองค์ความรู้ และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ผ่านสื่อทุกช่องทาง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน ในการร่วมบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมภาคชุมชนมีส่วนร่วมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สร้างรายได้สู่ชุมชน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาจะพบว่า

1. บริบทและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย

ด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงรายที่เป็นจุดแข็งด้านปัจจัยภายในในระดับมากที่สุด คือ วัดมีความสวยงาม สถาปัตยกรรมที่โดดเด่น มีความงดงาม ทางศิลปวัฒนธรรมในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.18 ค่าเฉลี่ย 4.61พบว่า มีเส้นทางการท่องเที่ยวและการคมนาคม สะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวภายใน ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.18 ค่าเฉลี่ย 4.59 และ ความผูกพันต่อท้องถิ่นในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.09ค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมา ปัจจัยด้านความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้คิดเป็นร้อยละ 61.36 ค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมา มีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม ที่น่าสนใจเป็นจำนวนมาก มีระบบการจัดการ ที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการท่องเที่ยวและการรักษาความสะอาด ของแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.81, 51.38 และร้อยละ 50 ค่าเฉลี่ย เท่ากันคือ 4.48 และมีความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีในระดับปานกลางน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 ค่าเฉลี่ย 3.36 สอดคล้องกับงานของ ภัชรบถ ฤทธิ์เต็ม (2558) ที่พบว่า อัตลักษณ์หรือรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นความเชื่อศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความศรัทธาในพระบรมสารีริกธาตุที่บรรจุในพระเจดีย์และความเชื่อศรัทธาในรอยพระพุทธบาททำให้มีการเดินทางจาริกไปนมัสการพระบาทพระธาตุที่สำคัญๆ อยู่เสมอ อันเป็นผลเนื่องมาจากตำนานความเชื่อ 2 แหล่ง คือความเชื่อในตำนานตามรอยพระธาตุที่ปรากฏในตำนานพระเจ้าเลียบโลก (ชาวล้านนาเรียก “พระพุทธเจ้า” ว่า “พระเจ้า”) ความเชื่อในคติเรื่องธาตุ อุตลักษณ์ความเชื่อท้องถิ่นอีกประการหนึ่ง คือ พระธาตุเจดีย์ในวัดที่มีอยู่ในตำนานธาตุ (ธาตุ มีความหมายว่า การกราบไหว้พระธาตุ คือ องค์เจดีย์

ประจำปีเกิด ส่วนการท่องเที่ยววัดในยุคปัจจุบัน มีการให้ความหมายใหม่ที่ตอบสนองต่อรูปแบบการใช้ชีวิต (Life Style) ของคนในยุคปัจจุบันมากขึ้น เช่นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับเส้นทางการท่องเที่ยววัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สอดคล้องกับ สายชล ปัญญชิต และภูเบศ วนิชชานนท์ (2558) ที่ศึกษาพบว่ารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการเป็นแนวทางที่มีการดำเนินการอยู่และเหมาะสมต่อการพัฒนามากที่สุด กล่าวคือเป็นรูปแบบที่สามารถพัฒนาองค์ความรู้พระพุทธศาสนาประจำวัดและท้องถิ่น คุณค่าของพุทธศิลปกรรมตลอดจนการวางระบบการบริหารจัดการได้อย่างสมดุล สร้างให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่าปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ คือ วัดมีความสวยงาม สถาปัตยกรรมที่โดดเด่น มีความงดงาม ทางศิลปวัฒนธรรม รองลงมาคือ มีเส้นทางการท่องเที่ยวและการคมนาคม สะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวง่ายและรองลงมา มีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม ที่น่าสนใจเป็นจำนวนมาก มีระบบการจัดการ ที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการท่องเที่ยวและการรักษาความสะอาด ของแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และจะนำไปสู่การสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนานั้น ถือเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการชมหรือสัมผัสสถาปัตยกรรมด้านศาสนา การท่องเที่ยววัด ศาสนสถาน และ สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

ผลการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงใหม่จากการศึกษาที่พบว่า ประกอบด้วย 1.แหล่งท่องเที่ยวศิลปกรรมเชิงพุทธศิลป์ร่วมสมัย 2.แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และสิ่ง 3.แหล่งท่องเที่ยวตามเทศกาล ประเพณี และพิธีทางศาสนา ได้แก่วัดพระธาตุผาเงา 4.แหล่งท่องเที่ยวชมมัสการพระเกจิอาจารย์ (ความเชื่อและศรัทธา) สอดคล้องกับการศึกษาของ บุษกร ถาวรประสิทธิ์(2562) ที่ได้ทำการศึกษถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสงขลา โดยพบว่า เหตุผลของการท่องเที่ยวเชิงพุทธคือ เพื่อการพักผ่อน/เที่ยวชมวัด รองลงมา คือ เพื่อนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของแหล่งท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ นพวรรณ วิเศษสินธุ์ และคณะ(2560) โดยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีศักยภาพคือการให้ความสำคัญด้านเกจิอาจารย์ ด้านรูปเคารพและวัตถุมงคล ด้าน สถาปัตยกรรม ด้านจิตกรรม ด้านสถานที่ปฏิบัติธรรม สอดคล้องกับ จุฑาภรณ์ หินซุย และ สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์(จุฑาภรณ์ หินซุย และ สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์, 2557:52-53) ที่พบว่าปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากนิยมเดินทางไปวัดเพื่อร่วมกิจกรรมทางศาสนา การปฏิบัติธรรม ดังจะเห็นจากการเดินทางเชิงพุทธศาสนาได้

แพร่หลายไปในนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ซึ่งมักใช้ช่วงเวลาวันหยุดเทศกาล โดยเฉพาะช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาจะมีการถือศีลปฏิบัติธรรม และประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนได้เล็งเห็นผลประโยชน์จึงเริ่มมีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง หรือเข้ามาใช้พื้นที่ของวัดในการประกอบอาชีพดังกล่าวมากขึ้น

นอกจากนี้ผลการศึกษายุทธศาสตร์และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ทางศาสนาและวัฒนธรรม ยังไปสอดคล้องกับ นพวรรณ วิเศษสินธุ์และคณะ(2560) โดยพบว่า การจะพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงพุทธแบบยั่งยืนนั้นจะต้องประกอบไปด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว อันประกอบไปด้วย กลยุทธ์ที่ 1 ปรับปรุงทัศนียภาพของวัด ภูมิทัศน์ และ บริเวณวัดโดยมีโครงการ/กิจกรรมที่ควรดำเนินการ เช่น การจัดสวนรุกขชาติในบริเวณวัดเพื่อความสวยงามและเป็นแหล่งเรียนรู้พันธุ์ไม้, การจัดสวนสมุนไพร, การรักษาความสะอาดของบริเวณวัด, การจัดสถานที่จอดรถให้เพียงพอ และ โครงการห้องน้ำวัดสะอาดเป็นต้น กลยุทธ์ที่ 2 ปรับปรุง/สร้างท่าเทียบเรือให้ได้มาตรฐานโดยมีโครงการ/กิจกรรม ที่ควรดำเนินการ เช่น โครงการ 1 ตำบลริมน้ำ 1 ท่าเทียบเรือมาตรฐาน และ โครงการปรับปรุงท่าเทียบเรือวัด เป็นต้น กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบสารสนเทศการท่องเที่ยวและการเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ โดยมีโครงการ/กิจกรรมที่ควรดำเนินการ เช่น พิพิธภัณฑ์รามัญปทุมธานี, พิพิธภัณฑ์วัดเก่าแก่และมีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ, โครงการจัดทำป้ายบอกทาง ป้ายบอกแหล่งที่ตั้งของวัด,โครงการจัดทำ/ปรับปรุงป้ายแสดงประวัติ ความเป็นมาของโบราณสถานในวัด โครงการจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวของวัด โครงการพัฒนา/จัดทำ website วัดเป็นต้น กลยุทธ์ที่ 4 การเชื่อมโยงโครงการสัญจรทางน้ำโดยมีโครงการ/กิจกรรม ที่ควรดำเนินการเช่น โครงการเส้นทางสัญจรทางน้ำ, โครงการท่องเที่ยวทางแม่น้ำเจ้าพระยาและ โครงการท่องเที่ยวทางลำคลอง เป็นต้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายชล ปัญญชิต และภูเบศ วณิชชานนท์ (2558:248) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของภาคใต้ : การพัฒนาเส้นทางและผลกระทบมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมในภาคใต้ มีรูปแบบเป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยว เครือข่าย ชุมชนและวัด โดยรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด

และสอดคล้องกับพระวีระวัฒน์ วีระพัฒน์(2561)แนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ คือ สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อร่วมกัน ส่งเสริมกิจกรรมในทุกวันสำคัญทางพุทธศาสนา ระดมทรัพยากร ทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากผลการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงรายในครั้งนี้ว่าควรมีการพัฒนาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานด้านพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อาทิ การทำป้าย , ทำเวป , ฯ การจัดทำในภาพรวมได้ เช่น Application วิถีพุทธและการพัฒนาที่จอดรถให้เพียงพอและปลอดภัย
2. หน่วยงานด้านวัฒนธรรม ควรพัฒนาและส่งเสริมการเตรียมความพร้อมวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา
3. หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวควรมีการส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย
2. ควรมีการศึกษา ติดตามประเมินผลการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงรายไปดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาภรณ์ หินซุย. (2557). แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอกะสอ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปีที่10 ฉบับที่1/2557.
- นพวรรณ วิเศษสินธุ์และคณะ. (2560). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงพุทธแบบยั่งยืนจังหวัดปทุมธานี.วารสารบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม –เมษายน). 70-83.
- บุษกร ถาวรประสิทธิ์. (2562). ที่ได้ทำการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสงขลา. วารสารปาริชาติ. ปีที่ 32 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน). 249-271.
- พรหมภัสสร ชุนบุญญทิพย์. (2566). การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ความเชื่อของบุคคล การเรียนรู้ส่วนบุคคล และพฤติกรรม การท่องเที่ยว: หลักฐานเชิงประจักษ์จากนักท่องเที่ยวพระธาตุพนมในประเทศไทย. วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน). 1-19.
- พระวีระวัฒน์ วีรวฑฺฒโน. (2561). แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษา 9 วัด ในอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน. วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์ปีที่ 2 ฉบับที่1 (มกราคม - มิถุนายน 2561) 93-103.
- ภัสร์บด ฤทธิ์เต็ม. (2558). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีที่ 11 เล่ม 1. 1-23.
- ศิวินิต อรรถวุฒิกุล นรินทร์ สังข์รักษา และสมชาย ลักษณะนุรักษ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของจังหวัดราชบุรี. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2. (พฤษภาคม – สิงหาคม). 2392-2409.
- สายชล ปัญญูชิต และภูเบศ วณิชชานนท์. (2558). การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของภาคใต้: การพัฒนาเส้นทางและผลกระทบ. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 18 ฉบับ (มกราคม-ธันวาคม).

ผู้เขียน

ทัศนีย์ ดอนเนตร

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100
E-mail: tassaneedonnet@gmail.com

วิกรม บุญนุ่น

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

เลหลำ ตรีเอกานุกูล

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

โกมินทร์ วังอ่อน

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
เลขที่ 80 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น

ตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

Members' Satisfaction towards the Management of Community Welfare Fund

Ban Dai Sub-district, Mae Sai District, Chiang rai

สุนิสา รัตนประยูร*, บุษปรีชต์ บุญธรรม, เปมิกา เทพวงศ์ และวิกรม บุญนุ่น

Sunisa Rattanaprayoon*, Boosaprich Boonthum, Pamika Teppawong

and Vikrom Boonnun

Received: 1 November 2022, Revised: 26 December 2023, Accepted: 28 December 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และ 2) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกโดยประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย จำนวน 20 คน และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย จำนวน 245 คน รวมทั้งสิ้น 265 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า จากกลุ่มประชากรทั้งหมด 265 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพโสด ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก ซึ่งมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิก 1-5 ปี เป็นต้น ในส่วนด้านความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย มีความพึงพอใจด้านกระบวนการคิดและการวางแผนโดยการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผนของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ส่วนด้านกระบวนการดำเนินงานมีการปฏิบัติงานตามแผนและขั้นตอนของการดำเนินงานกองทุนตามระเบียบที่กำหนดไว้ และด้านการรับผลประโยชน์สมาชิกได้รับบริการตรงกับความต้องการ

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ, กองทุนสวัสดิการ, ชุมชนท้องถิ่น

Abstract

Study subject “Members’ Satisfaction towards the Management of Community Welfare Fund Ban Dai Subdistrict, Mae Sai District, Chiangrai” The objective is to study the Members’ Satisfaction towards the management of community welfare fund Ban Dai Subdistrict, Mae Sai District, Chiangrai to guide the development, improvement, problem solving operational problems effectively and revising operations to be effective and maximize the benefits of members the sample populations used in the research was board of directors community welfare fund Ban Dai subdistrict 20 persons and members of community welfare fund Ban Dai subdistrict the total was 245, total 265. Statistics used in the research include percentage, average, and standard deviation According to the results of the study out of total population of 265 most respondent’s male, aged between 60 years old and above, graduated from primary school, single status, most of them are mainly farmers, monthly income below 10,000 baht, mainly members 1-5 years, etc. In the side section Members’ Satisfaction towards the management of community welfare fund Ban Dai Subdistrict, Mae Sai District, Chiangrai be satisfaction with the thought process and planning by giving an opportunity to participate in the planning of the Community Welfare Fund, the operational process, the operations are carried out in according to plan and procedures of the fund’s operations in accordance with the established regulations and in terms of receiving benefits, member receive services meet the needs.

Keywords : Satisfaction, Welfare Fund

บทนำ

สังคมไทยมีพื้นฐานวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันมายาวนาน มีสวัสดิการแบบธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรเคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ(วิชานนท์ กมลรัตน์และสุนทรี ดวงทิพย์,2566) เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป

บทบาทของชุมชนในการดูแลกันและกันก็ลดลง แต่หลังจากสังคมไทยประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ปี 2550 ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ส่วนหนึ่งได้ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อร่วมกันฟื้นฟูระบบคุณค่าเดิม ทนทางสังคมที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการจากฐานทุนด้านต่างๆ ที่มีอยู่ของชุมชน เช่น สวัสดิการจากฐานกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรการเงิน วิสาหกิจชุมชน ความเชื่อทางศาสนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ ในปี 2548 ขบวนการองค์กรชุมชนที่ทำงานเกี่ยวกับองค์กรการเงินและสวัสดิการชุมชนได้ยกระดับกองทุนสวัสดิการโดยการริเริ่มจัดตั้งกองทุนสวัสดิการระดับตำบล โดยให้มีการสมทบงบประมาณจากสามฝ่าย (1 : 1 : 1) คือ ทุนจากการสมทบของสมาชิกในชุมชน การสมทบจากรัฐบาลกลางและการสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ปี 2553 ปัจจุบัน (ตุลาคม 2565)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 เป็นองค์กรของรัฐตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ.2542 ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงการคลัง ต่อมาในเดือนตุลาคม 2545 ได้ย้ายมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การจัดตั้งสถาบันเป็นควรวรรณสองหน่วยงานคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม.) สังกัดการเคหะแห่งชาติและกองทุนพัฒนาชนบท ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม.) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้น ในปี 2535 เป็นโครงการพิเศษภายใต้การเคหะแห่งชาติตามข้อเสนอของขบวนการชุมชนและประชาสังคมเพื่อบริหารจัดการงบประมาณแก้ปัญหาชุมชนแออัดที่รัฐบาลให้การสนับสนุนจำนวน 1,250 ล้านบาท ระหว่างปี 2537-2543 มีการระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ อย่างกว้างขวางในการยกระดับพชม. เพื่อจัดตั้งองค์กรของรัฐรูปแบบพิเศษที่ทำงานพัฒนาชุมชนจนกระทั่งปี 2542 พ.ร.บ.องค์การมหาชน 2542 มีผลบังคับใช้ พอช. จึงจัดตั้งเป็นองค์การมหาชนแห่งแรกๆตาม พ.ร.บ.นี้ เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการในวันที่ 26 ตุลาคม 2543

โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนเป็นโครงการที่เครือข่ายองค์กรชุมชนได้ริเริ่มดำเนินการและเสนอให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณสมทบต่อเนื่องสามปี โดยจัดสรรงบประมาณผ่านสถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน ปัจจุบันได้มีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมืองทุกจังหวัดทั่วประเทศรวม 5,930 กองทุน สมาชิกรวม 5.56 ล้านคน เงินกองทุนรวม 11,976.43 ล้านบาท เป็นกองทุนสวัสดิการที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพและได้รับอนุมัติงบประมาณสมทบแล้ว 5,802 กองทุน

สมาชิกรวม 3.04 ล้านคน งบประมาณรวม 3,081.84 ล้านบาท มีการจัดสวัสดิการชุมชนตั้งแต่ 3-13 ประเภท ตั้งแต่สวัสดิการพื้นฐาน เกิด แก่ เจ็บ ตาย และยกระดับเป็นการจัดสวัสดิการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ ทั้งที่ใช้เงินกองทุนและไม่ใช้เงินกองทุนหลากหลายมากขึ้นตามที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่องการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ในข้อ 3.3 จะพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออมและระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนมากขึ้น สอดคล้องกับหลักการสวัสดิการชุมชนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 43(4) บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการจัดให้มีระบบสวัสดิการชุมชนรวมทั้งสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือรัฐ ในการดำเนินการ ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ประสานงานเชื่อมโยงเครือข่าย ได้แก่ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วยอึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตามโครงการมอบรางวัลองค์กรสวัสดิการชุมชน การร่วมกับศูนย์คุณธรรม เรื่องตัวชี้วัดคุณธรรมเป็นเครื่องมือส่งเสริมธรรมาภิบาลของกองทุนสวัสดิการชุมชน รวมถึงสวัสดิการชุมชนกับการรองรับสังคมสูงวัย เป็นต้น การประสานเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ เป็นแนวทางเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง การพัฒนานโยบายสาธารณะของระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนในอนาคต (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2560)

กองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 180 หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านด้าย อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา และมีนายสมบุรณ์ กันทะดง เป็นประธาน กองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านด้าย เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2550 มีสมาชิกแรกตั้ง 156 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 750 คน และคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย 14 คน รวมทั้งสิ้น 764 คน ซึ่งสมาชิก และคณะกรรมการมาจากจำนวน 8 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านด้าย หมู่ที่ 2 บ้านกัวพร้าว หมู่ที่ 3 บ้านดงป่าสัก หมู่ที่ 4 บ้านสันทรายน้อย หมู่ที่ 5 บ้านสันปูเลย หมู่ที่ 6 บ้านป่าบงงาม หมู่ที่ 7 บ้านสันสลี และหมู่ที่ 8 บ้านป่าก่อ และจำนวนเงินกองทุนสวัสดิการ ณ วันเริ่มแรก 56,940 บาท ซึ่งปัจจุบันมีเงินกองทุนสวัสดิการสะสมถึงปัจจุบันจำนวน 1,526,957 บาท โดยมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อสร้างหลักประกันให้กับคนในชุมชนรวมถึงกิจการทุกอย่างที่จะทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งในรูปแบบสิ่งของ เงินทุน น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลที่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย และยังช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชน รวมถึงคนพิการ (สมบุรณ์ กันทะดง, 2564)

บทความวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย และเป็นแนวทางให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย ใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการและความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจด้านกระบวนการคิดและการวางแผน ด้านกระบวนการทำงาน และด้านการรับผลประโยชน์ ของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย จำนวน 20 คน และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย จำนวน 245 คน รวมทั้งสิ้น 265 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย ได้ยึดหลักการทางวิชาการประเมิน ตัวชี้วัด และวิธีการประเมินโดยได้กำหนดตัวชี้วัด 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านกระบวนการคิดและการวางแผน
2. ด้านกระบวนการดำเนินงาน
3. ด้านการรับผลประโยชน์

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอเสนอวิธีการดำเนินการศึกษา ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

กลุ่มประชากรตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้ายและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1. คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 20 คน
 2. สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 345 คน
- รวมทั้งสิ้น 365 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ การประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ด้านกระบวนการคิดและการวางแผน (2) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (3) ด้านการรับผลประโยชน์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและดัดแปลงจากแบบสอบถามซึ่งมีผู้สร้างมาแล้วเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ เพื่อให้ข้อความครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้ตามรายการ (Check-list) จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น ตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามที่แสดงความเห็นตามระดับ 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ถัดจากนั้นจึงนำร่างของแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ทั้ง 3 ท่าน เมื่อได้แบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่มีค่าความเที่ยงตรงเกิน 0.50 แล้วจึงนำไปสู่การเก็บข้อมูลในพื้นที่ต่อไป ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นการแสดงความคิดเห็นอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม จากนั้นนำมากำหนดนิยามและเพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างเป้าหมายที่จะศึกษา โดยนำแบบสอบถามไปให้โดยตรงด้วยตนเอง พร้อมชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเพื่อให้โอกาสผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำแบบสอบถามอย่างอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิก ต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1.ค่าความถี่ และค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 365 คน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบเพศชาย จำนวน 200 คน หรือร้อยละ 54.8 และเพศหญิงจำนวน 165 คน หรือร้อยละ 45.2 จากนั้นคือ อายุเฉลี่ยมากที่สุดคือ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 150 คน ร้อยละ 41.1 รองลงมาคือ 41-50 ปี

จำนวน 95 คน ร้อยละ 26 ถัดมาคือ 31-40 ปี จำนวน 80 คน ร้อยละ 21.9 และ น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 40 คน ร้อยละ 11

ความพึงพอใจของคณะกรรมการพบว่าด้านกระบวนการคิดและการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผนของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 รองลงมา ได้แก่ การเปิดโอกาสให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 และมีการกำหนดเป้าหมาย/ภารกิจ ของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87

ส่วนความพึงพอใจของสมาชิกพบว่าด้านกระบวนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการปฏิบัติงานตามแผนและขั้นตอนของการดำเนินงานกองทุนตามระเบียบที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 รองลงมา ได้แก่ การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ มีความโปร่งใสและยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 และมีการดำเนินงานจนเป็นที่ยอมรับในตัวผู้นำ/คณะกรรมการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97 ส่วนด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การให้บริการที่ได้รับตรงกับความต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 รองลงมา ได้แก่ การให้บริการที่จัดขึ้นเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น/สามารถแก้ไขปัญหาให้ทุเลาลงได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 และความต้องการพึงพาการจัดสวัสดิการของชุมชนมากกว่าของภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาจะพบว่า

1. ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ด้านกระบวนการคิดและการวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการศึกษา พบว่า การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดหลักเกณฑ์ การดำเนินงานและการกำหนดเป้าหมาย/ภารกิจของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ที่ชัดเจน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรชนก พาคำ (2563) พบว่า กองทุนจัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตมีการพึ่งพาตนเองช่วยเหลือเกื้อกูลกันตั้งแต่เกิดจนตายมีความสำคัญในการจัดสวัสดิการคือให้อย่างมีคุณค่ารับอย่างมีศักดิ์ศรี มีโครงสร้างกระบวนการบริหารงานงบประมาณภาคเครือข่ายและทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน

2. ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ด้านการรับผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการศึกษา พบว่า การให้บริการตรงกับความต้องการและสามารถทำให้คุณภาพชีวิตของสมาชิกดีขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาให้ทุเลาลงได้โดยมีความต้องการพึ่งพาการจัดสวัสดิการของชุมชนมากกว่าของภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรชนก พาคำ (2563) พบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนมีแนวทางในการดำเนินงานที่ยั่งยืน คือ มีการสร้างหลักประกันให้กับสมาชิกตามความต้องการมีเป้าหมายหลักคือมุ่งเน้นประชาชนเป็นหลัก และเหมาะสมกับบริบทของชุมชนมีความเสมอภาคเท่าเทียมในการให้บริการและรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกระบวนการมีการเพิ่มศักยภาพในการบริหารกองทุนอย่างสม่ำเสมอ มีการพัฒนากองทุนยกระดับให้เป็นแหล่งเรียนรู้มีการบริหารจัดการงบประมาณที่ชัดเจนและมีการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ด้านกระบวนการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษา พบว่า มีการปฏิบัติงานตามแผนและขั้นตอนของการดำเนินงานกองทุนตามระเบียบที่กำหนดไว้อีกทั้งยังสามารถบริหารกองทุนฯ อย่างมีความโปร่งใสและยุติธรรมและมีการดำเนินงานจนเป็นที่ยอมรับในตัวผู้นำ/คณะกรรมการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยานุช ปันยัง(2557) พบว่า ควรสร้างระบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตลอดจนมีการวางแผนการก่อนดำเนินงาน การสั่งการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยเรียกประชุมเพื่อขอมติในการจัดสวัสดิการเพื่อให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของกองทุนและทำให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของงานนั้น

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. คณะกรรมการกองทุนฯ ควรมีการดำเนินงานให้มีความน่าเชื่อถือ เพื่อเป็นที่ยอมรับในตัวผู้นำ/คณะกรรมการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ
2. คณะกรรมการกองทุนฯ ควรมีการกำหนดเป้าหมาย/ภารกิจของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ที่ชัดเจน
3. คณะกรรมการกองทุนฯ ควรจัดสวัสดิการของชุมชนมากกว่าของภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

- เนตรชนก พาคำ. (2563). แนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนของเทศบาลตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ปิยานุช ปันยัง. (2557). การเสริมสร้างให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็ง: จังหวัดลำพูน. วารสารบัณฑิตวิจัย. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2557). 103-110.
- วิชานนท์ กมลรัตน์และสุนทรี ดวงทิพย์. (2566). กลยุทธ์การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร. วารสารนาครบุตริปริทรรศน์. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม). 172-183.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2560). คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน. สืบค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2564, จาก <https://web.codi.or.th/>.
- สมบูรณ์ กันทะคง. (2564). กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. (สัมภาษณ์).

ผู้เขียน

สุนิสา รัตนประยูร

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เลขที่ 80 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

E-mail: sunisarattanaprayoon2022@gmail.com

บุษปรัชต์ บุญธรรม

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เลขที่ 80 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

เปมิกา เทพวงศ์

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เลขที่ 80 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

วิกรม บุญนุ่น

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เลขที่ 80 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

ผู้นำกับกระบวนการถ่ายทอดความรู้ สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ กรณีบ้านคังวังวัว

ตำบลควนกลาง อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

Leaders and knowledge transfer to the learning community Case Ban Khung

Wang Wua, Khuan Klang Sub-district, Phipun District,

Nakhon Si Thammarat Province

จรูญ ถิ่นพระบาท*, เหม ทองชัย, และลัญจกร นิลกาญจน์

Jaru Thinphabat*, Hem Thongcha and Lunjakon Nillakan

Received: 21 April 2023, Revised: 26 December 2023, Accepted: 28 December 2023

บทคัดย่อ

ผู้นำองค์กร กระบวนการถ่ายทอดความรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพบริบทชุมชน บทบาทผู้นำชุมชนและทีมงาน กระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้ สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของบ้านคังวังวัว ตำบลควนกลาง อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการ ศึกษาเอกสาร หลักฐานร่องรอยในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้นำและการจัดกิจกรรมชุมชนแนวชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ลึกและสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์และเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัยพบว่า บริบทบ้านคังวังวัว เป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดคังน้ำของแม่น้ำตาปี มีแนวภูเขาขนาดใหญ่ เป็นจุดน้ำลึก (วังน้ำ) เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาน้ำท่วมสูงอย่างรวดเร็ว การคมนาคมในยุคก่อนไม่สะดวก ทำให้ผู้นำชุมชน มีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าร่วมกับคนในชุมชนเสมอมา ยุคสมัยเปลี่ยน ปัญหาเปลี่ยน แต่ผู้นำและทีมงานในชุมชนยังคงร่วมมือมุ่งมั่นทำงานชุมชนอย่างเข้มแข็ง ผู้นำและทีมงานรุ่นใหม่พยายามเรียนรู้และแก้ปัญหาต่าง ๆ แบบมีส่วนร่วมด้วยกันอยู่เสมอจากกิจกรรมชุมชนที่มีผู้อาวุโสร่วมทีม จึงมีผู้นำที่มีการถ่ายทอดความรู้และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ผู้นำชุมชน, กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอด, ชุมชนแห่งการเรียนรู้

Abstract

This research aims to study the community context. Leadership in the Community and Teams: A Process for Transfer of Learning To the learning community of Ban Khung Wang Wua, Khuan Klang Sub-district, Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province. employing qualitative research techniques gathering information by looking at records, proof, and traces in the area associated to role of leadership and community activities in the form of a learning community. participant observation, focus groups and In-depth interview. Phenomenal and theoretical analysis.

The findings indicated that Ban Khung Wang Wua Village is a village next to the bend of the Tapi River. There is a mountain range flanking the Nam Luek Dam (Wang Nam) which is an area that has a problem of rapid flooding. Transportation in the era before community leaders were informed Always solving immediate problems together with people in the community. Times have changed, problems have changed, but leaders and teams in the community still cooperate and work in the community with strength. Young leaders and teams always try to learn and solve problems together through community activities with seniors joining the team. Therefore, there are leaders who transfer knowledge and create learning communities.

Keywords : Community leaders, Learning process and transfer, Learning community

บทนำ

บทบาทของผู้นำชุมชนนั้นสำคัญมาก เพราะผู้นำจะมีต่อผลการดำเนินงานและภาพลักษณ์ขององค์กร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯทรงมีพระบรมราโชวาทว่า “ในบ้านเมืองนี้ มีทั้งคนดี และคนไม่ดี ไม่มีใครสามารถจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีทั้งหมด ได้การปกครองบ้านเมืองให้เป็นปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่อยู่ที่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้ได้ปกครอง

บ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้” พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (หอสมุดไทย, 2552) ผู้นำจะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนองค์กรหรือหน่วยงานอย่างมาก องค์กรชุมชน เป็นองค์กรที่ระบบการควบคุมบังคับบัญชาจึงขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อตัวผู้นำเป็นหลัก ภาวะผู้นำองค์กรชุมชน จึงมีความสำคัญอย่างมาก ต่อการขับเคลื่อนกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนเป็น “ตัวเร่ง/ตัวกระตุ้น” (Catalyst) ให้ชาวชุมชนค้นหาคนที่ภาวะผู้นำทั้งที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติ (Natural Leader) หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพโดดเด่น (Charisma) เป็นผู้นำทางความคิดของคนในชุมชน ให้มองเห็นภาพแห่งอนาคตและสามารถสื่อสาร “ขายและขยาย” ความคิด ความเชื่อปรัชญาของตนให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้รู้ได้เห็น มีการโน้มน้าวชักจูงให้เห็นความสำคัญ ความเห็นด้วยอย่างได้ผล สร้างความรู้สึกผูกพัน น่าสนใจ น่าท้าทาย กับวิสัยทัศน์นั้น อันจะนำไปสู่ การปฏิบัติโดยการเพิ่มอำนาจ (Action through empowerment) (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2544, 128-129) ภาวะผู้นำชุมชนตามธรรมชาติ เป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนนั่นเอง เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจถึงภาวะ ความกดดัน และหากผู้นำนั้นมีวิสัยทัศน์ (Vision) คือสามารถมองเห็นภาพในอนาคต และมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการกับปัญหาของชุมชน ด้วยความสามารถ/ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตน จะทำให้เป็นผู้นำที่มีพลังอำนาจบารมี (power) ที่ชาวชุมชนเชื่อถือ และต้องประกอบด้วย การกล้าคิดและ ยิ่งกล้ากระทำการแบบมีความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ก็ยิ่งจะทำให้ชาวชุมชนศรัทธาและเข้าร่วมกระบวนการจัดการกับปัญหาของผู้นำนั้น จึงเป็นประเด็นสำคัญที่มีผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารวิสัยทัศน์ ด้วยการมีจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ผู้นำตามธรรมชาติมีอยู่ในทุกชุมชน นับว่าเป็น “ทุนมนุษย์” (Human Capital) อันยิ่งใหญ่สำหรับการขับเคลื่อนกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย จึงต้องค้นหาผู้นำตามธรรมชาติของชุมชนให้พบ หากภาวะผู้นำตามธรรมชาติดังกล่าวบูรณาการ

ชุมชนคั่งวังว่วเป็นพื้นที่ที่มีภัยพิบัติน้ำท่วม เนื่องจากเป็นพื้นที่ราบกันด้วยภูเขาทางน้ำผ่านคนในชุมชนตั้งบ้านเรือนกระจายตามสวนในพื้นที่บนภูเขา ในสวนป่าแนวลาดเขา และกระจายในที่ลุ่ม ริมคลองและแม่น้ำ ผู้นำและทีมงาน สามารถประสานงานป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และมีการขับเคลื่อนกิจกรรมประเพณี กลุ่มอาชีพให้ก้าวหน้าเป็นที่ประจักษ์ในระดับ

อำเภอพิปูนหลายปี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผู้นำกับกระบวนการถ่ายทอดความรู้ สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ กรณีบ้านคังวังวัว ตำบลควนกลาง อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ดังนั้นผู้นำชุมชนมีความสำคัญต่อชุมชน เพราะจะเป็นผู้ที่คนส่วนใหญ่ให้การยอมรับ ซึ่งกระบวนการยอมรับ เป็นกระบวนการทางจิตใจของแต่ละคน ต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่แสดงออกถึงการยอมรับนำไปปฏิบัติ (Roger and Shoemaker, 1978, p. 76)

กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ ผู้นำชุมชนที่เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และทีมงานที่เป็นกลุ่มคนแห่งการเรียนรู้ จะสนใจในรายละเอียดของปัญหาชุมชน และพยายามคิดหาวิธีการแก้ไข และทดลองขนาดเล็ก จนสามารถคลี่คลายปัญหาได้ จึงนำเอามาเป็นแนวในการขับเคลื่อนให้คนในชุมชนได้เรียนรู้โดยมีกระบวนการถ่ายทอด การนำเสนอการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้คนในชุมชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ แลกเปลี่ยน เพื่อหาข้อสรุปในองค์ความรู้แต่ละเรื่องก็จะมีผู้รู้หรือปราชญ์ในเรื่องนั้นๆ การดำเนินการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้รู้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนนำเสนออย่างต่อเนื่องและจากบทเรียนการทำงาน of ชุมชนต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับว่า เป็นชุมชนเข้มแข็งส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนโดยกระบวนการชุมชน

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นกลุ่มคนในชุมชน ที่ศรัทธาเชื่อมั่นในผู้นำที่เป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ เชื่อมั่นในทีมงานที่เป็นกลุ่มคนแห่งการเรียนรู้ จะร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย หรืออาสาเข้าไปร่วมงาน ขณะดำเนินงานจะสนใจเรียนรู้จดจำวิธีการทำงานกับสมาชิกหมู่บ้านของกลุ่มผู้นำในเส้นทางแนวคิด และรวมถึงความร่วมมือกับหน่วยงานที่ผ่านผู้นำชุมชนในภาครัฐ ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ที่เกิดขึ้นหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งจะมีการวางแผนที่จะจัดการยกระดับกลุ่มผู้นำให้เป็นแกนนำในการตัดสินใจในงานพัฒนา การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ จะทำให้เกิดกลุ่มกิจกรรมที่มีการขับเคลื่อนงานในกลุ่มของตนได้อย่างต่อเนื่อง และมีการเรียนรู้พัฒนางานในระบบ ในกลุ่มของตนเอง มีการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ในเรื่องนั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ชุมชนบ้านคังวังวัว ตำบลควนกลาง ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนพื้นที่เป็นอย่างมาก เพราะเป็นชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากจังหวัด การเดินทางต้องใช้ระยะเวลา และประสบปัญหาการเกิดอุทกภัยทางธรรมชาติดินโคลนถล่มบ่อยครั้ง การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนจึงเป็น

ทางเลือกหนึ่งที่จะพัฒนาผู้นำให้มีลักษณะภาวะความเป็นผู้นำคือ มีความรู้ความเข้าใจในสภาพของสังคมเศรษฐกิจการเมืองวัฒนธรรมทันต่อเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีอุดมการณ์ในด้านความคิดพูดและทำงานด้วยสติปัญญา มีเหตุผลกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจ เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ฟังมติส่วนใหญ่ รู้จักประสานสามัคคีในหมู่คณะตลอดจนมีบุคลิกและเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น แสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา สามารถแก้ไขปัญหาได้ มีทัศนคติแบบประชาธิปไตย ตลอดจนเป็นผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถประสานงานได้อย่างดี และมีความสามารถในการประสานสัมพันธ์ในการจูงใจสมาชิกในชุมชนให้มาร่วมงานและร่วมพัฒนาหมู่บ้าน เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

ผู้วิจัยได้มีความสนใจและเห็นความสำคัญของการที่จะศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนบ้านคังวังวัว อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงผู้นำชุมชนเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านคังวังวัว ตำบลควนกลาง อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช อันจะนำไปสู่การส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนางานในชุมชน ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองนำไปสู่การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพบริบทชุมชน บทบาทผู้นำชุมชนและทีมงาน กระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้ สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของบ้านคังวังวัว ตำบลควนกลาง อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการถอดองค์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรม โครงการสาธารณะในชุมชนแบบมีส่วนร่วม เน้นศึกษาภาคสนามในพื้นที่บ้านคังวังวัว เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ การสร้างกลุ่มคนและชุมชนแห่งการเรียนรู้ เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนาสัมภาษณ์ลึก ด้วยการประชุมกลุ่ม การติดตามวิเคราะห์เชิงลึกจากปรากฏการณ์จากผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของกลุ่มคนและสมาชิกในชุมชน นำมาสังเคราะห์เชิงทฤษฎีกับผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญการเรียนรู้และพัฒนา วิเคราะห์และสังเคราะห์กระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องจากเอกสารตำรา งานวิจัย บทความจากวารสารวิชาการ นำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการศึกษา เก็บข้อมูลในพื้นที่เป็นแนวการสำรวจ การสังเกตสัมภาษณ์ ลึกและแนวทางประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับกิจกรรม การระดมความเห็น (discussion guideline) การสืบค้นงานการวิจัยชุมชนทำให้เข้าใจเกี่ยวกับวิถีคิด วิธีการเรียนรู้ของคนในชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Gillian Symon and Catherine Cassell, 2012) หลักคิดในการจัดการเรียนรู้ของนักการศึกษา บทบาทของผู้นำในการจัดการเรียนรู้ชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโยกับกระบวนการทางสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลและกลุ่มคน

ศึกษาภาคสนามเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ชุมชน ศักยภาพผู้นำชุมชน กระบวนการการเรียนรู้และปรับตัวของบทบาทวัดกับคนในชุมชน กระบวนการยอมรับแนวความคิด ความรู้ใหม่ๆ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการถอดบทเรียนจาก “Action Learning Model” ได้สรุปรูปแบบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน (สภาการศึกษา, 2551) ที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) การจัดทำแผนปฏิบัติการและลงมือปฏิบัติตามแผน (Action Planning & Implementation) การตัดสินใจดำเนินการในขั้นต่อไป (Decisions on Next Step) และการคิดใคร่ครวญและการประเมินผล (Reflection and Evaluation) โดยผู้วิจัยจัดคัดเลือกบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่มีประสบการณ์ด้านผู้นำชุมชน มาสัมภาษณ์กลุ่มดังต่อไปนี้ การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่จัดให้สมาชิกนำเอาสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดพบในการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยแยกประเด็นปัญหาเป็นกลุ่มๆ อย่างเป็นระบบ

การเก็บข้อมูลภาคสนามทุกประเด็น จะตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นเชิงระบบ เพราะทุกข้อมูลจะมีที่มาเชิงกระบวนการเสมอ (ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ) ข้อมูลที่ได้ จะเชื่อมโยงไปยังปัจจัยเริ่มต้น และนำมาสู่ผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และจะส่งผลกระทบต่ออนาคต บางประเด็นจะส่งผลต่อเนื่องในลักษณะขอปฏิกริยาลูกโซ่ ที่มีผลต่อเนื่องอยู่ระยะหนึ่ง

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลการเก็บข้อมูลชุมชนเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือเป็นระยะๆ ด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน อย่างน้อย 3 ลักษณะ จาก 4 ลักษณะคือ

1. ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน (data triangulation) ได้แก่ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความหลากหลายสถานภาพกันเพื่อตรวจสอบสอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร เพราะอะไร

2. การตรวจสอบข้อมูลจากการสืบสวนสอบสวน (investigator triangulation) โดยผู้วิจัยนำหลักฐานภาพถ่าย อุปกรณ์ออกกำลังกาย กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลมาตรวจสอบวิเคราะห์เชื่อมโยง

3. ตรวจสอบจากหลากหลายทฤษฎี (theoretical triangulation) โดยการนำเอาแนวคิด ทฤษฎีด้านสังคม ด้านกระบวนการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโครงสร้างบทบาทหน้าที่ มาตรวจสอบวิเคราะห์ความเป็นไปตามหลักฐานข้อมูลนั้น เพื่อยืนยันหรือตั้งข้อสังเกต ข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล

4. ตรวจสอบจากหลากหลายวิธีการ (methodological triangulation) การใช้เทคนิควิธีหลายๆอย่าง การสังเกต การสัมภาษณ์เดี่ยว สัมภาษณ์กลุ่มโดยผู้รู้หลายคน

โดยวิธีการเก็บข้อมูลหลากหลายวิธีการมาเทียบเคียงกัน ใช้แบบการสังเกตปรากฏการณ์รอบทิศทาง 360 องศา การสัมภาษณ์รายบุคคลและสัมภาษณ์กลุ่ม การจัดกลุ่มสนทนา หรือ สัมมนาวิเคราะห์ (Focus group Discussion and Focus Group Analysis) เพื่อตรวจสอบข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง ให้ได้ข้อมูลครบถ้วน เป็นจริง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มสตรี ประธานกลุ่มอาชีพ ประชาชนชุมชน ผู้ให้ข้อมูล คณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านคังวังวู้ ผู้นำทางการศึกษา ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนกลุ่มองค์กรในชุมชน ประชาชนในชุมชน 10 คน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน การร่วมกิจกรรมสาธารณะกับโรงเรียนบ้านคังวังวู้ กิจกรรมประเพณี โครงการพัฒนาสินค้าโอท็อป กิจกรรมการป้องกันและแก้ปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้งของหมู่บ้าน (ปัญหา เลิศไกร และลัญจกร นิลกาญจน์. (2559).

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยนักวิจัย ที่เป็นนักศึกษาที่ผ่านการฝึกอบรมการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนาสัมภาษณ์ลึก การจัดประชุมกลุ่มในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบมีส่วนร่วม แนวการเก็บข้อมูลเน้นการสังเกตปรากฏการณ์ในพื้นที่ สนทนาพูดคุยสัมภาษณ์ตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เน้นการเก็บข้อมูลภาคสนาม (ประยูร รักดีพัฒนาทร, ปัญญา เลิศไกร, และศศลักษณ์ ทองขาว 2564). จนได้ข้อมูลถึงขั้นอัมตวเชิงทฤษฎี

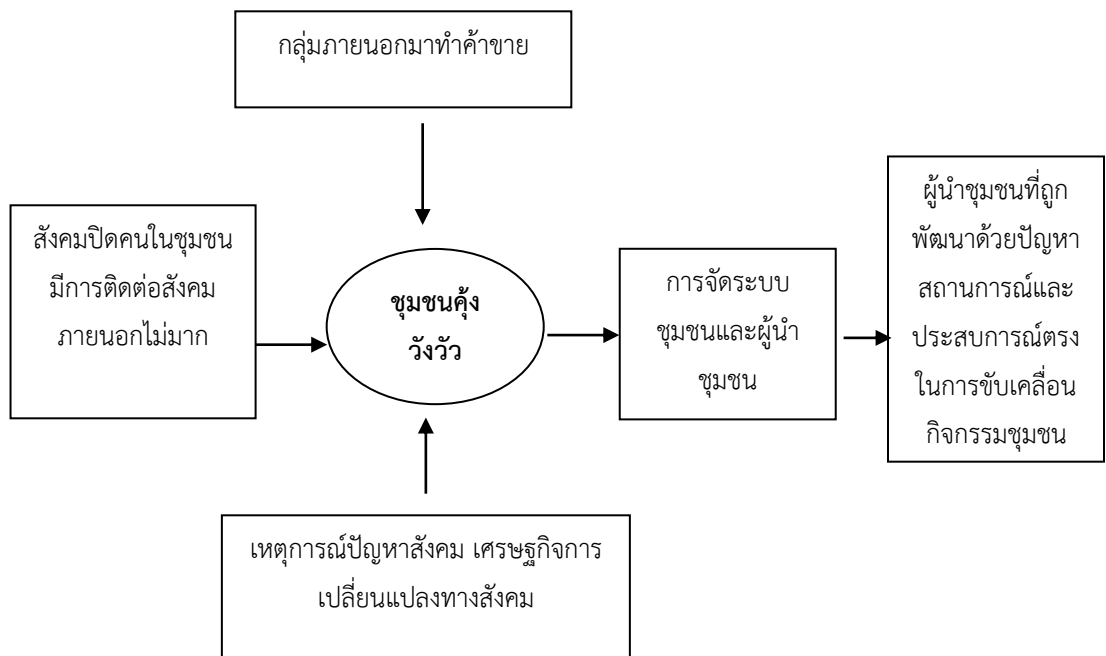
การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) คือการตีความข้อมูลจากปรากฏการณ์รูปธรรมที่มองเห็นจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีอยู่ เป็นการนำเอาข้อมูลเชิงคุณภาพมาพิจารณา ศึกษาในรายละเอียด และประเด็นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ หรือเชื่อมโยงต่อกันกับปัจจัยต่างๆ อย่างละเอียด โดยอาศัยหลักวิชาการทั้งทางมานุษยวิทยา ทางสังคมศาสตร์และทางวิทยาศาสตร์ ด้านต่างๆ มาตรวจสอบ มาอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ อย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

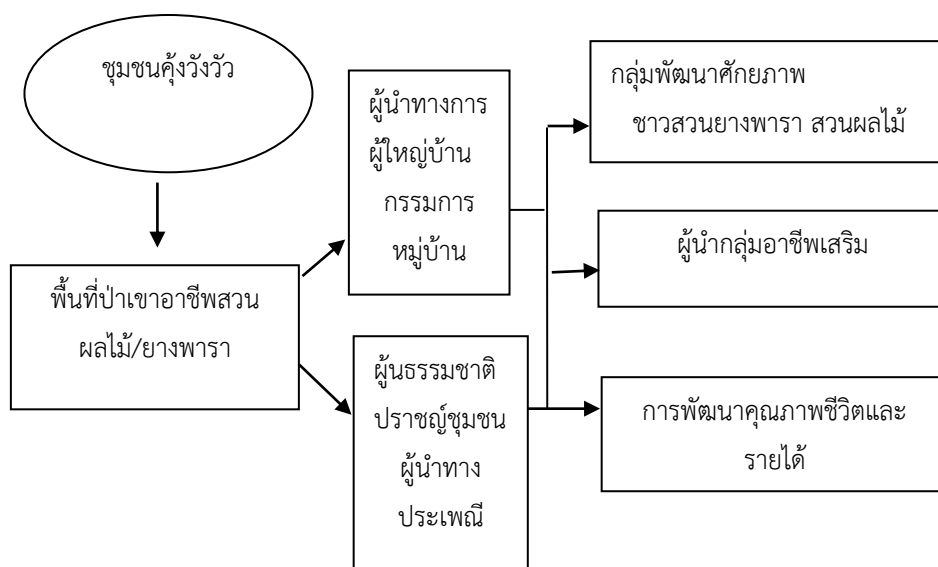
1. สภาพบริบทบ้านคังวังวัว

เป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดคังน้ำของแม่น้ำตาปี โดยมีสายน้ำสำคัญสองสายคือคลองกะทูล และคลองตาปี และมีแนวภูเขาขนานในช่วงน้ำหลากของแต่ละปี มวลน้ำจากคลองกะทูลและแม่น้ำตาปีจำนวนมากหลากไหลมา ภูเขาสองข้างปีบทางน้ำ ทำให้น้ำเอ่อท่วมอย่างรวดเร็ว คนชาวคังวังวัวจะมีรถทุกบ้าน ต่างอพยพไปรวมตัวกันบนเขาช่วงน้ำท่วม สมาชิกในชุมชนจึงมีความสามัคคีกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันจากภัยน้ำท่วมทุกปี บทบาทของผู้นำชุมชนในยุคก่อนมีเขื่อนกะทูลและเขื่อนคลองดินแดง จึงโดดเด่นในการคลี่คลายปัญหาของชีวิตคนในชุมชน เนื่องจากคังวังวัวเป็นพื้นที่ราบชายเขา ดินส่วนใหญ่อุดมสมบูรณ์จากตะกอนน้ำท่วม คนในหมู่บ้านจึงทำนาและสวนผลไม้สวนยางพารา ต่อมานาข้าวได้เปลี่ยนเป็นสวนผลไม้และยางพาราเกือบทั้งหมด บทบาทผู้นำต่อมาเน้นที่การประสานแก้ปัญหาการเดินทาง นำผลผลิตการเกษตรออกจำหน่าย ในยุคก่อน พ.ศ. 2510 ต้องเดินทางโดยเรือยนต์และเรือหางยาวเป็นหลัก ทีมงานผู้นำชุมชนจะคอยอำนวยความสะดวกเรื่องการสื่อสาร ข่าวสารเกี่ยวกับราคาและความรู้การเกษตร ต่อมาการคมนาคมเน้นเรื่องการสร้างถนน และการนำไฟฟ้าเข้าสู่ชุมชน บทบาทผู้นำและทีมงาน จึงเน้นการประสานความร่วมมือในการตัดถนนสาธารณะในหมู่บ้าน การประสานกระจายสาธารณูปโภค สู่บ้านเรือนในชุมชน ผู้นำในระบอบ ซึ่งเป็นผู้นำที่เป็นทางการ อันได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มสตรี นอกจากนี้จะมีผู้นำธรรมชาติ ที่พฤติกรรมและบทบาทของบุคคลที่แสดงออกมาเป็นที่ยอมรับให้เป็นผู้นำในกิจกรรม หรือโครงการนั้น

แผนภูมิที่ 1 บริบทชุมชนกับผู้นำชุมชน

สภาพพื้นที่บ้านคังวังวัว ตำบลควนกลาง อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่ราบเชิงเขา มีแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ การประกอบอาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่จึงทำสวนผลไม้ สวนยางพาราและเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก พื้นที่ในชุมชนส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ทางเกษตร รายได้ของประชาชนในชุมชนจึงมาจากการทำสวนผลไม้และสวนยางพารา แต่ในปัจจุบันการประกอบอาชีพของคนในชุมชนต้องประสบกับปัญหาหลายด้าน เช่น ราคาผลผลิตตกต่ำ ทั้งราคายางพารา ราคาผลไม้ การเสียเปรียบพ่อค้าคนกลาง รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนในชุมชนต้องไปกู้เงินจากแหล่งเงินทุนต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ การซื้อปุ๋ยบำรุงรักษาสวนยางพาราและสวนผลไม้ สาเหตุเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจชุมชนโดยรวมและยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวโดยตรง ทั้งด้านการประกอบอาชีพ และการศึกษาของบุตรหลาน เพราะไม่มีรายได้จากการทำสวนยางและสวนผลไม้ไม่เพียงพอที่จะมาส่งเสียบุตรหลานให้ได้เล่าเรียน ทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย เพราะภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำลงทุกปี ผู้นำชุมชนจึงเข้ามามีบทบาท กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมกลุ่ม อย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง

แผนภูมิที่ 2 บริบทด้านกายภาพและเศรษฐกิจชุมชนกับผู้นำชุมชน

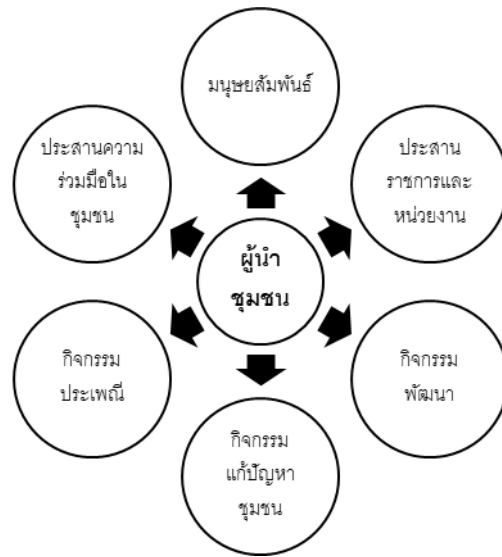
มนุษย์สัมพันธ์เป็นปัจจัยหลักของผู้นำชุมชนบ้านคังวังวัว ที่ออกพบพูดคุย ทักทาย ประชาชนในพื้นที่เป็นประจำ การพบปะพูดคุยทำให้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนบอกเล่าข้อมูลที่เป็นสภาพปัญหา หรือความต้องการที่จะให้มีกิจกรรมที่ต้องการ เป็นการสร้างระบบความสัมพันธ์อันดีต่อกัน กิจกรรมงานบ้านงานบุญตามประเพณี กิจกรรมการป้องกันและแก้ปัญหาเชิงสาธารณะ จะมีพูดคุยหาหรืออย่างไม่เป็นทางการบ่อย มีการไปมาหาสู่กัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนจะให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี มีการลงแรงร่วมกันทำงาน และประชาชนในพื้นที่ยังร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นที่ดีงามเอาไว้ กลุ่มกิจกรรมทางสังคมจะสร้างผู้นำธรรมชาติขึ้นมา และถ่ายทอดเรียนรู้ให้กันและกันในกลุ่มอยู่เสมอ

ประเพณีและวัฒนธรรม บ้านคังวังวัวมีการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามการรักษาไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น งานบวชงานแต่งงาน งานศพ งานประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง สารทเดือนสิบ เข้าพรรษา ฯลฯ จะได้รับความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจ เพราะบ้านคังวังวัวมีผู้เฒ่าผู้แก่ที่คอยสั่งสอนลูกหลาน ให้อยู่ดีมีสุขขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามเอาไว้ ตลอดจนบ้านคังวังวัวมีจุดศูนย์รวมทางจิตใจของประชาชนคือวัดพ่อท่านคล้าย ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมหลักในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำสม่ำเสมอ

2. บทบาทผู้นำชุมชนและทีมงาน

สภาพผู้นำชุมชนบ้านคังวังวัวในอดีตนั้น ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำที่ประชาชนให้การยกย่องนับถือ มีอุดมการณ์ทางความคิดและการปฏิบัติงาน เป็นคนเปิดเผย เข้าใจง่าย ทำตัวแบบไม่ค่อยมีพิธีรีตอง แต่สภาพปัญหาที่พบคือผู้นำส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่เป็นระบบ กระบวนการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากการลองผิดลองถูก ไม่ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ผู้นำชุมชนบ้านคังวังวัวในปัจจุบัน พบว่าผู้นำชุมชนและทีมงานมีความรู้ความเข้าใจในสภาพของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม มีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ ทำให้ผู้นำรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ มีอุดมการณ์ทั้งคิด พูด และทำงานด้วยสติปัญญา มีเหตุผลกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจ เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ฟังมติส่วนใหญ่ รู้จักประสานสามัคคีในหมู่คณะ ตลอดจนมีบุคลิกและเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้ ความเป็นทีมงานทั้งผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล เป็นทีมงานที่มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา สามารถแก้ไขปัญหาได้มีทัศนคติแบบประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการประสานงานรวมทั้งสามารถในการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่น แต่สภาพปัญหาที่พบคือ ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีบทบาทหน้าที่มากขึ้น กระบวนการปฏิบัติงานบางอย่างเกิดความล่าช้าด้วยระบบทางราชการที่มีระบบมีขั้นตอนมากขึ้น การตัดสินใจของผู้นำชุมชนบางอย่างอยู่ภายใต้ระบบขั้นตอนทางราชการ (ปัญหา เลิศไกร มัลลิกา คงแก้ว และลัญจกร นิลกาญจน์. 2560) ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลให้ผู้นำต้องนำเอากิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาณรงค์เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน

แผนภูมิที่ 3 พฤติกรรมผู้นำชุมชน บ้านคังวังวัว

ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและผู้นำธรรมชาติชุมชนบ้านคังวังวัว เป็นผู้นำชุมชนสังคมใกล้ชิด คนในสังคมรู้จักสนิทสนมกันเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากได้พบปะสัมพันธ์ต่อกันในงานกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ทั้งร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ และร่วมประสานงานกับสมาชิกในชุมชนและหน่วยงาน กลุ่มบุคคลจากภายนอกชุมชนที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมและโครงการต่างๆ นุชมน

3. กระบวนการถ่ายทอดความรู้และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ผู้นำชุมชนคังวังวัวเน้นกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมเป็นหลัก ผู้นำจะพยายามถ่ายทอดเทคนิค วิธีการ วิธีคิดประยุกต์แก้ปัญหาขณะทำกิจกรรม ทำให้สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้ และมีโอกาสได้ฝึกเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น พบว่าทีมดำเนินกิจกรรมมีการถอดบทเรียนและถ่ายทอดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เสมอ เป็นไปตามขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติจากแนวคิดของ Peddler เป็นการถ่ายทอดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนคือ (Somkid Tubtim, Lunjakon Nillakan and Patcharee Sumethokul. 2022) ขั้นตอนวิเคราะห์ประสบการณ์โดยการสังเกตและการคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ผ่านม่ว่าทำอะไรลงไปและเกิดผลอย่างไร ขั้นเกิดความเข้าใจสถานการณ์นั้นหลังจากการวิเคราะห์ประสบการณ์ ขั้นทำแผนปฏิบัติการตามความเข้าใจที่เกิดขึ้นใหม่ และปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Peddler (ปัญญา เลิศไกร และคณะ. 2562) สรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. ประสบการณ์ การสังเกตและคิดใคร่ครวญ เกี่ยวกับสถานการณ์เพื่อวิเคราะห์ในการสนทนากลุ่ม จะนำเอาปรากฏการณ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อดึงเอาประสบการณ์ของบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้เกี่ยวข้องออกมาพิจารณาตรวจสอบ และวิเคราะห์ร่วมกัน โดยเอาประสบการณ์ นั้นๆ มาจัดลำดับเวลา ให้น้ำหนักความสำคัญของเหตุการณ์ การเชื่อมโยงเหตุการณ์กับปัจจัยต่างๆ รวมถึงสิ่งที่ได้กระทำและผลที่เกิดขึ้น

2. เกิดความเข้าใจ ผู้นำกลุ่มจะสร้างบรรยากาศการสนทนากลุ่ม เพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้าใจใหม่ต่อสถานการณ์ที่อยู่ อธิบายวิธีคิดวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ และมีการสรุปกระบวนการจากประสบการณ์เป็นองค์ความรู้ นำไปสู่การวางแผนต่อไป

3. การวางแผน วางแผนปฏิบัติการตามความเข้าใจที่เกิดขึ้นใหม่ เป็นผลต่อเนื่องมาจากความเข้าใจในกระบวนการที่เกิดขึ้น และสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ นำมาวางแผนแบบมีส่วนร่วม เป็นแผนปฏิบัติการที่มีความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ สามารถดำเนินการได้จริงในบริบทนั้น ๆ และสร้างความเข้าใจในกระบวนการทำงาน ผลกระทบ และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ขณะเดียวกันพยายามสร้างบรรยากาศให้ทุกคนเข้าใจในเทคนิควิธีการวิเคราะห์แผน แนวทางการประเมินกระบวนการดำเนินงานในทุกขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการให้สมาชิกได้เล่าประสบการณ์เดิมในการวางแผน การดำเนินงานตามแนวและการประเมินแผนที่ผ่านมา

4. การลงมือปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติตามแผน เป็นขั้นที่ให้สมาชิกบอกเล่าและอธิบายวิธีการปฏิบัติตามแผนงานที่ผ่านมา สภาพบรรยากาศการดำเนินงาน เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์จริง เพื่อสรุปสร้างองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนา และนำไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนานวัตกรรมต่อไป และเมื่อดำเนินการครบทุกขั้นตอนแล้ว ก็จะกลายเป็นประสบการณ์ของบุคคลและกลุ่มบุคคลต่อไปเป็นวงจรของการเรียนรู้ตามแบบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การถ่ายทอดและสร้างกลุ่มคนแห่งการเรียนรู้สู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้วยการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ (Action Learning Model) 4 ขั้นตอนคือ การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) การจัดทำแผนปฏิบัติการและลงมือปฏิบัติตามแผน (Action Planning & Implementation) การตัดสินใจดำเนินการในขั้นต่อไป (Decisions on Next Step) และการคิดใคร่ครวญและการประเมินผล (Reflection and Evaluation) โดยผู้นำกิจกรรม โครงการของชุมชน ที่มีประสบการณ์ เป็นบุคคลหลักในการดำเนินกิจกรรม

อภิปรายผล

สภาพบริบทชุมชนและสภาพสภาพผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในสภาพของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจชุมชน การรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ ทำให้ผู้นำรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ มีอุดมการณ์ทั้งคิด พูดและทำงานด้วยสติปัญญา มีเหตุผลกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจ เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญของชุมชน รับฟังความเห็นของทีมงานและสมาชิกในชุมชนแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นหลังเสร็จสิ้นโครงการหรือกิจกรรม เป็นปรากฏการณ์ยืนยันกลุ่มคนแห่งการเรียนรู้ (ประยูร ภักดิ์พัฒนาธร, ปัญญา เลิศไกรและ ศศลักษณ์ ทองขาว. 2564) สมาชิกจะมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ มีทัศนคติแบบประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์

ผู้นำชุมชนที่เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม ส่งผลให้การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดแนวทางใหม่ ๆ ด้านกิจสัมพันธ์ (Initiating structure) กับด้านมิตรสัมพันธ์ (Consideration) พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกต่อผู้ร่วมกิจกรรมมุ่งที่ความสำเร็จขององค์กรหรือชุมชน การกำหนดคุณลักษณะของงานที่ต้องการ การกำหนดบทบาทของผู้นำและผู้ตาม การมอบหมายงานและความรับผิดชอบ การกำหนดวิธีสื่อสาร การกำหนดกระบวนการและวิธีการทำงาน

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำในการทำงานเป็นกลุ่มนั้น ผู้นำต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลในกลุ่มอื่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม มีความสุขุมรอบคอบ ซึ่งตรงต่อหน้าที่ เป็นที่ปรึกษาที่ดี ยอมรับในความรู้ ความสามารถของคนอื่น สามารถประสานงานได้ดีและรู้จักข้อบกพร่องของตนเอง แล้วพัฒนาให้ดีขึ้น มีการพัฒนาจิตสำนึกความรับผิดชอบ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะ มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความโปร่งใสยุติธรรม ผู้นำชุมชนสามารถยกระดับการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนได้เป็นอย่างดี (Punya Lertgri and All.

2020) สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังความต้องการของประชาชนในชุมชน ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานในลักษณะเชิงบูรณาการมากขึ้น เกิดการแสวงหาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับฝ่ายต่างๆ รวมทั้งเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมุ่งสู่ชุมชนที่มีขีดสมรรถนะสูง ผู้นำชุมชนมีความพร้อมและความสามารถในการเรียนรู้ คิดริเริ่ม เปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ ในสังคม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงาน องค์กรระดับ ควรสนับสนุนให้องค์กรชุมชน และกลุ่มชุมชน มีกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างผู้นำใหม่ ๆ ตามสถานการณ์และกิจกรรม โครงการของชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้

ควรนำรูปแบบการถ่ายทอดความรู้กับชุมชนอื่น ที่สอดคล้องกับบริบทสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้เกิดผู้นำชุมชนที่สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และเป็นผู้สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- ปัญญา เลิศไกร และลัญจกร นิลกาญจน์. (2559). การเก็บข้อมูลวิจัยชุมชนภาคสนาม. **วารสารนาคบุตร ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช**. 8(2); 1-10.
- ปัญญา เลิศไกร มัลลิกา คงแก้ว และลัญจกร นิลกาญจน์. (2560). การจัดการศึกษาฝ่าวิกฤติด้วยฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลตำบลทอนหงส์ อำเภอพรมหะคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารราชพฤกษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. 15(1); หน้า 20-26.

- ปัญญา เลิศไกร นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ ลัญจกร นิลกาญจน์ และกฤตพร แซ่เง่ สายจันทร์. (2562). การจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาองค์กร. **วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์**. 6 ตุลาคม : 3746 – 3757
- ประยูร รักดีพัฒนาทร, ปัญญา เลิศไกร, ศศลักษณ์ ทองขาว (2564). ปรากฏการณ์วิทยากับ การศึกษาวิถีชีวิตครอบครัวคุณแม่มือใหม่. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิง พุทธ**. 6 (10), 67-79.
- ลัญจกร นิลกาญจน์ ปัญญา เลิศไกร และสุดาวรรณ มีบัว. (2560). เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน . **วารสารนาครบุตรปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช**. 9 (1): หน้า 203-211
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2544). **ผู้นำการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สภาการศึกษา. (2551). รายงานการวิจัยเรื่อง **แนวทางการพัฒนาการดำเนินการยกย่องครูภูมิ ปัญญาไทย ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมใน ท้องถิ่นอย่างครบวงจร**. กรุงเทพฯ สำนักงานเลขาธิการกระทรวงศึกษาธิการ.
- หอมรดกไทย. (2551). [Online]. Available: <http://www1.mod.go.th/heritage/king/rama9/rama91.html>, [2552, มีนาคม 15].
- Punya Lertgri Lunjakon Nillakan Krittaporn Saengae Saijun and ichianThaicharoen. (2020). Culture and Social management. **International Journal of Psychosocial Rehabilitation**. ISSN:1475- 7192, 24(02), Month: February: 7187-7192.
- P Pukdeepatanatorn, P Lertgrai, S Tongkaw. (2021). THE PHENOMENOLOGY AND THE STUDY OF FAMILY LIFE OF BEING NEW MOTHERS. **Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology**. 6 (10), 67-79.
- Somkid Tubtim, Lunjakon Nillakan and Patcharee Sumethokul. (2022). Agricultural Resource Management Model For Sustainable Tourism By The Community. **Journal of Positive School Psychology**. <http://journalppw.com> . Vol. 6, No. 8, 4050-4059

บุคคลานุกรม

รศ.ดร.ปัญญา เลิศไกร นักวิชาการอิสระ หลานปู่-ย่าขาวคั้งวังวัว อยู่ในพื้นที่ ปี 2500-2515
นายจิรเดช รียาพันธ์ ผู้ใหญ่บ้าน คั้งวังวัว
นายศิริพงษ์ โภชนาทาน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลควนกลาง
นางวิภา หลวงนา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ผู้เขียน

จรุ ถิ่นพระบาท

อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะเณร จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: Jaru_thi@nstru.ac.th

เหม ทองชัย

ที่ปรึกษาฝ่ายบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
295 ถ. นครราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
E-mail: hem_tho@dusit.ac.th

ลัญจกร นิลกาญจน์

อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอมะเณร จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail: lunjakon@gmail.com

หลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับ

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เป็นวารสารเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความทางวิชาการทางมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ของอาจารย์ บุคลากร นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และจากหน่วยงานภายนอก

1. ประเภทของผลงานที่จะพิมพ์

1.1 บทความวิจัย ความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษขนาด B5 ใช้ตัวพิมพ์ TH SarabunPSK ขนาด 16 Point และต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือหนังสือใดมาก่อน

2. รูปแบบของการเขียนผลงาน

2.1 รูปแบบของการเขียนบทความวิจัย

เพื่อความเป็นมาตรฐานของวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ข้อเขียนที่เป็นบทความการวิจัยที่จะลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ ควรมีลักษณะเรียบเรียงตามลำดับดังนี้

2.1.1 ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.2 ชื่อผู้วิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.3 ตำแหน่ง อีเมลของผู้เขียนบทความ และสถานที่ทำงานของผู้วิจัย

2.1.4 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยให้เริ่มต้นด้วยบทคัดย่อที่เป็นภาษาไทยและท้ายบทคัดย่อให้กำหนดคำสำคัญ (Keyword)

2.1.5 เนื้อหาจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ เป็นการเขียนบทความที่ใช้งานวิจัยที่ศึกษาเป็นฐานในการเขียน ในเนื้อหาจะประกอบด้วย

1) บทนำ

2) วิธีการวิจัย

3) ผลการวิจัย

4) สรุปและอภิปรายผล (หากมีข้อเสนอแนะให้ใส่ในหัวข้อนี้)

2.1.6 เอกสารอ้างอิง (Reference)

2.1.7 กรณีบทความภาษาอังกฤษไม่ต้องมีภาษาไทย

2.2 รูปแบบของการเขียนบทความทางวิชาการ

บทความทางวิชาการที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ควรมีลักษณะเรียงลำดับก่อนหลัง ดังนี้

2.2.1 ชื่อบทความ

2.2.2 ชื่อผู้เขียนบทความ ตำแหน่ง และอีเมลของผู้เขียนบทความ

2.2.3 สถานที่ทำงานของผู้เขียนบทความ

2.2.4 บทคัดย่อทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษและคำสำคัญ

2.2.5 บทความ (บทนำ เนื้อหา และบทสรุป)

2.2.6 เอกสารอ้างอิง

3. การเขียนเอกสารอ้างอิงของบทความวิจัย และบทความทางวิชาการ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ให้จัดเรียงตามลำดับอักษร ชื่อผู้แต่ง โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ตามตัวอย่างดังนี้

3.1 กรณีอ้างอิงจากหนังสือให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปีพิมพ์.//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์.

ไพรัช รัชพงษ์ และฤกษ์ ช่างกล่อม. (2541). **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

3.2 กรณีอ้างอิงจากวารสารให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปี, เดือนที่วารสารออก.//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร, ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าของบทความ.

จุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนา ตุสสวัสดิ์. (2542). วิวัฒนาการและทางเลือกของนโยบายการศึกษาของรัฐบาลไทย. **วารสารครุศาสตร์**, 27 (2), 98-106.

3.3 กรณีพิมพ์อ้างอิงอินเทอร์เน็ต (Internet) ให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//(ปีที่จัดทำ).//ชื่อเรื่องของเอกสาร.//ค้นเมื่อ/เดือน/วัน,/ปี,/จาก/URLของเว็บไซต์ที่เข้าถึง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2545). **จรรยาบรรณนักวิจัย**. ค้นเมื่อ พฤษภาคม 3, 2556, จาก <http://www.nrct.go.th~research/ethies.html>

4. ก่อนส่งต้นฉบับให้ส่งพร้อมแผ่นซีดี (Microsoft Word)

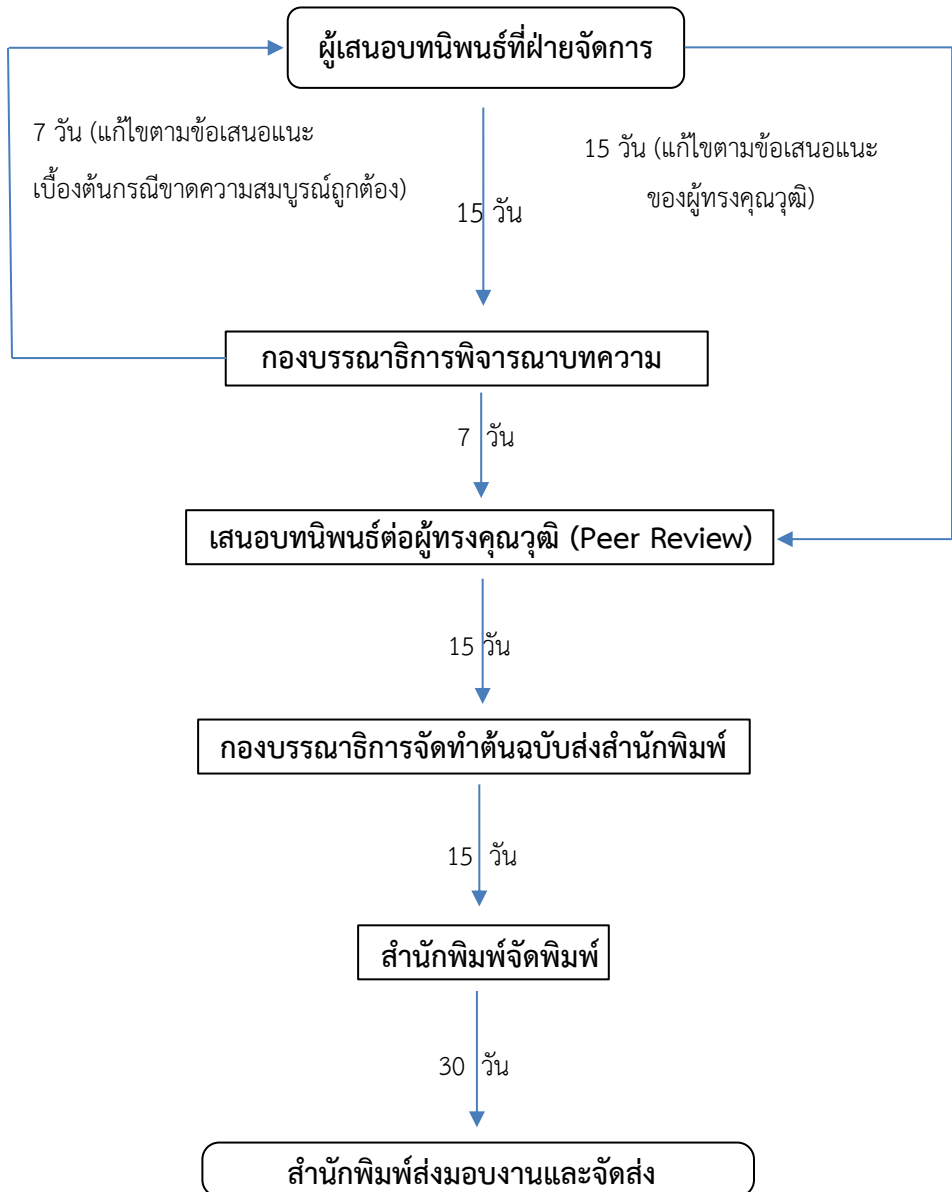
5. สิทธิของกองบรรณาธิการ

ในกรณีที่บรรณาธิการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ตรวจบทความวิจัยหรือบทความทางวิชาการมีความเห็นว่าควรแก้ไขความบกพร่องทางกองบรรณาธิการ จะส่งต้นฉบับให้ผู้เขียนพิจารณา จัดการแก้ไขให้เหมาะสมก่อนที่จะลงพิมพ์ ทั้งนี้กองบรรณาธิการจะยึดถือความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเกณฑ์

6. กองบรรณาธิการจะไม่ส่งต้นฉบับคืนให้ ไม่ว่าบทความวิจัยหรือบทความวิชาการนั้นจะได้รับ การลงพิมพ์หรือไม่

7. ต้นฉบับจะต้องมีชื่อผู้เขียน ผู้เรียบเรียงหรือผู้แปล โดยแจ้งชื่อ นามสกุลจริง ตำแหน่งผู้เขียนบทความ สถานที่ทำงานและหมายเลขโทรศัพท์หรืออีเมล ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ขั้นตอนการตีพิมพ์เผยแพร่วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ใช้ระยะเวลา 90-120 วัน

แบบประเมินคุณภาพบทความวิจัย

บทความวิจัย/รายงานวิจัย เรื่อง

.....

.....

ชื่อนักวิจัย

.....

ก.การประเมินคุณภาพบทความวิจัย/รายงานวิจัย

1. หัวข้อวิจัย

- () เป็นหัวข้อใหม่ไม่ถือว่าซ้ำซ้อนกับงานวิจัยที่เคยมีมาก่อน
- () มีความซ้ำซ้อนแต่ใช้วิธีการที่แตกต่างออกไป
- () มีความซ้ำซ้อนทั้งหัวข้อและวิธีการ

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

2. วิธีวิจัย : มีวิธีการหรือขั้นตอนที่ถูกต้องรัดกุม มีการเก็บข้อมูลตามหลักวิธีการวิจัยได้ดี ฯลฯ

- () ถูกต้องดีมาก
- () ดี
- () พอใช้
- () ยังไม่ถูกต้อง

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

3. ความครอบคลุมในทุกประเด็นของรายงานวิจัย เช่น วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย เป็นต้น

() ครอบคลุมทุกประเด็น

() ไม่ครอบคลุม

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

() เหมาะสม

() ไม่เหมาะสม

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข. ข้อวินิจฉัยสำหรับการตีพิมพ์

() มาตรฐานยังไม่ได้พอสำหรับตีพิมพ์

() ตีพิมพ์ได้โดย

() ไม่ต้องแก้ไข

() มีการแก้ไข ดังนี้

รายละเอียดที่เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข

หน้าที่	หัวข้อ	บรรทัดที่	ข้อความที่เสนอให้ปรับปรุงแก้ไข

พร้อมนี้ได้ส่งต้นฉบับบทความแนบมาด้วยแล้ว

(ลงนาม).....

(.....)

ผู้ประเมิน

วันที่.....

Journal of
HUMAN
society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
HSSF_NSTRU
[HTTP://HUMAN.NSTRU.AC.TH](http://human.nSTRU.ac.th)
0-7580-9842 / 0-7537-7442

DESIGN BY THAMMARAT RATTANAPAN